

2.9.2024

YLEISSIVISTÄVÄN TOISEN ASTEEN TUTKINTOON SISÄLTYVIÄ KOKEITA, SUORITUKSIA JA NÄYTTÖJÄ KUVATAITEEN OPPIAINEESSA

## Sisällys

<b>Johdanto</b> .....	2
<b>Yleiskatsaus</b> .....	3
<i>Alankomaat (OECD, EU)</i> .....	6
<i>Australia (OECD, englanninkielinen maa)</i> .....	6
<i>Bulgaria (EU, OECD-ehdokas)</i> .....	7
<i>Irlanti (OECD, EU)</i> .....	8
<i>Iso-Britannia (OECD, englanninkielinen maa)</i> .....	9
<i>Italia (OECD, EU)</i> .....	11
<i>Kroatia (EU, OECD-ehdokas)</i> .....	12
<i>Latvia (OECD, EU)</i> .....	13
<i>Liettua (OECD, EU)</i> .....	13
<i>Luxemburg (OECD, EU)</i> .....	14
<i>Norja (OECD, pohjoismaa)</i> .....	15
<i>Portugali (OECD, EU)</i> .....	16
<i>Puola (OECD, EU)</i> .....	16
<i>Ranska (OECD, EU)</i> .....	17
<i>Saksa (OECD, EU)</i> .....	18
<i>Slovakia (OECD, EU)</i> .....	19
<i>Slovenia (OECD, EU)</i> .....	20
<i>Tanska (OECD, EU, pohjoismaa)</i> .....	21
<i>Unkari (OECD, EU)</i> .....	23
<i>Uusi Seelanti (OECD, englanninkielinen maa)</i> .....	23
<b>Tarkastelu</b> .....	24
<i>Australia, pääkaupunkiterritorio: The ACT Senior Secondary Certificate</i> .....	26
<i>Bulgaria: Kuvataiteen valtakunnallinen tutkintokoe</i> .....	28
<i>Irlanti: Leaving Certificate Examination in Art</i> .....	31
<i>Iso-Britannia, Pohjois-Irlanti: GCE in Art &amp; Design, A level qualification</i> .....	34
<i>Italia: Esame di stato conclusivo del secondo ciclo di istruzione</i> .....	36
<b>Yhteenveto</b> .....	39

2.9.2024

---

<i>Ylioppilastutkinto ja lukion kuvataiteen oppimäärä</i> .....	39
<i>Pohdintaa tarkastelluista kokeista, suorituksista ja näytöistä</i> .....	40
<i>Pohdintaa mahdollisesta ylioppilastutkinnon kuvataiteen kokeesta</i> .....	44
<i>Loppusanat</i> .....	46
<b>Lähteet</b> .....	47
<b>Julkaisemattomat lähteet</b> .....	51

## Johdanto

Opetus- ja kulttuuriministeriö on valmistelemassa hallituksen esitystä lukiokoulutusta koskevista lakimuutoksista (OKM060:00/2023). Valmistelu sisältää esitysluonnoksen mahdollisuudesta suorittaa yhden ylioppilastutkinnon kokeen taito- ja taideaineen kokeella (VN/33945/2023). Esitysluonnokset olivat lausuntokierroksella 22.4.2024–4.6.2024. Hallituksen esitys on määrä esitellä eduskunnalle viikolla 41/2024. (OKM060:00/2023.)

Yhtenä Petteri Orpon hallitusohjelman (Valtioneuvosto 2023, 86) lukiokoulutusta koskevana tavoitteena on luoda valtakunnallinen kriteeristö lukiodiplomeille sekä mahdollistaa yhden ylioppilastutkinnon kokeen korvaamisen lukiodiplomilla. Luonnoksessa hallituksen esityksiksi (OKM 2024, 16) valmistelun lähtökohdaksi on esittää, että ylioppilastutkintoon lisätään taito- ja taideaineen koe. ”jonka suorittamisen tapa voisi poiketa muista kokeista esimerkiksi ennakkotehtävän muodossa”.

Esitysluonnoksessa (OKM 2024, 27) suoritettavien ylioppilastutkinnon kokeiden vähimmäismäärä pidettäisiin viidessä ja äidinkielen ja kirjallisuuden koe pidettäisiin pakollisena. Ehdotuksessa (Ibid., ks. Id. 70) kokelas voisi jatkossa korvata yhden muista neljästä pakollisesta kokeesta taito- ja taideaineen kokeella, jonka voisi suorittaa nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen oppimäärän pakollisista taito- ja taideaineista, eli kuvataiteesta, liikunnasta ja musiikista. Taito- ja taideaineen kokeeseen voisi liittyä valmistava näyttö, joka suoritettaisiin osana oppimäärän mukaista opetusta ennen ylioppilastutkinnon koetta (Id. 27). Luonnoksessa (Ibid.) taito- ja taideaineen kokeen arvioidaan laajentavan ”kokelaiden mahdollisuuksia osoittaa lukion oppimäärään liittyvää osaamistaan”. Kokeen kehittämisen lähtökohdaksi otettaisiin nykymuotoiset lukiodiplomit (Ibid.). Luonnoksen (Ibid.) mukaan muutos tulisi voimaan vuoden 2025 alussa, ja ensimmäiset taito- ja taideaineen kokeet järjestettäisiin aikaisintaan syksyllä 2029 kokelaille, jotka ovat aloittaneet lukio-opintonsa aikaisintaan 1.8.2027.

Esitysluonnoksen (OKM 2024, 36) mukaan uudistus toisi taito- ja taideaineen kokeelle selkeän aseman ylioppilastutkinnossa sekä vertailukelpoisen arviointimenettelyn. Uudistus toisi ”rajattuja” muutostarpeita lukion opetussuunnitelman perusteisiin (Ibid.). Taito- ja taideaineen kokeiden ”[k]oetehdävät perustuisivat oppiaineiden valtakunnallisiin opintoihin”, ja niihin voisi ”sisältyä koepäivää edeltäviä valmistavia näyttöjä” (Id. 38). Ylioppilastutkintolautakunta päättäisi valmistavien näyttöjen ja taito- ja taideaineiden kokeiden ajankohdista ja sisällöistä (Ibid.). Uudistuksen myötä kuvataiteen, liikunnan ja musiikin lukiodiplomit poistuisivat lukiodiplomijärjestelmästä (Ibid.).

Opetushallitus on yhteistyössä Ylioppilastutkintolautakunnan kanssa käynnistänyt lukiodiplomijärjestelmän kehittämistyön hallitusohjelmakirjauksen mukaisesti (OKM 2024, 38; OPH 2024a) lukiodiplomijärjestelmän kehittämissuunnitelmaesityksen (ks. OPH 2022) pohjalta. Opetushallitus on

2.9.2024

---

tilannut tämän kartoituksen tukemaan hallitusohjelman kirjausten mukaista valmistelua sekä soveltuville osin muita lukiodiplomijärjestelmän kehittämistoimenpiteitä (OPH-2855-2024).

Tämän kartoituksen tehtävänä on tarkastella yleissivistävän toisen asteen koulutuksen tutkintoon sisältyviä kuvataiteen kokeita, suorituksia ja näyttöjä verrokkimaissa. Kartoituksessa voidaan myös tarkastella muita mahdollisia kokeita, suorituksia ja näyttöjä. Kartoituksen tavoitteena on arvioida ratkaisuja, joita olisi mahdollista hyödyntää, mikäli kuvataiteen, liikunnan ja musiikin suoritusten kehittämisessä ylioppilastutkintoon edetään lainsäädäntövalmistelun mukaisesti. (OPH-2855-2024.)

Kartoitus jäsenyy kahteen vaiheeseen. Ensimmäisessä vaiheessa selvitetään laajemmin kuvataiteen kokeita, suorituksia ja näyttöjä verrokkimaiden yleissivistävässä toisen asteen koulutuksessa (ISCED 3, 34 General upper secondary education). Kartoituksen kohteena ovat ensisijaisesti Euroopan maat ja kansainväliset koulutusohjelmat. Kartoitukseen voidaan sisällyttää myös Euroopan ulkopuolisia OECD-maita ja muita maita. (OPH-2855-2024.) Esittelen kartoituksen ensimmäisen vaiheen tulokset osassa ”Yleiskatsaus”.

Kartoituksen toisessa vaiheessa otetaan 5–10 ensimmäisen vaiheen pohjalta valittua koetta, suoritusta tai näyttöä lähempään tarkasteluun. Toiseen vaiheeseen tarkasteltavat kokeiden, suoritusten ja näyttöjen ratkaisut ovat vaihtelevissa määrin varteenotettavimpia hyödynnettäväksi suomalaisen ylioppilastutkinnon taito- ja taideaineiden kokeiden kehittämistyössä, mikäli lainsäädäntö etenee valmistelussa muodossa. (OPH-2855-2024.) Esittelen kartoituksen toisen vaiheen tulokset osassa ”Tarkastelu”.

Kartoituksen lopuksi esitetään johtopäätöksiä, pohdintoja ja ehdotuksia toisessa vaiheessa tarkasteltujen mallien hyödyntämisestä kuvataiteen kokeen kehittämisessä osaksi ylioppilastutkintoa. (OPH-2855-2024.) Esitän loppuarvioitani kartoituksen yhteenvedossa.

Kartoitustyön edetessä olen rajannut kartoitettavat verrokkimaat käytettävissä olevan aineiston ja ajan sekä saamani ohjauksen pohjalta kolmella kriteerillä: 1) OECD:n ja EU:n jäsenvaltiot, 2) pohjoismaat (jotka ovat myös OECD-maita), sekä 3) englanninkieliset OECD:n jäsenvaltiot. Kartoituksen ensimmäisessä vaiheessa on hyödynnetty OECD:n (2023a, Indicator D6) *Education at Glance 2023* -raportin koonteja arvioinneista ja tutkinnoista OECD:n jäsenvaltioiden koulutusjärjestelmissä (OECD 2023b) sekä Euroopan unionin Eurydice-verkoston (Eurydice s.a.) ”National Education Systems” -verkkosivuston kuvauksia EU:n jäsenvaltioiden yleissivistävästä toisen asteen koulutuksesta (ISCED 3, general upper secondary education).

Ensimmäisen vaiheen edetessä lähetin sähköpostitiedustelun otantani verrokkimaiden koulutusviranomaisille ja -asiantuntijoille. Ensimmäisen vaiheen yleiskatsausta on täydennetty saamieni vastausten avulla. Toisen vaiheen tarkastelu perustuu saamiini vastauksiin.

## **Yleiskatsaus**

Tässä yleiskatsauksessa esittelen kartoituksen ensimmäisen vaiheen tulokset. Tehtävänä on selvittää kuvataiteen kokeita, suorituksia ja näyttöjä yleissivistävässä toisen asteen koulutuksessa (ISCED 3) kansainvälisesti. (OPH-2855-2024.) Tavoitteena on kuvata jokaisesta kuvataiteen kokeesta, suorituksesta ja näytöstä (Ibid.):

- virallinen nimi

2.9.2024

---

- oppiaineen virallinen nimi
- tutkinnon nimi
- koulutusasteen tai koulutusohjelman nimi
- rakenne (osat) ja laajuus (tunti/opintopistemäärä)
- lyhyt kuvaus järjestelyistä, toimeenpanosta ja suoritustavasta (kesto, aikajänne)
- mistä saa lisätietoa

Aloitin kartoituksen tutustumalla OECD:n (2023a, Indicator D6) koontiin kansallisista ja keskitetyistä arvioinneista ja tutkinnoista OECD:n jäsenmaissa. OECD:n (2023a) kartoituksen taulukot ja kaaviot (2023b) auttoivat minua rajaamaan läpikäytäviä verrokkimaita sekä kokoamaan yleistietoa mahdollisista taideaineiden kokeista, suorituksista ja näytöistä. En perehtynyt tarkemmin niihin otannan maihin, joissa OECD:n (2023b) tulosten mukaan ei järjestetä kuvataiteen kansallista tai keskitettyä koetta.

Kartoitusta varten on selvitetty kuvataiteen arviointeja OECD:n jäsenmaissa ja ehdokasmaissa, jotka ovat myös EU:n jäsenvaltioita, EU:n ehdokasvaltioita, pohjoismaita tai englanninkielisiä maita. Otanta sisältää yhteensä 33 valtiota (Sveitsi sisältyy myös otantaan, vaikka ei täytä rajauksen kriteerejä). Yhteenvetona yleiskatsauksen perusteella yleissivistävään toisen asteen tutkintoon sisältyviä arviointeja järjestetään 19 valtiossa ja ei järjestetä 13 valtiossa. Yhden valtion osalta tilanne jäi pääosin epäselväksi (Australia).

Yleiskatsauksessa on kuitenkin hyvä tiedostaa, että en ole pystynyt varmistamaan kaikkien lähteideni ja tulkintojeni luotettavuutta. Yleiskatsauksen haasteena oli tiedon saatavuus sekä paikoin kielimuuri, kun lähteitä saattoi löytyä valtioiden ja maiden virallisilla kielillä. Joihinkin vieraskielisiin lähteisiin tutustuin DeepL-käännöskoneen (DeepL s.a.), joka on osoittautunut käytössäni käyttökelpoiseksi tueksi hallitsemieni kielten kanssa. Luotan käännöskoneen käytössä siihen, että saan karkealla tasolla oikeellisen käännöksen, mutta en luota siihen, että käännöskone tunnistaa erikoisterminologiaa tai kaikkia kielen nyansseja.

Yleissivistävän toisen asteen kansainväliset koulutusohjelmat rajautuivat työn edetessä kartoituksen ulkopuolelle. International Baccalaureate (ks. International Baccalaureate Organization 2024) European Baccalaureate (ks. Schola Europeaea s.a.) ja Deutsches Internationales Abitur (Deutsche Schule Helsinki s.a.) ovat tunnettuja Suomessa. Kartoituksen loppuvaiheessa kohtasin myös Cambridge IGCSE -ohjelman (International General Certificate of Secondary Education) Cambridge ICE-tutkinnon (International Certificate of Education), johon en enää ehtinyt tutustumaan tarkemmin (ks. Cambridge University Press & Assessment 2024).

Kartoitetut maat, joissa ei järjestetä kuvataiteen kansallista tai keskitettyä arviointia yleissivistävässä toisen asteen koulutuksessa ovat (OECD 2023b, table D6.4):

- Belgia (OECD, EU)
- Espanja (OECD, EU)
- Islanti (OECD, pohjoismaa)
- Itävalta (OECD, EU)
- Kanada (OECD, englanninkielinen valtio)
- Kreikka (EU, OECD-ehdokas)
- Romania (EU, OECD-ehdokas)
- Ruotsi (OECD, EU, pohjoismaa) [Ruotsissa ei järjestetä ollenkaan kansallista]

2.9.2024

---

- Sveitsi (OECD)
- Tšekki (OECD, EU)
- Turkki (OECD, EU-ehdokas)
- Viro (OECD, EU)
- Yhdysvallat (OECD, englanninkielinen valtio)

OECD:n (2023b, table D6.2) kartoituksessa Espanjan yleissivistävän toisen asteen (Bachillerato) kansalliseksi kokeeksi on huomioitu Evaluación de Bachillerato para el acceso a la Universidad (EBAU, eng. Baccalaureate Evaluation for University Access). EBAU-kokeet ovat kuitenkin Espanjan yliopistojen yhteiset pääsykokeet, joihin osallistumisen edellytyksenä on suoritettu toisen asteen tutkinto (Universidad Intercontinental de la Empresa 2024). EBAU-kokeissa kuitenkin suoritetaan yksi koe (neljästä) kokelaan Bachillerato-opintojen "modaliteettiopinnoista", eli yksi koe voi olla kuvataiteen perusteista (Ibid., ks. Eurydice s.a., Spain, 6.5). Bachillerato-opintoihin ei ilmeisesti sisälly kansallista kokeita tai näyttöjä (Eurydice s.a., Spain, 6.6).

Islannin koulutusjärjestelmän tietoja ei ole saatavilla OECD:n (2023b) selvityksessä. Sähköpostitiedustelujeni myötä varmistui, että Islannissa ei järjestetä kansallista tai keskistettyä arviointia kuvataiteessa (sähköposti 15.7.2024).

OECD:n (2023b) selvityksessä ei ole Kanadan koulutusjärjestelmän tiedot eivät ole saataville. Sain neljästä Kanadan provinssista vastaukset sähköpostitiedusteluihini, joissa kerrottiin, että heidän Provinssissaan ei järjestetä kansallista tai keskistettyä arviointia kuvataiteessa (sähköposti 12.7.2024b; sähköposti 17.7.2024; sähköposti 18.7.2024; sähköposti 25.7.2024). Arvelin tämän perusteella, ettei Kanadassa välttämättä järjestetä keskistettyjä verrokkiarviointeja muissakaan provinssissa.

Kreikan yleissivistävän toisen asteen kansalliseksi kokeeksi on OECD:n (2023b, table D6.4) tuloksissa ilmoitettu panhelleniset kokeet (Πανελλαδικές Εξετάσεις, eng. Panhellenic Exams), ja taideaineet on ilmoitettu osaksi koetta. Kartoituksessa kävi kuitenkin ilmi, että panhelleniset kokeet ovat kreikkalaisten yliopistojen kansalliset pääsykokeet, eivätkä ilmeisesti ole osa toisen asteen tutkintoa. Kokeiden joukossa ei ole taideaineita. (Omilo s.a.) Kreikan yleissivistävän toisen asteen koulutuksessa (lykeio) järjestetään päättökokeet kaikissa oppiaineissa, mutta ymmärtääkseni taideaineet eivät sisälly kaikille yhteisiin lykeio-opintoihin (ks. Eurydice s.a., Greece, 6.5; 6.6.).

Yhdysvalloissa ei OECD:n (2023b, table D6.4) tulosten mukaan järjestetä kansallista tai osavaltiotason keskistettyä arviointia taideaineissa. Yhdysvalloissa on kuitenkin esimerkiksi Advanced Placement -ohjelma (AP), joka järjestää korkeakouluopintoja toisella asteella. Korkeakoulut saattavat katsoa AP-opinnot eduksi opiskelijavalinnoissa. (College Board 2024b.) AP-kurssien ja -kokeiden joukossa on useampia vaihtoehtoja taiteen ja suunnittelun aloilta (College Board 2024a).

Seuraavaksi käyn läpi kartoituksen ensimmäisen vaiheen kuvaukset löytyneistä kuvataiteen kansallisista ja keskistetyistä arvioinneista yleissivistävässä toisen asteen koulutuksessa (ISCED 3). Kuvaukset on järjestetty valtioittain. En onnistunut löytämään kaikkia tavoitteeksi asetettuja tietoja. Olen koonnut myös muita ilmi käyneitä tietoja, joista voi olla hyötyä kokeen tai näytön taikka koulutusjärjestelmän hahmottamisessa.

2.9.2024

---

*Alankomaat (OECD, EU)*

Alankomaissa taideaineiden näyttö järjestetään valinnaisena osana toisen asteen kansallista koetta (hol. Centraal examen, 11. ja 12. opintovuonna pakollisen perusopetuksen alkamisesta) (OECD 2023b, table D6.4).

Perustietoja (OECD 2023b, table D6.2):

- Kokeen virallinen nimi: Centraal examen (ei käännöstä englanniksi)
- Kelpoisuuden myöntäminen kolmannelle koulutusasteelle: Kyllä
- Kolmannen asteen opiskelijavalinnoissa hyödyntäminen valikoiviin oppilaitoksiin: Ei
- Kolmannen asteen opiskelijavalinnoissa hyödyntäminen koulutusohjelmiin/kursseille/linjoille/aloille: Ei
- Kokeen kehittäjä: Keskitetty viranomainen
- Kokeen arviointi: suhteuttava arviointi
- Koeformaatit (kokeessa yleisesti): monivalinta (MC), suljetut kysymykset lyhyillä vastauksilla (SA), avoimet kirjoitustehtävät (OE), käytännön koe (tai kokeilu, EX)
- Kokeen järjestämisvelvollisuus: Kyllä
- Kokeen arvioija: oma opettaja, eri koulu
- Reliabiliteettimekanismit: kansallinen ohjaus, moderaatio

Alankomaissa yleissivistävässä toisen asteen koulutuksessa alemmalta toiselta asteelta ylemmälle (ISCED 3) siirryttäessä opiskelijat valitsevat joko ammatilliseen kolmannen asteen opintoihin valmistavan HAVO-väylän tai yliopisto-opintoihin valmistavan VWO-väylän. HAVO kestää viisi vuotta ja VWO kestää 6 vuotta. VWO-opiskelijat ovat keskimäärin 12–18-vuotiaita. (Eurydice s.a., Netherlands, 6.1.) VWO-väylän ylemmillä luokilla oppilaat valitsevat itselleen profiilin, joka sisältää yhteisiä pakollisia opintoja sekä profiilikohtaisia opintoja. Yhteiset opinnot sisältävät kulttuuritaitojen osa-alueen. (Eurydice s.a., Netherlands, 6.2.)

VWO-väylän viimeisenä vuonna järjestetään kansallinen koe. Oppilaan loppukoe koostuu koulukohtaisesta kokeesta ja kansallisesta kokeesta (Eurydice s.a., Netherlands, 6.3):

- Koulukohtainen koe:
  - Kaksi tai useampi koe per oppiaine, suullisia, käytännöllisiä tai kirjallisia
  - Käytännön näytöstä ei arvosanaa, vain suoritusmerkintä.
  - Joissain oppiaineissa vain koulukohtainen koe.
- Kansallinen koe:
  - Avoimia tai monivalintakysymyksiä
  - Joissain tapauksissa käytännön osa

*Australia (OECD, englanninkielinen maa)*

Ei tietoa kuvataiteen kansallisesta tai keskitetystä näytöstä toisen asteen yleissivistävän koulutuksessa (nimi vaihtelee, 12. opintovuonna pakollisen perusopetuksen alkamisesta) (OECD 2023b, table D6.4). Osavaltiokohtaiset kokeet (Ibid.)

Perustietoja (OECD 2023b, table D6.2):

2.9.2024

---

- Kokeen virallinen nimi: osavaltiokohtaisia
- Kelpoisuuden myöntäminen kolmannelle koulutusasteelle: Kyllä
- Kolmannen asteen opiskelijavalinnoissa hyödyntäminen valikoiviin oppilaitoksiin: Ei tietoa
- Kolmannen asteen opiskelijavalinnoissa hyödyntäminen koulutusohjelmiin/kursseille/linjoille/aloille: Kyllä
- Kokeen kehittäjä: osavaltiotason virastot
- Kokeen arviointi: kriteeriperustainen/suhteuttava arviointi
- Koeformaatit (kokeessa yleisesti): monivalinta (MC), suljetut kysymykset lyhyillä vastauksilla (SA), avoimet kirjoitustehtävät (OE)
- Kokeen järjestämisvelvollisuus: Kyllä
- Kokeen arvioija: osavaltiotason virastot

Kartoituksessa ei ehditty selvittää, järjestetäänkö Australian osavaltioiden ja territorioiden yleissivistävissä koulutuksissa keskitettyjä arviointeja kuvataiteessa. Sain kuitenkin Etelä-Australiasta vastauksen sähköpostitiedusteluuni, että osavaltiossa ei järjestetä kuvataiteen keskitettyä arviointia osana toisen asteen kansallista koetta (sähköposti 19.7.2024).

Australian pääkaupunkiterritoriosta sain tiedon, että territorion yleissivistävässä toisen asteen koulutuksessa järjestetään keskitetty arviointi kuvataiteessa (sähköposti 26.7.2024a).

Perustietoja (sähköposti 26.7.2024a):

- Kokeen virallinen nimi: The ACT Senior Secondary Certificate [ACT = Australian Capital Territory]
- Kelpoisuuden myöntäminen kolmannelle koulutusasteelle: Kyllä
- Kolmannen asteen opiskelijavalinnoissa hyödyntäminen valikoiviin oppilaitoksiin: Ei tietoa
- Kolmannen asteen opiskelijavalinnoissa hyödyntäminen koulutusohjelmiin/kursseille/linjoille/aloille: Ei tietoa
- Kokeen kehittäjä: Oma opettaja
- Kokeen arviointi: kriteeriperustainen arviointi
- Koeformaatit (kokeessa yleisesti): Kaikki formaatit mahdollisia
- Kokeen järjestämisvelvollisuus: Kyllä
- Kokeen arvioija: oma opettaja, eri koulu
- Reliabiliteettimekanismit: kansallinen ohjaus, moderaatio

Kartoituksessa ei ehditty tutustua Australian pääkaupunkiterritorion koulutusjärjestelmään.

*Bulgaria (EU, OECD-ehdokas)*

Bulgariassa taideaineiden näyttö järjestetään valinnaisena osana toisen asteen kansallista koetta (eng. State matriculation examination, 12. opintovuonna pakollisen perusopetuksen alkamisesta) (OECD 2023b, table D6.4).

Perustietoja (OECD 2023b, table D6.2):

- Kokeen virallinen nimi: Dazhaven zrelosten izpit (eng. State matriculation examination)
- Kelpoisuuden myöntäminen kolmannelle koulutusasteelle: Kyllä

2.9.2024

---

- Kolmannen asteen opiskelijavalinnoissa hyödyntäminen valikoiviin oppilaitoksiin: Kyllä
- Kolmannen asteen opiskelijavalinnoissa hyödyntäminen koulutusohjelmiin/kursseille/linjoille/aloille: Kyllä
- Kokeen kehittäjä: keskitetty viranomainen, alueelliset viranomaiset, muu
- Kokeen arviointi: kriteeriperustainen arviointi
- Koeformaatit (kokeessa yleisesti): monivalinta (MC), suljetut kysymykset lyhyillä vastauksilla (SA), avoimet kirjoitustehtävät (OE), käytännön koe (tai kokeilu, EX)
- Kokeen järjestämisvelvollisuus: Kyllä
- Kokeen arvioija: keskitetty viranomainen

Bulgariassa yleissivistävä ylempi toisen asteen koulutus kestää neljä vuotta ja sijoittuu vuosiluokille 9–12 (Eurydice s.a., Bulgaria, 6.). Ainakin opiskelijan valittavissa olevissa olevat profiiliopinnot sisältävät taideopinnot (Eurydice s.a., Bulgaria, 6.2).

Yleissivistävän toisen asteen koulutuksen päätteeksi opiskelija suorittaa kaksi pakollista kypsyyskoetta. Toinen on äidinkielessä ja kirjallisuudessa, toinen on opiskelijan valitsemasta oppiainevalikoimasta. Opiskelija voi myös halutessaan suorittaa kolmansiä kypsyyskokeita valitsemistaan opetussuunnitelman pakollisista ja valinnaisista oppiaineista. Kypsyyskokeesta on kullakin koekerralla kaksi versiota, joista toisen opiskelija saa sattumanvaraisesti suoritettavakseen. Kokeet voidaan järjestää suullisena, kirjallisena tai käytännön kokeena. Oppiaine ja koeohjelma määrittävät koeformaatin. (Eurydice s.a., Bulgaria, 6.3.)

Ilmeisesti taideaineen koe lukeutuu vapaavalintaisiin kolmansiin kokeisiin, sillä toisen pakollisen kokeen oppiainevalikoimassa ei näyttäisi olevan taideaineita (World Education Network 2024b). Kuva- ja taide ilmeisesti sisältyy toisen asteen yleissivistävään koulutukseen (World Education Network 2024a).

### *Irlanti (OECD, EU)*

Irlannissa taideaineiden näyttö järjestetään valinnaisena osana toisen asteen kansallista koetta (eng. Leaving Certificate, 11. opintovuonna pakollisen perusopetuksen alkamisesta) (OECD 2023b, table D6.4).

Perustietoja (OECD 2023b, table D6.2):

- Kokeen virallinen nimi: Leaving Certificate
- Kelpoisuuden myöntäminen kolmannelle koulutusasteelle: Kyllä
- Kolmannen asteen opiskelijavalinnoissa hyödyntäminen valikoiviin oppilaitoksiin: Kyllä
- Kolmannen asteen opiskelijavalinnoissa hyödyntäminen koulutusohjelmiin/kursseille/linjoille/aloille: Kyllä
- Kokeen kehittäjä: keskitetty viranomainen
- Kokeen arviointi: kriteeriperustainen arviointi
- Koeformaatit (kokeessa yleisesti): monivalinta (MC), suljetut kysymykset lyhyillä vastauksilla (SA), avoimet kirjoitustehtävät (OE), portfolio (P), käytännön koe (tai kokeilu EX), käytännön tehtävä (PT), suullinen kuulustelu (QA)
- Kokeen järjestämisvelvollisuus: Kyllä
- Kokeen arvioija: keskitetty virasto



2.9.2024

---

Irlannissa toisen asteen koulutus jäsentyy yleissivistävään, ammatilliseen ja opiskelijakohtaisesti yksilöityyn, oppiainerajat ylittävästi muotoiltuun ohjelmaan. Yleissivistävä The Leaving Certificate -tutkinto sisältää yli 30 oppiainetta. Ylempi toisen asteen koulutus kestää kolme vuotta ja opiskelijat ovat tyypillisesti 16–18-vuotiaita. (Eurydice s.a., Ireland, 6.4.)

The Leaving Certificate -ohjelmassa opiskelija valitsee vähintään viiden oppiaineen kokonaisuuden, joista suorittaa tutkintokokeet. Irlannin kieli on ainut pakollinen oppiaine. Yksi valikoiman oppiaineista on kuvataide. (Eurydice s.a., Ireland, 6.5.)

The Leaving Certificate Art -näyttö koostuu kurssityöskentelystä, valvotusta käytännön kokeesta sekä kirjallisesta kokeesta (State Examination Commission 2023a, 2). Näyttökokeen ohjeet ja esimerkkikokeet ovat saatavilla State Examination Commission -viraston verkkosivuilta (State Examination Commission 2024b; 2024c).

### *Iso-Britannia (OECD, englanninkielinen maa)*

#### Englanti

Englannissa taideaineiden näyttö järjestetään valinnaisena osana toisen asteen kansallista koetta (OECD 2023b, table D6.4):

- General Certificate of Secondary Education (GCSE, 11. opintovuonna pakollisen perusopetuksen alkamisesta)
- Advanced level qualifications (A level, 13. opintovuonna pakollisen perusopetuksen alkamisesta)

GCSE, perustietoja (OECD 2023b, table D6.2):

- Kokeen virallinen nimi: General Certificate of Secondary Education
- Kelpoisuuden myöntäminen kolmannelle koulutusasteelle: Ei
- Kolmannen asteen opiskelijavalinnoissa hyödyntäminen valikoiviin oppilaitoksiin: Ei
- Kolmannen asteen opiskelijavalinnoissa hyödyntäminen koulutusohjelmiin/kursseille/linjoille/aloille: Ei
- Kokeen kehittäjä: keskitetty viranomainen, keskitetty virasto, yksityinen yritys
- Kokeen arviointi: suhteuttava arviointi
- Koeformaatit (kokeessa yleisesti): monivalinta (MC), suljetut kysymykset lyhyillä vastauksilla (SA), avoimet kirjoitustehtävät (OE), portfolio (P), käytännön koe (tai kokeilu EX), käytännön tehtävä (PT), suullinen kuulustelu (QA), muut (Other)
- Kokeen järjestämisvelvollisuus: Kyllä (julkisilla kouluilla)
- Kokeen arvioija: keskitetty virasto, yksityinen yritys

A level, perustietoja (OECD 2023b, table D6.2):

- Kokeen virallinen nimi: Advanced level qualifications
- Kelpoisuuden myöntäminen kolmannelle koulutusasteelle: Kyllä
- Kolmannen asteen opiskelijavalinnoissa hyödyntäminen valikoiviin oppilaitoksiin: Kyllä

2.9.2024

---

- Kolmannen asteen opiskelijavalinnoissa hyödyntäminen koulutusohjelmiin/kursseille/linjoille/aloille: Kyllä
- Kokeen kehittäjä: keskitetty viranomainen, keskitetty virasto, yksityinen yritys
- Kokeen arviointi: suhteuttava arviointi
- Koeformaatit (kokeessa yleisesti): monivalinta (MC), suljetut kysymykset lyhyillä vastauksilla (SA), avoimet kirjoitustehtävät (OE), portfolio (P), käytännön koe (tai kokeilu EX), käytännön tehtävä (PT), suullinen kuulustelu (QA), muut (Other)
- Kokeen järjestämisvelvollisuus: Kyllä (julkisilla kouluilla)
- Kokeen arvioija: keskitetty virasto, yksityinen yritys

Kartoituksessa ei ehditty selvittää, järjestetäänkö Englannin yleissivistävässä koulutuksessa keskitettyä arviointia kuvataiteessa.

### Pohjois-Irlanti

Pohjois-Irlannissa taideaineiden näyttö järjestetään valinnaisena osana toisen asteen opetusta (eng. Advanced GCE courses in Art and Design) (sähköposti 13.8.2024).

Perustietoja (sähköposti 13.8.2024):

- Kokeen virallinen nimi: GCE in Art & Design, A level qualification
- Kelpoisuuden myöntäminen kolmannelle koulutusasteelle: Kyllä
- Kolmannen asteen opiskelijavalinnoissa hyödyntäminen valikoiviin oppilaitoksiin: Kyllä
- Kolmannen asteen opiskelijavalinnoissa hyödyntäminen koulutusohjelmiin/kursseille/linjoille/aloille: Ei tietoa
- Kokeen kehittäjä: keskitetty viranomainen, keskitetty virasto, oma opettaja
- Kokeen arviointi: kriteeriperustainen arviointi
- Koeformaatit (kokeessa yleisesti): portfolio (P), käytännön tehtävä (PT), muut (Other)
- Kokeen järjestämisvelvollisuus: Ei tietoa
- Kokeen arvioija: oma opettaja
- Reliabiliteettimekanismit: kansallinen ohjaus, moderaatio

Kartoituksessa ei ehditty tutustua Pohjois-Irlannin koulutusjärjestelmään.

### Skotlanti

Skotlannissa taideaineiden näyttö järjestetään valinnaisena osana toisen asteen kansallista koetta (eng. National Qualifications, 11., 12. ja 13. opintovuonna pakollisen perusopetuksen alkamisesta) (OECD 2023, table D6.4).

Perustietoja (OECD 2023b, table D6.2):

- Kokeen virallinen nimi: National Qualifications
- Kelpoisuuden myöntäminen kolmannelle koulutusasteelle: Kyllä
- Kolmannen asteen opiskelijavalinnoissa hyödyntäminen valikoiviin oppilaitoksiin: Kyllä
- Kolmannen asteen opiskelijavalinnoissa hyödyntäminen koulutusohjelmiin/kursseille/linjoille/aloille: Kyllä
- Kokeen kehittäjä: keskitetty virasto

2.9.2024

---

- Kokeen arviointi: kriteeriperustainen arviointi
- Koeformaatit (kokeessa yleisesti): monivalinta (MC), suljetut kysymykset lyhyillä vastauksilla (SA), avoimet kirjoitustehtävät (OE), portfolio (P), käytännön koe (tai kokeilu EX), muut (Other)
- Kokeen järjestämisvelvollisuus: Ei
- Kokeen arvioija: keskitetty virasto, oma opettaja
- Reliabiliteettimekanismit: kansallinen ohjaus, moderaatio

Kartoituksessa ei ehditty selvittää, järjestetäänkö Skotlannin yleissivistävässä koulutuksessa keskitettyä arviointia kuvataiteessa.

#### Wales

Kartoituksessa ei ehditty selvittää, järjestetäänkö Walesin yleissivistävässä koulutuksessa keskitettyä arviointia kuvataiteessa.

#### Italia (OECD, EU)

Italiassa taideaineiden näyttö järjestetään valinnaisena osana toisen asteen kansallista koetta (eng. Second-cycle State Leaving Examination, 13. opintovuonna pakollisen perusopetuksen alkamisesta) (OECD 2023b, table D6.4).

Perustietoja (OECD 2023b, table D6.2):

- Kokeen virallinen nimi: Esame conclusivo del secondo ciclo (eng. Second-cycle State Leaving Examination)
- Kelpoisuuden myöntäminen kolmannelle koulutusasteelle: Kyllä
- Kolmannen asteen opiskelijavalinnoissa hyödyntäminen valikoiviin oppilaitoksiin: Ei
- Kolmannen asteen opiskelijavalinnoissa hyödyntäminen koulutusohjelmiin/kursseille/linjoille/aloille: Ei
- Kokeen kehittäjä: keskitetty viranomainen, oma koulu
- Kokeen arviointi: kriteeriperustainen arviointi
- Koeformaatit (kokeessa yleisesti): Ei tiedossa
- Kokeen järjestämisvelvollisuus: Kyllä
- Kokeen arvioija: oma koulu, muu tahon
- Reliabiliteettimekanismit: muu

Toisen asteen yleissivistävä koulutus (ISCED 3) licei-oppilaitoksissa kestää viisi vuotta, joista kaksi ensimmäistä ovat pakollisia. Opiskelijat ovat tyypillisesti 14–19-vuotiaita. Oppilas voi suorittaa ne joko yleissivistävässä tai ammatillisessa koulutuksessa. (Eurydice s.a., Italia, 6.) Licei-oppilaitokset ovat erikoistuneet yhteen kuudesta erikoistumisalueesta, joista yksi on taiteet (liceo artistico). Taiteen erikoistumisalue sisältää kuusi haaraa: esittävä taide, arkkitehtuuri ja ympäristö, muotoilu, audiovisuaalinen ja multimedia, graafinen suunnittelu ja lavastus. (Eurydice s.a., Italia, 6.4.). Kuvataide ei ole yhteinen oppiaine kaikilla erikoistumisalueilla (Eurydice s.a., Italia, 6.5).

Toisen asteen kansallinen näyttökoe järjestetään sekä yleissivistävän että ammatillisen koulutuksen päätteeksi. Koe sisältää kaksi kirjallista koetta sekä haastattelun. Ensimmäinen kirjallinen koe arvioi

2.9.2024

---

Italian kielen (tai opetuskielen) sekä ilmaisu-, päättely-, kieli- ja kriittisiä ajattelutaitoja. Tehtävät kattavat taiteen, kirjallisuuden, historian, filosofian, tieteiden, teknologian, talouden ja yhteiskuntaopin alat. Koe kestää kuusi tuntia. (Eurydice s.a., Italia, 6.6.)

Toinen koe mittaa opiskelijan tietoja ja taitoja hänen opinto-ohjelmansa yhdessä tai useammassa pääoppiaineessa. Taiteen sekä musiikin ja tanssin opintopoluissa ”kirjallinen koe” voi tarkoittaa myös graafista tehtävää tai musiikki- tai tanssiesitystä. Toinen koe kestää kuusi tuntia tai useamman päivän, riippuen opintohaarasta. Taiteen haarassa koe voi kestää kolme kuusituntista päivää. (Eurydice s.a., Italia, 6.6.)

Haastattelu sisältää kaikki oppiaineet viimeisen opintovuoden opetussuunnitelmasta. Haastattelussa arvioidaan opiskelijan oppiainekohtaisia tietoja ja taitoja sekä taitoja yhdistää tietoa. Haastattelussa analysoidaan ja käydään kriittisiä keskusteluja teksteistä, projekteista ja kokemuksista. Myös laaja-alaisia kansalaistaitoja arvioidaan. Opiskelija esittää myös lyhyen raportin ja/tai multimediatyön harjoituskokemuksistaan (jää epäselväksi, ovatko kansalaistaidot ja harjoittelukokemukset osa haastattelua vai vielä erillisiä arviointiaineistoja). (Eurydice s.a., Italia, 6.6.)

### *Kroatia (EU, OECD-ehdokas)*

Kroatiassa taideaineiden näyttö järjestetään valinnaisena osana toisen asteen kansallista koetta (eng. State Matura, 12. opintovuonna pakollisen perusopetuksen alkamisesta) (OECD 2023b, table D6.4).

Perustietoja (OECD 2023b, table D6.2):

- Kokeen virallinen nimi: Državna matura (eng. State Matura)
- Kelpoisuuden myöntäminen kolmannelle koulutusasteelle: Kyllä
- Kolmannen asteen opiskelijavalinnoissa hyödyntäminen valikoiviin oppilaitoksiin: Kyllä
- Kolmannen asteen opiskelijavalinnoissa hyödyntäminen koulutusohjelmiin/kursseille/linjoille/aloille: Kyllä
- Kokeen kehittäjä: keskitetty virasto
- Kokeen arviointi: suhteuttava arviointi
- Koeformaatit (kokeessa yleisesti): monivalinta (MC), suljetut kysymykset lyhyillä vastauksilla (SA), avoimet kirjoitustehtävät (OE)
- Kokeen järjestämisvelvollisuus: Kyllä (julkisissa kouluissa)
- Kokeen arvioija: keskitetty virasto

Yleissivistävän toisen asteen koulutuksen rinnalla Kroatiassa on ammattikoulutus sekä taidekoulutus. Taidekoulutuksen opiskelijat voivat osallistua samaan kansalliseen näyttökokeeseen yleissivistävän koulutuksen opiskelijoiden kanssa. (Eurydice s.a., Kroatia, 6.)

Toisen asteen yleissivistävä koulutus kestää neljä vuotta. Koulutusta järjestetään viidessä ohjelmassa, joita voi olla useampi tarjolla yhdessä oppilaitoksessa. Yksi ohjelma on ”yleisohjelma”, muut ovat eri tavoin painotettuja. Opiskelijat ovat tyypillisesti 14–19-vuotiaita. (Eurydice s.a., Kroatia, 6.1). Kuvataide sisältyy yleissivistävän koulutuksen kaikille yhteisiin oppiaineisiin (Eurydice s.a., Kroatia, 6.2).

Kansallinen tutkintokoe sisältää pakollisia ja valinnaisia oppiaineita. Pakolliset kokeet ovat kroatian kieli, matematiikka ja vieras kieli. Pakollisissa oppiaineissa järjestetään kahdentasoisia kokeita (A:

2.9.2024

---

korkeampi taso ja B: alempi taso). Kolmannen asteen koulutusohjelmat voivat määritellä, kumpi taso edellytetään opiskelijavalinnoissa. Opiskelija voi suorittaa yhdellä koekaudella korkeintaan kuusi koetta. (Eurydice s.a., Kroatia, 6.3.) Kuvataide lukeutuu valinnaisiin kokeisiin. Kuvataiteen (Likovna umjetnost) näyttökoekatalogi on ladattavissa arviointikeskuksen (National Centre for External Evaluation of Education) verkkosivuilta. (Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja. 2024, tutustuttu DeepL-käännöskoneen avulla.)

### *Latvia (OECD, EU)*

Latviassa taideaineiden näyttö järjestetään valinnaisena osana toisen asteen kansallista koetta (eng. Centralized examinations, 12. opintovuonna pakollisen perusopetuksen alkamisesta) (OECD 2023b, table D6.4).

Perustietoja (OECD 2023b, table D6.2):

- Kokeen virallinen nimi: Centralizētie eksāmeni (eng. Centralized examinations)
- Kelpoisuuden myöntäminen kolmannelle koulutusasteelle: Kyllä
- Kolmannen asteen opiskelijavalinnoissa hyödyntäminen valikoiviin oppilaitoksiin: Ei
- Kolmannen asteen opiskelijavalinnoissa hyödyntäminen koulutusohjelmiin/kursseille/linjoille/aloille: Kyllä
- Kokeen kehittäjä: keskitetty virasto
- Kokeen arviointi: kriteeriperustainen arviointi
- Koeformaatit (kokeessa yleisesti): monivalinta (MC), suljetut kysymykset lyhyillä vastauksilla (SA), avoimet kirjoitustehtävät (OE), portfolio (P), käytännön koe (tai kokeilu EX), käytännön tehtävä (PT), suullinen kuulustelu (QA)
- Kokeen järjestämisvelvollisuus: Kyllä
- Kokeen arvioija: keskitetty virasto

Yleissivistävä toisen asteen koulutus (*vispārējā vidējā izglītība*) jakautuu neljään suuntaan, joista yksi on ”yleisohjelma”, ja loput eri tavoin painotettuja (Eurydice s.a., Latvia, 6.). Koulutus kestää neljä vuotta ja opiskelijat ovat tyypillisesti 16–19-vuotiaita (Eurydice s.a., Latvia, 6.1). Kuvataidetta ei opeteta kaikille yhteisenä oppiaineena (Eurydice s.a., Latvia, 6.2).

Yleissivistävän koulutuksen päätteeksi opiskelija suorittaa vähintään neljä näyttökoetta. Pakolliset kokeet ovat äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kieli sekä matematiikka. Neljännen kokeen opiskelija voi valita kansallisesti valmistelluista tai oppilaitoksen tarjoamista kokeista. (Eurydice s.a., Latvia, 6.3). Ilmeisesti kuvataide on oppilaitoskohtaisesti tarjottava koe. Sitä ei mainita [löytämässäni] keskitettyjen kokeiden joukossa (Ibid.).

### *Liettua (OECD, EU)*

Liettuassa ei järjestetä kuvataiteen kansallista näyttöä osana toisen asteen kansallista koetta (eng. State Matura Examination, SME). Taideaineiden näyttö järjestetään kuitenkin valinnaisena osana toisen asteen oppilaitoskohtaista koetta (eng. School Matura Examination, SchME, 12. opintovuonna pakollisen perusopetuksen alkamisesta). (OECD 2023b, table D6.4.)

Perustietoja (OECD 2023b, table D6.2):

2.9.2024

---

- Kokeen virallinen nimi: Mokyklinis brandos egzaminas (MBE, eng. School Matura Examination, SchME)
- Kelpoisuuden myöntäminen kolmannelle koulutusasteelle: Ei
- Kolmannen asteen opiskelijavalinnoissa hyödyntäminen valikoiviin oppilaitoksiin: Ei
- Kolmannen asteen opiskelijavalinnoissa hyödyntäminen koulutusohjelmiin/kursseille/linjoille/aloille: Ei
- Kokeen kehittäjä: keskitetty viranomainen, keskitetty virasto
- Kokeen arviointi: kriteeriperustainen arviointi
- Koeformaatit (kokeessa yleisesti): monivalinta (MC), suljetut kysymykset lyhyillä vastauksilla (SA), avoimet kirjoitustehtävät (OE), käytännön tehtävä (PT), suullinen kuulustelu (QA)
- Kokeen järjestämisvelvollisuus: Kyllä
- Kokeen arvioija: paikallinen taho, oma opettaja, riippuu oppiaineesta
- Reliabiliteettimekanismit: kansallinen ohjaus

Liettuaissa yleissivistävän toisen asteen koulutuksen (ISCED 3) laajuus on kaksi vuotta (Eurydice s.a., Lithuania, 6.). Opiskelijat ovat tyypillisesti 17–19-vuotiaita (Eurydice s.a., Lithuania, 6.7). Ilmeisesti opiskelija valitsee valinnaisena vähintään yhden taide- ja teknologia-aineen, joka voi olla kuvataide. Opiskelija valitsee yhden Matura-opinnäytteen valitsemastaan opetussisällöstä. (Eurydice s.a., Lithuania, 6.8.)

Toisen asteen koulutuksen päätteeksi opiskelija suorittaa Matura-tutkinnon ja halutessaan puolustaa Matura-opinnäytettään. Matura-koee jakautuu oppilaitoskohtaiseen kokeeseen ja kansalliseen kokeeseen. Matura-opinnäyte on pitkäjänteinen työ, jonka opiskelija voi suorittaa viimeisenä opiskeluvuotenaan. Opinnäyte vastaa oppilaitoskohtaista Matura-koetta (muttei pakollista liettuan kieltä ja kirjallisuutta). Opiskelija voi suorittaa opinnäytteen yhdestä tai useammasta henkilökohtaisen opintosuunnitelmansa oppiaineesta. (Eurydice s.a., Lithuania, 6.9.)

#### *Luxemburg (OECD, EU)*

Luxemburgissa taideaineiden näyttö järjestetään valinnaisena osana toisen asteen kansallista koetta (OECD 2023b, table D6.4):

- Examen de fin d'études secondaires classiques (13. opintovuonna pakollisen perusopetuksen alkamisesta)
- Examen de fin d'études secondaires générales (13. opintovuonna pakollisen perusopetuksen alkamisesta)

Examen de fin d'études secondaires classiques, perustietoja (OECD 2023b, table D6.2):

- Kokeen virallinen nimi: Examen de fin d'études secondaires classiques (ei käännöstä englanniksi)
- Kelpoisuuden myöntäminen kolmannelle koulutusasteelle: Kyllä
- Kolmannen asteen opiskelijavalinnoissa hyödyntäminen valikoiviin oppilaitoksiin: Kyllä
- Kolmannen asteen opiskelijavalinnoissa hyödyntäminen koulutusohjelmiin/kursseille/linjoille/aloille: Kyllä
- Kokeen kehittäjä: keskitetty viranomainen
- Kokeen arviointi: kriteeriperustainen arviointi

2.9.2024

---

- Koeformaatit (kokeessa yleisesti): monivalinta (MC), suljetut kysymykset lyhyillä vastauksilla (SA), avoimet kirjoitustehtävät (OE), käytännön koe (tai kokeilu EX), käytännön tehtävä (PT), suullinen kuulustelu (QA)
- Kokeen järjestämisvelvollisuus: Kyllä
- Kokeen arvioija: keskitetty viranomainen, oma opettaja, eri koulu
- Reliabiliteettimekanismit: kansallinen ohjaus, moderaatio

Examen de fin d'études secondaires générales, perustietoja (OECD 2023b, table D6.2):

- Kokeen virallinen nimi: Examen de fin d'études secondaires générales (ei käännöstä englanniksi)
- Kelpoisuuden myöntäminen kolmannelle koulutusasteelle: Kyllä
- Kolmannen asteen opiskelijavalinnoissa hyödyntäminen valikoiviin oppilaitoksiin: Kyllä
- Kolmannen asteen opiskelijavalinnoissa hyödyntäminen koulutusohjelmiin/kursseille/linjoille/aloille: Kyllä
- Kokeen kehittäjä: keskitetty viranomainen
- Kokeen arviointi: kriteeriperustainen arviointi
- Koeformaatit (kokeessa yleisesti): monivalinta (MC), suljetut kysymykset lyhyillä vastauksilla (SA), avoimet kirjoitustehtävät (OE), käytännön koe (tai kokeilu EX), käytännön tehtävä (PT), suullinen kuulustelu (QA)
- Kokeen järjestämisvelvollisuus: Kyllä
- Kokeen arvioija: keskitetty viranomainen, oma opettaja, eri koulu
- Reliabiliteettimekanismit: kansallinen ohjaus, moderaatio

Toisen asteen koulutus jakautuu kahteen väylään. Klassinen toisen asteen koulutus (ESC: enseignement secondaire classique) valmistaa kolmannen asteen opintoihin. Yleinen toisen asteen koulutus (ESG: enseignement secondaire général) on ammatillisemmin orientoitunut ja valmistaa kolmannen asteen tekniisiin opintoihin tai suoraan ammattiin. Toisen asteen koulutus kestää seitsemän vuotta, ja valmistuessaan opiskelijat ovat tyypillisesti 19-vuotiaita. (Eurydice s.a., Luxemburg, 6.)

Klassisessa koulutuksessa (ESC) opiskelijat valitsevat viimeisen kolmen lukuvuoden ajaksi (ylemmälle toiselle asteelle) erikoistumislinjan. Linjoja on yhdeksän, joista yksi on plastiset taiteet (ryhmä E). Yleinen koulutus (ESG) on jaettu viiteen alaan, joista yksi on taideala. (Eurydice s.a., Luxemburg, 6.1)

Toisen asteen viimeisenä lukuvuonna opiskelijat suorittavat päättökokeen. Klassisen koulutuksen (ESC) opiskelijat suorittavat kuusi kirjallista ja kaksi suullista koetta kuudesta oppiaineesta. Näistä kolme suoritetaan erikoistumislinjan oppiaineista. (Eurydice s.a., Luxemburg, 6.3)

*Norja (OECD, pohjoismaa)*

OECD:n (2023b, table D6.4) tuloksissa ei ole tietoa kuvataiteen kansallisesta tai keskitetystä näytöstä osana toisen asteen kansallista koetta. Eurydice-verkoston (s.a., Norway, 6.3) koulutusjärjestelmä esittelyistä käy kuitenkin ilmi, että taideaineissa järjestetään kansallisia kokeita.

2.9.2024

---

Norjassa yleissivistävä ja ammatillinen toisen asteen koulutus perustuvat yhteisiin opetussuunnitelman perusteisiin. Ylemmän toisen asteen opiskelijat ovat yleensä 16–19-vuotiaita. Yleissivistävät koulutusohjelmat kestävät kolme vuotta. (Eurydice s.a., Norway, 6.)

Kuvataide ei ole kaikille yhteinen oppiaine ylemmällä toisella asteella. Opiskelijat valitsevat yleissivistävässä toisen asteen koulutuksessa yhden viidestä koulutusohjelmasta, joista yksi on taiteiden, suunnittelun ja arkkitehtuurin koulutusohjelma. (Eurydice s.a., Norway, 6.2; ks. Vilbli.no 2024.)

Kolmantena opintovuonna opiskelijat suorittavat kansallisia kokeita. Äidinkielen koe on pakollinen, ja opiskelijat suorittavat normaalisti vähintään kaksi koetta vähintään kahdessa muussa oppiaineessa. Kansallinen opetusvirasto (Directorate for Education and Training) valmistelee kokeet ja nimeää kokeiden arvioijat. Kokeet voivat olla kirjallisia (5 tuntia), suullisia (48 tunnin ilmoitusaika, 24 valmistautumisaika teemaan, 30 minuutin kuulustelu/ opiskelija), suullis-käytännöllisiä (45 minuuttia/opiskelija) tai käytännöllisiä (5 tuntia). Kunkin kokeen suorittavat opiskelijat arvotaan satunnaisotannalla, jolloin opiskelijoiden suorittamien kokeiden määrä voi vaihdella. Vähintään yksi kolmannen vuoden kokeista on koulutusohjelmakohtaisista oppiaineista. (Eurydice s.a., Norway, 6.3.)

#### *Portugali (OECD, EU)*

OECD:n (2023b, table D6.4) tuloksissa ei ole tietoa kuvataiteen kansallisesta tai keskitetystä näytöstä osana toisen asteen kansallista koetta. Eurydice-verkoston (s.a., Portugal, 6.3) koulutusjärjestelmä esittelyistä käy kuitenkin ilmi, että taideaineissa järjestetään kansallisia kokeita.

Portugalin yleissivistävä toisen asteen koulutus koostuu keskiasteen tieteellis-humanistisista opinnoista (*Cursos científico Humanísticos - CCH*), jotka koostuvat yleisistä ja erikoistavista opinnoista. Opiskelija valitsee yhden neljästä tieteellis-humanistisesta kurssista, jotka ovat 1) tiede ja teknologia, 2) sosio-ekonomiset tieteet, 3) kieli- ja humanistiset tieteet sekä 4) visuaaliset taiteet. (Eurydice s.a., Portugal, 6.) Yleissivistävä toisen asteen koulutus sijoittuu opintovuosille 10–12 pakollisen perusopetuksen alusta (Eurydice s.a., Portugal, 6.1).

Kuvataidetta ei opeteta kaikille yhteisenä oppiaineena, mutta se on yksi valittavista kolmevuotisista kursseista. Erikoistumisopinnot sisältävät yhden kolmivuotisen oppiaineen, kaksi kaksivuotista oppiainetta sekä kaksi yksivuotista oppiainetta. (Eurydice s.a., Portugal, 6.2; ks. World Education Network 2024c.)

Tieteellis-humanistisilla kursseilla opiskelijoiden on suoritettava neljä kansallista loppukoetta. Opiskelija suorittaa kokeet portugalin kielestä sekä erikoistumisopintojensa kolmivuotisesta oppiaineesta ja kahdesta kaksivuotisesta oppiaineesta. (Eurydice s.a., Portugal, 6.3.) Visuaalisten taiteiden kurssilta kolmivuotisen oppiaineen kokeen voi suorittaa ilmeisesti piirustuksesta, ja kaksivuotisten oppiaineiden kokeet voi ilmeisesti suorittaa taide- ja kulttuurihistoriasta, deskriptiivisestä geometriasta ja matematiikasita (World Education Network 2024c).

#### *Puola (OECD, EU)*

Puolassa taideaineiden näyttö järjestetään valinnaisena osana toisen asteen kansallista koetta (eng. Matriculation examination, 11. ja 12. opintovuonna pakollisen perusopetuksen alkamisesta) (OECD 2023b, table D6.4).



2.9.2024

---

Perustietoja (OECD 2023b, table D6.2):

- Kokeen virallinen nimi: Egzamin maturalny (eng. Matriculation examination)
- Kelpoisuuden myöntäminen kolmannelle koulutusasteelle: Kyllä
- Kolmannen asteen opiskelijavalinnoissa hyödyntäminen valikoiviin oppilaitoksiin: Kyllä
- Kolmannen asteen opiskelijavalinnoissa hyödyntäminen koulutusohjelmiin/kursseille/linjoille/aloille: Kyllä
- Kokeen kehittäjä: keskitetty viranomainen, keskitetty virasto, alueelliset virastot
- Kokeen arviointi: suhteuttava arviointi
- Koeformaatit (kokeessa yleisesti): monivalinta (MC), suljetut kysymykset lyhyillä vastauksilla (SA), avoimet kirjoitustehtävät (OE), käytännön tehtävä (PT), suullinen kuulustelu (QA)
- Kokeen järjestämisvelvollisuus: Kyllä
- Kokeen arvioija: keskitetty viranomainen, keskitetty virasto, alueelliset virastot

Puolassa ylempi toinen aste koostuu kolmivuotisesta ammatillisesta koulutuksesta, neljävuotisesta yleissivistävästä toisen asteen koulutuksesta (*liceum ogólnokształcące*) sekä viisivuotisesta teknillisestä toisen asteen koulutuksesta (edellisten yhdistelmä). Yleissivistävien opintojen päätteeksi järjestetään ulkoisten tutkintolautakuntien arvioimat kypsyyskokeet. Lisäksi Puolassa on erillinen taidekoulujärjestelmä. (Eurydice s.a., Poland, 6.) Liceum-opinnot (ISCED 3) kestävät neljä vuotta. Opiskelijat ovat tyypillisesti 15–19-vuotiaita. (Eurydice s.a., Poland, 6.1.)

Opetussuunnitelmassa oppilaitos tarjoaa ensimmäisellä vuosikurssilla kaikille yhteisenä oppiaineena joko filosofiaa, kuvataidetta, musiikkia tai latinaa ja antiikin kulttuuria. Kaikille yhteisten opintojen lisäksi oppilaitos valitsee ja tarjoaa opetussuunnitelman perusteiden valikoimasta laajan oppiaineen opintoja, joista yksi on taidehistoria. (Eurydice s.a., Poland, 6.2.)

Liceum-opintojen päätteeksi järjestetään kypsyyskokeet (maturity exams), jotka koostuvat kahdesta osasta. Suullinen kuulustelu järjestetään ja arvioidaan oppilaitoksessa sisäisesti. Kirjalliset kokeet valmistellaan keskitetyssä koelautakunnassa, ja alueellisten koelautakuntien arvioijat arvostelevat ne. Pakolliset kokeet järjestetään äidinkielessä, matematiikassa, vieraassa kielessä ja toisessa kotimaisessa kielessä. Näiden lisäksi opiskelijat valitsevat enintään viisi koetta muissa oppiaineissa, joista yksi on taidehistoria. Pakolliset kokeet ovat perustasoisia, muut kokeet ovat laajatasoisia. Kaikissa pakollisissa ja muissa kokeissa järjestetään sekä kirjallinen koe että suullinen kuulustelu. Lisäksi oppilaitos voi järjestää joitain muita suullisia kokeita. (Eurydice s.a., Poland, 6.3.)

### *Ranska (OECD, EU)*

Ranskassa taideaineiden näyttö järjestetään valinnaisena osana toisen asteen kansallista koetta (ra. Baccalauréat général et technologique, 11. ja 12. opintovuonna pakollisen perusopetuksen alkamisesta) (OECD 2023b, table D6.4).

Perustietoja (OECD 2023b, table D6.2):

- Kokeen virallinen nimi: Baccalauréat général et technologique (ei käännöstä englanniksi)
- Kelpoisuuden myöntäminen kolmannelle koulutusasteelle: Kyllä
- Kolmannen asteen opiskelijavalinnoissa hyödyntäminen valikoiviin oppilaitoksiin: Kyllä ja ei (?)

2.9.2024

---

- Kolmannen asteen opiskelijavalinnoissa hyödyntäminen koulutusohjelmiin/kursseille/linjoille/aloille: Kyllä
- Kokeen kehittäjä: keskitetty viranomainen
- Kokeen arviointi: kriteeriperustainen arviointi
- Koeformaatit (kokeessa yleisesti): avoimet kirjoitustehtävät (OE), käytännön koe (tai kokeilu EX), käytännön tehtävä (PT), suullinen kuulustelu (QA), muut (Other)
- Kokeen järjestämisvelvollisuus: Kyllä (julkisilla kouluilla)
- Kokeen arvioija: keskitetty viranomainen, oma opettaja, eri koulu
- Reliabiliteettimekanismit: kansallinen ohjaus, moderaatio

Ranskan toisen asteen koulutus (*Lycée*) jakautuu yleissivistävään, teknologiseen ja ammatilliseen väylään. Lycée-opinnot (ISCED 3) kestävät kolme vuotta, ja opiskelijat ovat valmistuessaan tyypillisesti 18-vuotiaita. Yleissivistävä väylä valmistaa pitkäjärjenteisiin kolmannen asteen opintoihin, teknologinen linja valmistaa kolmannen asteen teknologiaopintoihin ja ammatillinen linja valmistaa ammattiin. Teknologisissa lycée-opinnoissa on mahdollista erikoistua taidealoille (*Diplôme des métiers d'art*, DMA, art trade diploma). (Eurydice s.a., France, 6.) Yleissivistävät ja teknologiset toisen asteen (lycées d'enseignement général et technologique) oppilaitokset tarjoavat sekä yleissivistävän että teknologisen väylän opinnot (Eurydice s.a., France, 6.4).

Yleissivistävissä lycée-opinnoissa kaikille yhteisten opintojen ohella opiskelijat valitsevat erikoistumisopintoja opintojen edetessä. Kuvataide ei ole kaikille yhteinen oppiaine. Erikoistumisalueista yksi on taiteet. Opiskelijat valitsevat myös valinnaisia kursseja, muun muassa taiteesta. Taiteiden valinnaisia kursseja voi valita kuvataiteesta, elokuvasta, tanssista, taidehistoriasta, musiikista ja draamasta. (Eurydice s.a., France, 6.5.) Taiteen erikoistumisopinnot sisältävät elokuvan, taidehistorian, teatterin, musiikin, sirkustaiteen, tanssin, kuvataiteen (Ministère de l'Éducation Nationale et de la Jeunesse 2024, tutustuttu DeepL-käännöskoneen avulla).

Opintojensa päätteeksi opiskelijat suorittavat yleissivistävän, teknologisen tai ammatillisen *baccalauréat*-tutkinnon, joka koostuu pakollisista kirjallisista kokeista ja suullisista kuulusteluista sekä valinnaisista kokeista. Kokeet jakautuvat kahteen ryhmään. Ensimmäisen ryhmän kokeet ovat koesarjan mukaan kirjallisia, suullisia tai käytännöllisiä. Riittävän keskiarvon ensimmäisen ryhmän kokeista saavuttaneet opiskelijat suorittavat kaksi suullista koetta toisen ryhmän kokeista. Kokeet kehitetään ja testataan opettajakomiteatyönä. (Eurydice s.a., France, 6.6.)

### Saksa (OECD, EU)

Saksassa taideaineiden näyttö järjestetään valinnaisena osana toisen asteen kansallista koetta (sa. Abitur, 12. tai 13. opintovuonna pakollisen perusopetuksen alkamisesta) (OECD 2023b, table D6.4).

Perustietoja (OECD 2023b, table D6.2):

- Kokeen virallinen nimi: Abitur (ei käännöstä englanniksi)
- Kelpoisuuden myöntäminen kolmannelle koulutusasteelle: Kyllä
- Kolmannen asteen opiskelijavalinnoissa hyödyntäminen valikoiviin oppilaitoksiin: Ei
- Kolmannen asteen opiskelijavalinnoissa hyödyntäminen koulutusohjelmiin/kursseille/linjoille/aloille: Kyllä
- Kokeen kehittäjä: osavaltiotason viranomaiset

2.9.2024

---

- Kokeen arviointi: kriteeriperustainen arviointi
- Koeformaatit (kokeessa yleisesti): suljetut kysymykset lyhyillä vastauksilla (SA), avoimet kirjoitustehtävät (OE), käytännön koe (tai kokeilu EX), käytännön tehtävä (PT), suullinen kuulustelu (QA)
- Kokeen järjestämisvelvollisuus: Kyllä
- Kokeen arvioija: oma koulu, oma opettaja, oman koulun opettaja, eri koulu
- Reliabiliteettimekanismit: kansallinen ohjaus, moderaatio

Saksassa toisen asteen koulutus jakautuu yleissivistävään ja ammatilliseen koulutukseen. Opiskelijat ovat 15–19-vuotiaita. (Eurydice s.a., Germany, 6.) Yleissivistävä ylempi toisen asteen koulutus (*gymnasiale Oberstufe*) kestää kolme vuotta (Eurydice s.a., Germany, 6.4).

Gymnasium-koulutuksessa oppiaineet on jaettu kolmeen ryhmään: 1) kielet, kirjallisuus ja taiteet (esim. äidinkieli, vieraat kielet, kuvataide, musiikki), 2) yhteiskuntatieteet (esim. historia, maantiede, filosofia, sosiaalitiede/politiikka, ekonomia) ja 3) matematiikka, luonnontieteet ja teknologia (esim. matematiikka, fysiikka, kemia, biologia, tietotekniikka). Osa oppiaineista (kuten äidinkieli ja matematiikka) ovat kaikille pakollisia. Opiskelijat myös erikoistuvat opintojensa edetessä valitsemalla laajenevia opintoja eri oppiaineissa. Kuvataiteen rooli pakollisena tai valinnaisena, sekä sen laajuus jää epäselväksi. (Eurydice s.a., Germany, 6.5.)

Gymnasium-opinnot päättyvät *Abitur*-kokeisiin. Kokeissa on valtakunnalliset tehtävävalikoimat, joista opettajat tai opiskelijat voivat valita suoritettavat tehtävät. Abitur-kokeet koostuvat neljästä tai viidestä koeoppiaineesta, joista kahden on oltava laajan oppimäärän opinnoista ja kahden on oltava jotkin kolmesta seuraavasta: saksan kieli, vieras kieli ja matematiikka. Lisäksi opiskelijan koekokonaisuuden on sisällettävä kokeet kaikista kolmesta oppiaineryhmästä. Vähintään kolme koetta ovat kirjallisia kokeita, ja niiden on sisällettävä kaksi laajan oppimäärän oppiainetta sekä vähintään yhden seuraavista: äidinkieli, vieras kieli, matematiikka tai luonnontiede. Neljäs koe on suullinen. Ilmeisesti kirjallisiin kokeisiin valituista oppiaineista voi suorittaa myös suullisen kokeen kirjallisten rinnalla. Osavaltion mukaan Abitur-kokeisiin voidaan lisäksi sisällyttää joko viides suullinen tai kirjallinen koe, tai edellisten kahden puolivuotiskauden aikana esitetty erityinen ansio (*besondere Lernleistung*), joka voi olla esimerkiksi vuosityö [year paper?], oppiainerajat ylittävän projektin tulokset tai suoritus tunnustetussa kilpailussa. Erityinen ansio on dokumentoitava kirjallisesti ja se täydennetään keskustelutilaisuudella. (Eurydice s.a., Germany, 6.6.)

### *Slovakia (OECD, EU)*

Slovakiassa taideaineiden näyttö järjestetään valinnaisena osana toisen asteen kansallista koetta (eng. Maturita, 12. opintovuonna pakollisen perusopetuksen alkamisesta) (OECD 2023b, table D6.4).

Perustietoja (OECD 2023b, table D6.2):

- Kokeen virallinen nimi: Maturita (ei käännöstä englanniksi)
- Kelpoisuuden myöntäminen kolmannelle koulutusasteelle: Kyllä
- Kolmannen asteen opiskelijavalinnoissa hyödyntäminen valikoiviin oppilaitoksiin: Kyllä
- Kolmannen asteen opiskelijavalinnoissa hyödyntäminen koulutusohjelmiin/kursseille/linjoille/aloille: Kyllä
- Kokeen kehittäjä: keskitetty viranomainen, keskitetty virasto

2.9.2024

---

- Kokeen arviointi: suhteuttava arviointi
- Koeformaatit (kokeessa yleisesti): monivalinta (MC), suljetut kysymykset lyhyillä avoimet kirjoitustehtävät (OE), suullinen kuulustelu (QA)
- Kokeen järjestämisvelvollisuus: Kyllä
- Kokeen arvioija: keskitetty viranomainen, alueelliset viranomaiset

Sähköpostitiedusteluuni vastattiin, että Slovakiassa ei järjestetä kuvataiteen kansallista näyttöä osana toisen asteen kansallista koetta (sähköposti 12.7.2024b). Eurydice-verkoston (s.a., Slovakia 6.3) esittelystä selventyy, että kuvataiteen ja kulttuurin oppiaine lukeutuu Maturita-tutkinnon oppilaitoskohtaisiin kokeisiin.

Slovakiassa toisen asteen koulutus jakautuu yleissivistävään (ISCED 344), ammatilliseen koulutukseen ja taiteen koulutukseen. Opiskelijat ovat toiselle asteelle siirtyessään yleensä 15-vuotiaita. Koulutuksen päätteeksi suoritetaan Maturita-päätötkokeet. (s.a., Slovakia 6.)

Yleissivistävää koulutusta (*gymnasium*) järjestetään kolmivuotisena, nelivuotisena ja kahdeksanvuotisena koulutusohjelmalla (kahdeksanvuotinen ohjelma on lahjakkaille oppilaille, ja siihen hakeudutaan perusopetuksen viidennen luokan jälkeen). Taiteen koulutuksen yksi tyyppi on taidekoulut, joissa järjestetään kuvataiteen ja suunnittelun sekä perusopetuksen pedagogista koulutusta. (s.a., Slovakia 6.1) Gymnasium-koulutuksessa opetetaan taidetta ja kulttuuria kaikille yhteisenä oppiaineena (s.a., Slovakia 6.2).

Maturita-kokeisiin on oppiainekohtaiset, kansallisesti laaditut katalogit tavoitteista, joita kokeilla arvioidaan. Maturita-kokeet jakaantuvat ulkoiseen osaan ja sisäiseen osaan. Ulkoinen osa on kirjallinen koe, joka järjestetään kansallisesti samanaikaisesti äidinkielessä ja kirjallisuudessa, vieraassa kielessä, toisessa kotimaisessa kielessä ja matematiikassa. Sisäinen osa järjestetään kaikissa koeoppiaineissa. Sisäinen osa voi olla suullinen, käytännöllinen, kompleksinen tehtävä tai taiteellinen esitys, presentaatio (opinnäyte, projekti tai menestynyt kilpailutyö), [tutkivan] kokeen suorittaminen ja presentoiminen tai jokin edellisten yhdistelmä. Opiskelijat voivat suorittaa korkeintaan kolme koetta yhden koepäivän aikana. Sisäiset osat arvioi oppilaitoksen opettajista muodostuva komissio, jonka puheenjohtaja tulee oppilaitoksen ulkopuolelta. Taidekoulussa opiskelija tuottaa ja presentoi kirjallisen opinnäytteen. (s.a., Slovakia 6.3; ks. Národný inštitút vzdelávania a mládeže. 2024, kuvataiteen [Umenie a kultúra] katalogiin tutustuttu DeepL-käännöskoneen avulla, viitattu 20.8.2024.)

### *Slovenia (OECD, EU)*

Sloveniassa taideaineiden näyttö järjestetään valinnaisena osana toisen asteen kansallista koetta (eng. General matura, 13. opintovuonna pakollisen perusopetuksen alkamisesta) (OECD 2023b, table D6.4).

Perustietoja (OECD 2023b, table D6.2):

- Kokeen virallinen nimi: Splošna matura (eng. General matura)
- Kelpoisuuden myöntäminen kolmannelle koulutusasteelle: Kyllä
- Kolmannen asteen opiskelijavalinnoissa hyödyntäminen valikoiviin oppilaitoksiin: Kyllä
- Kolmannen asteen opiskelijavalinnoissa hyödyntäminen koulutusohjelmiin/kursseille/linjoille/aloille: Kyllä
- Kokeen kehittäjä: keskitetty virasto, muu

2.9.2024

---

- Kokeen arviointi: kriteeriperustainen arviointi
- Koeformaatit (kokeessa yleisesti): monivalinta (MC), suljetut kysymykset lyhyillä vastauksilla (SA), avoimet kirjoitustehtävät (OE), portfolio (P), käytännön koe (tai kokeilu EX), suullinen kuulustelu (QA)
- Kokeen järjestämisvelvollisuus: Kyllä
- Kokeen arvioija: keskitetty virasto, oma opettaja, oman koulun opettaja, eri koulu, muu
- Reliabiliteettimekanismit: kansallinen ohjaus

Sloveniassa toisen asteen koulutus jakautuu yleissivistävään (*gimnazije*) sekä ammatilliseen ja tekniseen koulutukseen (Eurydice s.a., Slovenia, 6.). Opiskelijat aloittavat toisen asteen koulutuksen yleensä 15-vuotiaina (Eurydice s.a., Slovenia, 6.1).

Gimnazije-koulutus kestää neljä vuotta. Kuvataidetta opetetaan kaikille yhteisenä oppiaineena. Gymnazije-koulutusta järjestetään klassisena ja teknisenä gimnazije-linjana. Teknisessä gimnazije-koulutuksessa on kuusi koulutusohjelmaa, joista kuvataide on yksi (joka sisältää taidehistoriaa, taiteen tulkintatapoja, kuvataiteen teoriaa, elävää kulttuuria, plastista sommittelua ja muunlaista yksilö- ja ryhmätoimintaa, kuten piirtämistä ja maalaamista sekä kulttuuriperinnön suojelemisen perusteita). Lisäksi opiskelijat valitsevat matura-oppiaineita, valinnaisia oppiaineita ja valinnaisia sisältöjä. (Eurydice s.a., Slovenia, 6.2.)

Gimnazije-koulutuksen päätteeksi opiskelijat suorittavat kansallisen matura-tutkinnon. Tutkinto koostuu viidestä kokeesta, jotka ovat äidinkieli, matematiikka, vieras kieli sekä kaksi omavalintaista kokea. Oppiainekohtaiset katalogit koemenetelmistä on laadittu kansallisesti. Kokeet voivat olla a) kirjallisia, b) kirjallisia ja suullisia, c) kirjallisia ja käytännöllisiä, d) kirjallisia, suullisia ja käytännöllisiä, e) käytännöllisiä tai f) koepresentaatioita. Oppilaitoksen ulkopuoliset asiantuntijat arvioivat kirjalliset kokeet. Muut koeformaatit arvioidaan oppilaitoksessa sisäisesti. (Eurydice s.a., Slovenia, 6.3.) Taidehistoria ja taiteen teoria ovat omavalintaisten kokeiden oppiaineluettelossa (Državni izpitni center 2022).

#### *Tanska (OECD, EU, pohjoismaa)*

Tanskassa taideaineiden kansalliset näytöt järjestetään toisen asteen kansallisessa kokeessa osalle opiskelijoista (OECD 2023b, table D6.4):

- Almen studentereksamen (STX, 11.,12., ja 13. opintovuonna pakollisen perusopetuksen alkamisesta)
- Hf-eksamen (hf, 12. ja 13. opintovuonna pakollisen perusopetuksen alkamisesta)

STX, perustietoja (OECD 2023b, table D6.2):

- Kokeen virallinen nimi: Almen studentereksamen (STX, ei käännöstä englanniksi)
- Kelpoisuuden myöntäminen kolmannelle koulutusasteelle: Kyllä
- Kolmannen asteen opiskelijavalinnoissa hyödyntäminen valikoiviin oppilaitoksiin: Kyllä
- Kolmannen asteen opiskelijavalinnoissa hyödyntäminen koulutusohjelmiin/kursseille/linjoille/aloille: Kyllä
- Kokeen kehittäjä: keskitetty viranomainen, riippuu oppiaineesta
- Kokeen arviointi: kriteeriperustainen arviointi

2.9.2024

---

- Koeformaatit (kokeessa yleisesti): monivalinta (MC), suljetut kysymykset lyhyillä vastauksilla (SA), avoimet kirjoitustehtävät (OE), portfolio (P), käytännön koe (tai kokeilu EX), käytännön tehtävä (PT), suullinen kuulustelu (QA)
- Kokeen järjestämisvelvollisuus: Kyllä (julkisilla kouluilla)
- Kokeen arvioija: keskitetty viranomainen, eri koulu
- Reliabiliteettimekanismit: kansallinen ohjaus

Hf, perustietoja (OECD 2023b, table D6.2):

- Kokeen virallinen nimi: Hf-eksamen (hf, ei käännöstä englanniksi)
- Kelpoisuuden myöntäminen kolmannelle koulutusasteelle: Kyllä
- Kolmannen asteen opiskelijavalinnoissa hyödyntäminen valikoiviin oppilaitoksiin: Kyllä
- Kolmannen asteen opiskelijavalinnoissa hyödyntäminen koulutusohjelmiin/kursseille/linjoille/aloille: Kyllä
- Kokeen kehittäjä: keskitetty viranomainen, riippuu oppiaineesta
- Kokeen arviointi: kriteeriperustainen arviointi
- Koeformaatit (kokeessa yleisesti): monivalinta (MC), suljetut kysymykset lyhyillä vastauksilla (SA), avoimet kirjoitustehtävät (OE), portfolio (P), käytännön koe (tai kokeilu EX), käytännön tehtävä (PT), suullinen kuulustelu (QA)
- Kokeen järjestämisvelvollisuus: Kyllä (julkisilla kouluilla)
- Kokeen arvioija: keskitetty viranomainen, eri koulu
- Reliabiliteettimekanismit: kansallinen ohjaus

Tanskassa toisen asteen koulutus jakautuu yleissivistävään ja ammatilliseen koulutukseen. Yleissivistävää toisen asteen koulutusta järjestetään neljässä koulutusohjelmassa: 1) yleisohjelma (STX, 3 vuotta), 2) kaupallinen ohjelma (HHX, 3 vuotta), 3) tekninen ohjelma (HTX, 3 vuotta) ja 4) valmentava ohjelma (hf, 2 vuotta). Kaikki ohjelmat valmistavat kolmannen asteen opintoihin, mutta erilaisilla koulutusprofiileilla ja pakollisilla opinnoilla. (Eurydice s.a., Denmark, 6.)

Yleisohjelma (STX) ja valmentava ohjelma (hf) koostuu laajasta humanististen tieteiden, luonnontieteiden ja yhteiskuntatieteiden oppiaineista. Pääosin opiskelijat ovat 16–19-vuotiaita, hf-ohjelma houkuttelee sekä nuoria että aikuisia. (Eurydice s.a., Denmark, 6.1)

Yleisohjelmassa (STX) opetetaan kuvataidetta kaikille yhteisenä oppiaineena. STX-ohjelmassa opiskelijat valitsevat erikoistumisalueen opintojen aikana. Opiskelija voi ilmeisesti eriksoitua taiteisiin, eli opiskella taiteita laajana oppimääränä. Valmentavassa ohjelmassa (hf) opiskelija valitsee pakollisiin opintoihinsa yhden taideaineen tanssista, suunnittelusta, draamasta, mediasta tai musiikista. (Eurydice s.a., Denmark, 6.2; ks. Ministry of Children and Education 2022a; 2022b.)

Yleissivistävä toisen asteen tutkinto koostuu yhteensä kymmenestä kirjallisesta ja suullisesta kokeesta, joista korkeintaan kolme voi suorittaa ensimmäisen ja toisen vuoden jälkeen. Kokeet voivat olla kirjallisia kokeita, suullisia kuulusteluita, esimerkkitapauksia, projektikokeiluja tai yhdistelmäformaatteja. Useimmissa kokeissa opiskelijat saavat hyödyntää kaikenlaisia apuvälineitä, mutteivät yleensä kommunikoida keskenään. Viimeisenä opintovuonna opiskelijat suorittavat kirjallisen kokeen tanskan kielessä ja muissa opiskelemissaan laajan oppimäärän oppiaineissa. Ilmeisesti muut kokeet suoritetaan suullisina. Opiskelijoiden on myös tuotettava erityinen oppimisprojekti kahdesta tai kolmesta oppiaineesta osaksi tutkintoaan (epäselväksi jää, sisältyvätkö nämä kymmeneen

2.9.2024

---

tutkintokokeeseen). Suullisten kokeiden osalta arvotaan, mitkä oppiaineet kuulustellaan kussakin oppilaitoksessa. (Eurydice s.a., Denmark, 6.3.)

### *Unkari (OECD, EU)*

Unkarissa taideaineiden näyttö järjestetään valinnaisena osana toisen asteen kansallista koetta (eng. Matura exam, 12. opintovuonna pakollisen perusopetuksen alkamisesta) (OECD 2023b, table D6.4).

Perustietoja (OECD 2023b, table D6.2):

- Kokeen virallinen nimi: Érettségi vizsga (eng. Matura exam)
- Kelpoisuuden myöntäminen kolmannelle koulutusasteelle: Kyllä
- Kolmannen asteen opiskelijavalinnoissa hyödyntäminen valikoiviin oppilaitoksiin: Kyllä
- Kolmannen asteen opiskelijavalinnoissa hyödyntäminen koulutusohjelmiin/kursseille/linjoille/aloille: Kyllä
- Kokeen kehittäjä: keskitetty viranomainen
- Kokeen arviointi: kriteeriperustainen arviointi
- Koeformaatit (kokeessa yleisesti): monivalinta (MC), suljetut kysymykset lyhyillä vastauksilla (SA), avoimet kirjoitustehtävät (OE), portfolio (P), käytännön koe (tai kokeilu EX), käytännön tehtävä (PT), suullinen kuulustelu (QA)
- Kokeen järjestämisvelvollisuus: Kyllä
- Kokeen arvioija: keskitetty viranomainen, oma opettaja, eri koulu, muu
- Reliabiliteettimekanismit: kansallinen ohjaus

Unkarissa toisen asteen koulutus (ISCED 3) jakautuu neljävuotiseen yleissivistävään ja 3–5-vuotiseen ammatilliseen koulutukseen (Eurydice s.a., Hungary, 6.). Opiskelijat ovat toisen asteen päättyessä tyypillisesti 19-vuotiaita (Eurydice s.a., Hungary, 6.1). Taideaineita opetetaan kaikille yhteisenä oppiaineena. Taideaineita vaikuttaisi olevan musiikki, visuaalinen kulttuuri, draama ja tanssi sekä elokuva ja media. (Eurydice s.a., Hungary, 6.2.)

Toisen asteen opintojensa päättyessä opiskelija suorittaa tutkintokokeen. Kokeet voi suorittaa opiskelijan valinnan mukaan peruslaajuisina tai laajoina. Opiskelijan on suoritettava vähintään viisi koetta, jotka ovat unkarin kieli ja kirjallisuus, historia, matematiikka, vieras kieli sekä omavalintainen koe. Näiden lisäksi opiskelija voi suorittaa myös muita kokeita. Kokeet koostuvat suullisesta ja kirjallisesta osasta sekä joidenkin oppiaineiden kohdalla myös käytännöllisestä osasta. (Eurydice s.a., Hungary, 6.3; ks. Oktatási Hivatal. s.a., visuaalisen kulttuurin [Vizuális kultúra] tutkintovaatimukseen tutustuttu DeepL-käännöskoneen avulla.)

### *Uusi Seelanti (OECD, englanninkielinen maa)*

Uudessa Seelannissa taideaineiden näyttö järjestetään valinnaisena osana toisen asteen kansallista koetta (National Certificates of Educational Achievement, NCEA 1–3, 11., 12. ja 13. opintovuonna pakollisen perusopetuksen alkamisesta) (OECD 2023b, table D6.4).

Perustietoja (OECD 2023b, table D6.2):

- Kokeen virallinen nimi: National Certificates of Educational Achievement (NCEA) 1–3

2.9.2024

---

- Kelpoisuuden myöntäminen kolmannelle koulutusasteelle: Kyllä
- Kolmannen asteen opiskelijavalinnoissa hyödyntäminen valikoiviin oppilaitoksiin: Ei
- Kolmannen asteen opiskelijavalinnoissa hyödyntäminen koulutusohjelmiin/kursseille/linjoille/aloille: Kyllä
- Kokeen kehittäjä: keskitetty virasto
- Kokeen arviointi: kriteeriperustainen arviointi
- Koeformaatit (kokeessa yleisesti): suljetut kysymykset lyhyillä vastauksilla (SA), avoimet kirjoitustehtävät (OE), portfolio (P), käytännön koe (tai kokeilu EX), käytännön tehtävä (PT)
- Kokeen järjestämisvelvollisuus: Ei
- Kokeen arvioija: keskitetty virasto, oma koulu, oma opettaja, oman koulun opettaja
- Reliabiliteettimekanismit: kansallinen ohjaus, moderaatio

Uudessa Seelannissa toisen asteen koulutus kestää neljä vuotta. Opiskelijat ovat tyypillisesti 13–17-vuotiaita. Ilmeisesti Uudessa Seelannissa ylempi toinen aste on integroitu yhteen ensimmäisen asteen ja alemman toisen asteen koulutuksen kanssa yhdeksi kolmetoistavuotiseksi poluksi. Ylemmän toisen asteen opintojen valmistuessa opiskelijat saavat National Certificate of Educational Achievement -tutkinnon (NCEA). (Ministry of Education 2024.) Ilmeisesti Uuden Seelannin toisen asteen koulutusjärjestelmässä ei ole erillistä yleissivistävää ja ammatillista koulutusta.

NCEA jakautuu kolmeen tasoon (levels 1–3). Taso saavutetaan kerryttämällä määrätty määrä eri oppiaineiden opinnoissa. (New Zealand Qualifications Authority 2024a.) Visuaaliset taiteet sisältyvät NCEA-oppiaineisiin ja jakautuu suunnitteluun, maalaustaiteeseen, valokuvaukseen, taidegrafiikkaan sekä kuvanveistoon (New Zealand Qualifications Authority 2024b). NCEA sisältää sisäisiä ja ulkoisia arviointeja ja jokaiselle NCEA-tasolle on määritelty standardit (New Zealand Qualifications Authority 2024c).

## Tarkastelu

Tarkasteluosassa käyn läpi kartoituksen toisen vaiheen tulokset. Tehtävänä on valita yleiskatsauksen perusteella ja tarkastella tarkemmin 5–10 koetta, suoritusta tai näyttöä, joiden ratkaisut olisivat kokonaan tai osittain hyödynnettävissä mahdollisessa ylioppilastutkinnon kuvataiteen kokeessa. (OPH-2855-2024.)

Tavoitteena on kuvata jokaisesta tapauksesta seuraavat perustiedot (OPH-2855-2024):

- Virallinen nimi
- Oppiaineen virallinen nimi
- Tutkinnon nimi
- Koulutusasteen tai koulutusohjelman nimi
- Rakenne (osat) ja laajuus (tunti/opintopistemäärä)
- Lyhyt kuvaus järjestelyistä, toimeenpanosta ja suoritustavasta (kesto, aikajänne)
- Lyhyt kuvaus arviointimenettelystä ja arvosana-asteikko
- Ajoittuminen opinnoissa ja osallistumisen edellytykset/ehdot
- Mahdollisuus tai oikeus erityisjärjestelyihin opiskelijoille, joilla on esimerkiksi sairaus tai vamma
- Lisätietolähteitä



2.9.2024

---

Tavoitteena on myös arvioida jokaisen tarkasteltavan kokeen, suorituksen tai näytön hyödynnettävyyttä mahdollisen ylioppilastutkinnon kuvataiteen kokeen kehittämisessä. Pyrin hahmottamaan jokaisen tapauksen luotettavuutta ja yhdenmukaisuutta sekä pohtimaan niiden sovellettavuutta lukion kuvataiteen oppimäärän arvioimiseen ja ylioppilastutkinnon rakenteeseen. (OPH-2855-2024.) Hyödynnän tässä seuraavia apukysymyksiä (OPH-2855-2024):

- Kokeen, suorituksen tai näytön luotettavuuden ja yhdenmukaisuuden varmistaminen
  - Miltä osin se tehdään riittävän määrämittaisena ja -muotoisena sekä valvottuna?
  - Miten järjestelyissä ja toimeenpanossa on varmistettu, että opiskelijoilla on käytössään riittävän yhdenmukaiset laitteet, välineet, materiaalit ja suoritustila?
  - Miten järjestelyissä ja toimeenpanossa poistetaan muiden henkilöiden vaikutus opiskelijan suoritukseen?
  - Millä keinoilla arviointimenettelyssä pyritään objektiivisuuteen?
  - Mihin arviointi perustuu ja miten arvosana määräytyy?
  - Miten yhdenvertaisuutta ja luotettavuutta varmistetaan mahdollisen riippumattoman, oppilaitoksen ulkopuolisen arvioinnin avulla?
  - Miten opiskelija voi hakea muutosta arviointiin ja yrittää korottaa arvosanaa?
  - Mitkä ovat sen järjestämisen ja toimeenpanon vahvuudet luotettavuuden ja yhdenmukaisuuden kannalta?
- Koe, suoritus tai näyttö suhteessa lukion oppimäärään ja ylioppilastutkintoon
  - Miten osoitettava osaaminen suhteutuu lukion opetussuunnitelman perusteiden 2019 kuvataiteen oppimäärän mukaiseen osaamiseen?
  - Miten siinä toteutuu lukion kuvataiteen osaamisen osoittamiseen sisältyvä prosessinomaisuus ja pitkäkestoisuus?
  - Miten siihen sisältyy taiteellista tai taidollista osaamista osoittava artefakti, esitys, suoritus?
  - Miltä osin sillä olisi osoitettavissa nuorten lukion opetussuunnitelman perusteiden 2019 kuvataide -oppiaineen pakollisten ja valtakunnallisten valinnaisten opintojen oppimäärien mukaista osaamista?
  - Miltä osin se olisi erityisesti hyödynnettävissä mahdollisessa kuvataiteen ylioppilastutkintoon sisältyvän kokeen kehittämisessä?

Laadin edellä luetelluista perustiedoista sekä luotettavuuden ja yhdenmukaisuuden apukysymyksistä tiedusteluviestin, jotka lähetin 23 valtion koulutusviranomaisille tai asiantuntijoille. Vastaanottajia oli yhteensä 42. Euroopan valtioiden osalta lähetin tiedustelun Eurydice-verkoston yhteyshenkilöille. Australian osalta lähetin tiedustelun jokaisen kuuden osavaltion ja kahden territorion koulutusviranomaisille, Ison Britannian osalta jokaisen neljän maan koulutusviranomaisille ja Kanadan osalta jokaisen kymmenen provinssin koulutusviranomaisille. Uuden Seelannin osalta lähetin tiedustelun kansalliselle opetusviranomaiselle. Kohdemaat sisälsivät ne koulutusjärjestelmät, joihin alkukartoituksen perusteella sisältyi kuvataiteen tai taideaineiden kansallinen tai keskitetty arviointi. Lähetin tiedustelun myös maihin, joiden järjestelmästä minulla ei ollut tietoa tai varmuutta.

Olen 26.8.2024 mennessä saanut vastauksia 14 vastaanottajalta. Heistä kuusi on varmistanut, että heidän maidensa yleissivistävässä toisen asteen koulutuksessa ei järjestetä kansallista tai keskitettyä kuvataiteen koetta tai näyttöä. Kolme vastaanottajaa on koostanut kattavat vastaukset tiedusteluuni. Yksi vastaanottaja on lähettänyt minulle käyttökelpoisia verkkolinkkejä heidän maansa tutkintorakenteesta ja kuvataiteen oppiaineen arvioinnista. Yksi vastaanottaja esitteli lyhyesti heidän maansa ammatillisen koulutuksen kuvataiteen opinnäytteen. Yksi vastaanottaja lähetti minulle

2.9.2024

---

verkkolinkkejä alemman toisen asteen kuvataiteen arvioinnista. Ja kaksi vastaanottajaa on lähettänyt minulle kiittauksen, jossa kertovat valmistelewansa vastauksia tiedusteluuni. Olen siis saanut neljä vastausta, joita pystyn hyödyntämään tapausesimerkkeinä tarkastelussani (kolme suoraa vastausta tiedustelukysymyksiini ja yksi kokoelma verkkolinkkejä).

Saamistani vastauksista tarkasteluun nousevat näin Australian pääkaupunkiterritorio, Bulgaria, Italia ja Pohjois-Irlanti. Näiden lisäksi tarkastelen Irlannin tapausa, josta löytyy tyydyttävästi tietoa verkosta.

### *Australia, pääkaupunkiterritorio: The ACT Senior Secondary Certificate*

Olen saanut pääkaupunkiterritoriosta vastaukset tiedustelussa esittämiini kysymyksiin sekä lisämateriaalia (sähköposti 26.7.2024a). Tarkasteluni perustuu tiedusteluuni annettuihin vastauksiin.

#### Perustiedot:

- Virallinen nimi: The ACT Senior Secondary Certificate [ACT = Australian Capital Territory]
- Oppiaineen virallinen nimi:
  - Tutkinnossa on mahdollista opiskella useampaa taidealan oppiainetta (mm. photography, design, fashion).
  - Vastaukset fokusoivat oppiaineisiin visual arts ja specialised visual arts.
- Tutkinnon nimi: Kurssiarvosanat voivat vaikuttaa kahteen tutkintoon:
  - The ACT Senior Secondary Certificate
  - The ACT Tertiary Entrance Statement
- Koulutusasteen tai koulutusohjelman nimi: The ACT Senior Secondary Certificate
- Rakenne (osat) ja laajuus (tunti/opintopistemäärä):
  - Pääaineen kokonaislaajuus on 3,5 pistettä, sivuaineen 2,0 pistettä. Jokaisen lukukauden mittaisen opetusjakson laajuus on 1,0 tai 0,5 pistettä. 1,0 pistettä vastaa 55 opetustuntia ja 0,5 pistettä 22,5 opetustuntia.
  - Visual arts ja specialised visual arts -kurseja voi molempia opiskella pää- ja sivuainelaajuisina, ja niiden opintojaksoista voi suorittaa myös yhdistelmän.
  - Opiskelija saa arvosanan jokaisesta 1,0 pisteen ja 0,5 pisteen opintojaksosta.
  - Opettajat määrittelevät arvioitavat tehtävät tavoitestandardien ja kurssin opetussuunnitelman mukaisesti.
  - Opiskelijat suorittavat 3–5 tehtävää opintojakson aikana, joiden perusteella heidän osaamisensa ja suorituksensa pisteytetään ja arvioidaan.
  - Vähintään yhden tehtävän on arvioitava työskentelyprosessia, taiteenharjoittajiin perehtymistä sekä maailman ilmiöiden tutkimista.
  - Vähintään yhden tehtävän on arvioitava toisten taiteellisiin käytäntöihin vastaavaa valitun taiteen välineen soveltamistaitoa sekä itseohjautuvuutta ja kokeilevaa työskentelyä.
  - Vähintään yhden tehtävän on arvioitava oman toiminnan, onnistumisen ja oppimisen reflektointia (mikä toteutetaan usein taiteilijanlausunnolla tai kuratoivalla esseellä omasta teoksesta).
  - Tehtävät voivat sisältää esimerkiksi performanssitaidetta, kuratointia, installaatiotaidetta, moniaistisuutta, sommittelua, koreografiaa, lyhytelokuvaa, teatteria, kuvanveistoa, käsikirjoitusta, portfoliotyöskentelyä, esseitä, auditiivisia kokeita,

2.9.2024

---

tutkimustehtäviä, podcasteja, kuvapäiväkirjoja, blogeja, ohjausta ja verkkosivuja. (ks. lisätietolähteet, BSSS s.a.a)

- Lyhyt kuvaus järjestelyistä, toimeenpanosta ja suoritustavasta (kesto, aikajänne):
  - Järjestelyt, toimeenpano ja suoritustavat riippuvat opettajan suunnittelemista tehtävistä.
  - Oppilaitosten resurssit vaihtelevat ja määrittävät opetuksen välineet.
  - Ainoat ulkoiset vaatimukset ovat hyvän tieteellisen käytännön noudattaminen ja turvallisuuden varmistaminen.
  - Yksittäinen tehtävä ei saa olla arvioinnissa painoarvoltaan enempää kuin 60 %. Tehtävissä on oltava opetusjakson aikana vaihtelua.
- Lyhyt kuvaus arviointimenettelystä ja arvosana-asteikko:
  - Oppilaitoksen opettajat suunnittelevat tehtävät yhteistyönä.
  - Oppilaitoksen opettajat arvioivat tehtävät.
  - Tehtävät arvioidaan kriteeriperustaisesti. Tehtäväkohtaiset arviointikriteerit muodostetaan keskitetysti laadittujen standardien mukaisesti.
  - Arvosana-asteikko E–A (alimmasta korkeimpaan) (ks. lisätietolähteet, BSSS s.a.a)
  - Korkeakouluun hakeutuvien opiskelijoiden tulokset myös pisteytetään suhteellisesti. Suhteuttava pisteytys tehdään territoriotasolla.
  - Korkeakouluun hakeutuvat opiskelijat suorittavat territorionlaajuisen ACT Scaling Test -kokeen.
  - Opettajien arviointityötä arvioidaan ja ohjataan keskitetysti.
- Ajoittuminen opinnoissa ja osallistumisen edellytykset/ehdot:
  - Opintovuodet 11 ja 12, jotka ovat tutkinnon kaksi viimeistä opintovuotta.
  - Arvioinnin edellytyksenä on osallistua vähintään 90 %:iin opetuksesta sekä palauttaa vähintään 70 % vaadituista tehtävistä. Tehtävien on noudatettava hyvää tieteellistä käytäntöä. Näytöt järjestetään joka lukukaudella opintovuosina 11–12.
- Mahdollisuus tai oikeus erityisjärjestelyihin opiskelijoille, joilla on esimerkiksi sairaus tai vamma:
  - Oppilaitosten on järjestettävä kohtuullinen esteettömyys.
  - Arvioinnin vaativuus [yhdenvertaisuus] on kuitenkin säilytettävä.
- Lisätietolähteitä
  - BSSS s.a.a: Board of Senior Secondary Studies. S.a. *ACT BSSS The Arts Framework*. Canberra: The ACT Board of Senior Secondary Studies, [https://www.bsss.act.edu.au/data/assets/pdf\\_file/0012/546987/BSSS\\_Arts\\_Framework\\_FINAL.pdf](https://www.bsss.act.edu.au/data/assets/pdf_file/0012/546987/BSSS_Arts_Framework_FINAL.pdf), viitattu 28.8.2024.
  - BSSS s.a.b: Board of Senior Secondary Studies. S.a.b. *Studies of Visual Arts. The ACT Board of Senior Secondary Studies*. Canberra: The ACT Board of Senior Secondary Studies, [https://www.bsss.act.edu.au/act\\_senior\\_secondary\\_system/curriculum/bsss\\_courses/arts\\_page\\_2/studies\\_of\\_visual\\_arts\\_a-t-m](https://www.bsss.act.edu.au/act_senior_secondary_system/curriculum/bsss_courses/arts_page_2/studies_of_visual_arts_a-t-m), viitattu 28.8.2024.

The ACT Senior Secondary Certificate -tutkinto vaikuttaisi perustuvan opintojaksoarvioinnille. Opin-tojaksot suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan oppilaitostasolla yleisten linjausten mukaisesti. Arvioitavat tehtävät ja käytettävissä olevat resurssit voivat vaihdella. Saamassani vastauksessa (sähköposti 26.7.2024a) kuitenkin kuvaillaan arvioinnin moderointia. Oppimisalueen opettajat arvioivat opiskelijoiden suorituksia yhteistyössä. Arvioinneista lähetetään vuosittain näytteitä järjestelmätason moderointiin. Oppiaineryhmän opettajat arvioivat näytteet ja antavat palautetta oppilaitoksille. Kaikki opettajat osallistuvat tähän sosiaaliseen moderointiin, mikä perehdyttää aloittavia opettajia sekä pitää yllä arvioinnin yhdenmukaisuutta territoriotasolla. Yhteisarviointi ja sosiaalinen

2.9.2024

---

moderointi siis ohjaavat opettajat järjestämään samantasoista opetusta sekä tulkitsemaan opiskelijoiden suorituksia ja arviointikehyksiä samassa linjassa. Linjasta poikkeavat opettajat saavat järjestelmätason ohjausta.

The ACT Senior Secondary Certificate -opinnoissa muiden henkilöiden vaikutusta opiskelijan suoriutumiseen ei pyritä täysin poistamaan. Tämä kuitenkin riippunee opiskelijalle annetuista tehtävistä. Arvosanat perustuvat opetuksen aikana suoritettuihin tehtäviin, joita järjestetään 3–5 opintojakson aikana. Opintojen rakenteesta päätellen opiskelija suorittaa neljä opintojaksoa tutkintonsa aikana, joten arvioitavia tehtäviä kertyy kaikkiaan 12–20. Tehtävät arvioidaan opettajan laatimien arviointikriteerien perusteella, jotka on määritelty yleisten linjauksen mukaisesti.

The ACT Senior Secondary Certificate -koulutuksessa pääaineopinnot ovat tuntimääriin suhteutettuna huomattavasti laajemmat kuin lukion kuvataiteen oppimäärä (valtakunnalliset pakolliset ja valtakunnalliset valinnaiset yhteenlaskettuna), mutta sivuaineopinnot ovat suurin piirtein samanlaajuiset (ks. OPH 2019, 343–351; 2024b). Alustavalla yleisten tavoitteiden vertailulla lukion kuvataiteen (OPH 2024, 346–347) ja The ACT Senior Secondary Certificate Studies -taideopintojen (BSSS s.a.a, 4) yleiset osaamistavoitteet vaikuttavat samankaltaisilta. Molemmissa tavoitteet pitävät sisällään sekä tiedollisia ja käsitteellisiä tavoitteita että taidollisia ja ilmaisullisia tavoitteita. Tarkempi vertailu jää tämän kartoituksen ulkopuolelle. The ACT Senior Secondary Certificate Studies -taideopinnoissa pitkäjänteisellä taiteellisella ja/tai muulla visuaalisella työskentelyllä on vahva rooli. Arviointitehtävien on oltava vaihtelevia sekä osoitettava ”tekemisen” (”making”) ja ”vastaamisen” (”responding”) taitoja (BSSS s.a.a, 5–6).

Saamissani vastauksissa (sähköposti 26.7.2024a) kuvaillaan myös opiskelijan mahdollisuutta hakea oikaistua arviointiin. Opiskelija voi hakea arvioinnin tarkistamista jokaisen arvioitavan tehtävän osalta. Yleensä arvioinnit tarkistetaan oppilaitoksessa opettajaryhmän toimesta. Myös tehtävän uudelleenpalauttaminen on mahdollista arvosanan kohottamiseksi. Järjestelmässä ei kuitenkaan tunneta hylättyä suoritusta, joten suorituksen uusimiselle ei ole olemassa erillistä ohjeistusta.

The ACT Senior Secondary Certificate Studies in Visual Arts -opintojen ehdottomat vahvuudet piilevät arvioinnin pitkäjänteisyydessä sekä tiedollisessa ja taidollisessa monipuolisuudessa. Myös opettajien yhteis- ja vertaisarviointien ylläpitämä arviointiosaaminen on järjestelmän vahvuus. Arviointitehtävien ja käytettävissä olevien resurssien vaihtelevuuden voi kuitenkin katsoa tuovan jonkinasteista hajontaa arviointiin. Pohdin tarkasteltuja arviointimalleja ylioppilastutkinnon näkökulmasta yhteenvedossa.

### *Bulgaria: Kuvataiteen valtakunnallinen tutkintokoe*

Olen saanut Bulgariasta vastaukset tiedustelussa esittämiini kysymyksiin (sähköposti 26.7.2024b). Vastaukset ovat kuitenkin bulgariaksi, joten en pysty lukemaan niitä itse. Tähän tarkasteluun olen tutustunut Bulgarian vastauksiin DeepL-käännöskoneen avulla sekä Eurydice-verkoston koulutusjärjestelmäesittelyyn tukeutuen (Eurydice s.a., Bulgaria, 6.–6.3).

Perustiedot (sähköposti 26.7.2024b):

- Kokeen virallinen nimi: Втори задължителен държавен зрелостен изпит по изобразително изкуство [karkeasti ”yleissivistävän toisen asteen tutkintokoe kuvataiteessa”]
- Oppiaineen virallinen nimi: Изобразително изкуство [”kuvataide”]

---

2.9.2024

---

- Tutkinnon nimi: ISCED 3
- Koulutusasteen tai koulutusohjelman nimi: Средна степен на образование [ilmeisesti ”toisen asteen koulutus”]
- Rakenne (osat) ja laajuus (tunti/opintopistemäärä):
  - Tutkintokoe suoritetaan kirjallisena kokeena.
  - Kuvataiteen koe sisältää 41 tehtävää, jotka ovat monivalintakysymyksiä, lyhyitä avoimia vastauksia sekä käytännön kuvallisia tehtäviä.
  - Koe kestää neljä tuntia.
  - Monivalintatehtäviä on 30. Niiden vastaamiseen on aikaa 60 minuuttia.
  - Lyhyiden avointen vastausten tehtäviä on 10. Niiden vastaamiseen on aikaa 60 minuuttia.
  - Kuvallisen tehtävän tekemiseen on aikaa 120 minuuttia.
- Lyhyt kuvaus järjestelyistä, toimeenpanosta ja suoritustavasta (kesto, aikajänne):
  - Koe järjestetään kaikissa oppilaitoksessa samanaikaisesti valtakunnallisena koepäivänä.
  - Opiskelijat saavat kokeen alkaessa DZI-tutkintomateriaalin [DZI lienee ”Dazhaven zrelosten izpit”], joka sisältää kokeen ja koepaketin. Koe sisältää koekysymykset ja -ongelmat sekä arvostelusäännöt ja -kriteerit. Koepaketti sisältää ilmeisesti vastauspaperin ja ohjeita.
- Lyhyt kuvaus arviointimenettelystä ja arvosana-asteikko:
  - Tutkintokokeet kehitetään oppiaineiden asiantuntijoista koostuvissa oppiainekohtaisissa komiteoissa.
  - Tutkintomateriaalivaihtoehdoille on tehtäväpankki.
  - Oppiaineiden tehtävien määrä, tyypit, kokonaispistemäärän jakautuminen tehtävätyyppien kesken sekä kokeen ja/tai sen osien kesto kehitetään opetussuunnitelman mukaisesti.
  - Oppiaineiden asiantuntijoista koostuvat kansalliset komiteat arvostelevat kokeet.
  - Kokeet arvioidaan kriteeriperustaisesti.
  - Kaksi komitean jäsentä arvioi yksittäisen kokeen sähköisesti toisistaan riippumatta. Pistemääräksi tulee arvostelijoiden antamien arvosanaehdotusten aritmeettinen keskiarvo. Mikäli arvostelijoiden arviot poikkeavat liikaa toisistaan, arvioi kokeen kolmaskin komitean jäsen.
- Ajoittuminen opinnoissa ja osallistumisen edellytykset/ehdot:
  - Koe ajoittuu ylempään toisen asteen koulutukseen.
  - Tutkintokokeeseen osallistumisen edellytyksenä on opintovuoden 12 suorittaminen sekä kuvataiteen profiiliopintojen opiskeleminen valinnaisena erikoistumisalueena.
  - Tutkintokoe perustuu kuvataiteen erikoistumisalueen pakollisten moduulien sisältöön.
  - Arvosana-asteikko 0–100 pistettä. Arvosana ilmoitetaan prosentteina enimmäispistemäärästä. Hyväksytyyn kokeen pistemäärä on vähintään 30 %.
- Mahdollisuus tai oikeus erityisjärjestelyihin opiskelijoille, joilla on esimerkiksi sairaus tai vamma:
  - Erityisopetuksen opiskelijoiden kokeet arvioidaan sanallisella arvosanalla, esimerkiksi ”täyttää vaatimukset”. Kun opiskelija saavuttaa opetussuunnitelman vaatimukset, siirtyy hän yksilöidystä opetussuunnitelmasta yhteisen opetussuunnitelman mukaisiin opintoihin. Erityistä tukea tarvitseville opiskelijoille annetaan oppilaitoksen tukiryhmänharkinnalla mahdollisuus osallistua tutkintokokeisiin. Erityistä tukea tarvitseville kokelaille voidaan järjestää erilliset huoneet kokeen ajaksi.

2.9.2024

---

- Opiskelijat, jotka eivät voi osallistua kirjalliseen kokeeseen, osallistuvat suulliseen kokeeseen.
- Näkövammaisille koe on saatavilla pistekirjoituksella. Koe on saatavilla myös suurella kirjaimella näkövammaisille sekä opiskelijoille, joilla on lukemisen, kirjoittamisen ja laskemisen häiriöistä johtuvia haasteita.
- Kokeen suorittamiseen voi saada myös pidennetyn koeajan.
- Lisätietolähteitä:
  - Ministry of Education and Science. 2024. General Education. *Republic of Bulgaria: Ministry of Education and Science*. Sofia: Ministry of Education and Science, <https://www.mon.bg/en/general-education/>, retrieved 26.8.2024.

Bulgariassa yleissivistävän toisena asteen kuvataiteen tutkintokoe on huomattavan yhdenmukainen. Koe suoritetaan valtakunnallisena koepäivänä kaikissa oppilaitoksissa samanaikaisesti ja valvotusti. Opiskelijoilla on kokeessa käytössään sama materiaali. Käytävissä olevista välineistä ei ole tietoa. Kokeen kirjallisissa monivalintatehtävissä ja lyhyissä avoimen vastauksen tehtävissä kokeessa käytetään suurella todennäköisyydellä yhtenäisiä kirjoitusvälineitä, mutta kuvallisen tehtävän osalta jää auki, suorittavatko opiskelijat sen samoilla välineillä. Kartoituksessa ei myöskään ilmennyt, miten muiden henkilöiden vaikutus opiskelijan suoritukseen minimoidaan. Kokeen järjestelyt ja toimeenpano kuitenkin viittaisivat siihen, että valvotussa koetilanteessa opiskelijoiden olisi keskityttävä vain omaan kokeeseensa.

Kokeen ja arviointitulosten yhdenmukaisuutta ylläpidetään kokeen keskitetyllä kehittämisellä oppiaineen asiantuntijakomiteassa sekä keskitetyllä sensoriarvioinnilla, jossa kaksi arvioijaa arvostelevat kokeen toisistaan riippumatta. Saamissani vastauksissa (sähköposti 26.7.2024b) kuvaillaan, että arvostelijat saattavat olla eri puolilla maatakin, sillä kokeet arvioidaan sähköisessä järjestelmässä. Lisäksi arvioinnissa on määritelty suurin sallittu hajonta, jolla arvostelijoiden pisteytykset saavat eritä toisistaan. Mikäli hajonta ylittää raja-arvon, arvostelee kokeen myös kolmas arvioija. Kokeen lopullinen pistemäärä määräytyy arvioijien pisteytyksen aritmeettisena keskiarvona.

Saamissani vastauksissa (sähköposti 26.7.2024b) kerrotaan, että koearviointiin ei voi hakea oikaisua. Hylätyn kokeen voi uusida niin monta kertaa kuin tarpeen. Uusimiskerralla profiiliopintojen koeoppiaineen saa myös vaihtaa. Ilmeisesti myös aiemmin hyväksytyt kokeen saa uusida yliopistoon hakeuduttaessa. Tässä tapauksessa kuitenkin ilmeisesti uusitun kokeen arviointi huomioidaan yliopiston opiskelijavalinnassa, mutta se ei muuta toisen asteen tutkinnoissa annettua pistemäärää.

Saamissani vastauksissa (sähköposti 26.7.2024b) ei kerrota tarkemmin, millaisia osaamistavoitteita koe arvioi. Koe kuitenkin perustuu kuvataiteen profiiliopintojen pakollisten moduulien sisältöön. Sekään ei selvinnyt kartoituksessa, minkä laajuisia opinnot ovat. Ensivaikutelma kokeen rakenteeseen perustuen on kuitenkin, että kokeessa osoitetaan perustietoja oppiaineesta. 30 monivalintatehtävää yhden tunnin aikana tarkoittaa todennäköisesti yksinkertaisia faktaväittämiä. 10 lyhyen vastauksen tehtävää yhden tunnin aikana taas viittaisi tiiviisiin määrittelyihin, erittelyihin ja kuvailuihin. Kahden tunnin kuvallinen tehtävä jää kuitenkin tässä kartoituksessa täydeksi arvoitukseksi. Se kuitenkin todennäköisesti koettelee joitain visuaalisen ajattelun ja tuottamisen taitoja. Koska kokeen sisällöistä ei ole tämän enempää tietoa, on sen tarkastelu lukion kuvataiteen oppimäärän (OPH 2024, 346–347) yleisiä tavoitteita vasten mahdotonta tässä kartoituksessa.

Bulgarian yleissivistävän toisen asteen kuvataiteen tutkintokokeen vahvuuksia yhdenmukaisuuden näkökulmasta ovat kontrolloitu ja valtakunnallinen koetilanne sekä keskitetty kehittäminen ja arvostelu. Haasteena taas näyttäytyy koetehtävien määrä, mikä herättää vaikutelman hyvin perustasoisesta

2.9.2024

---

kokeesta, ellei kokeessa vastata vain osaan valmistelluista tehtävistä. Kiinnostava avoimeksi jäävä kysymys kokeessa on kuvallinen tehtävä osana kirjallista koetta. Pohdin tarkasteltuja arviointimalleja ylioppilastutkinnon näkökulmasta yhteenvedossa.

### *Irlanti: Leaving Certificate Examination in Art*

Irlannin Leaving Certificate -näyttö on esiintynyt tämän kartoitustyön taustakeskusteluissa, ja se kiinnitti huomioni myös yleiskatsausta tehdessäni. Irlannista ei ole vastattu tiedusteluuni, mutta Leaving Certificate -näytöistä löytyy kattavasti avointa materiaalia (ks. lisätietolähteet, State Examination Commission 2024b; 2024c).

Perustiedot (ks. lisätietolähteet, State Examination Commission 2023a; 2023b):

- Virallinen nimi: Leaving Certificate Examination in Art tai Leaving Certificate Art
- Oppiaineen virallinen nimi: Art
- Tutkinnon nimi: The Leaving Certificate
- Koulutusasteen tai koulutusohjelman nimi:
- Rakenne (osat) ja laajuus (tunti/opintopistemäärä):
  - Näyttö koostuu kolmesta osasta: 1) käytännön kurssityöstä, 2) valvotusta käytännön kokeesta, sekä 3) kirjallisesta kokeesta.
  - Kurssityö ja käytännön koe kytkeytyvät toisiinsa. Opiskelijoiden tehtävänä on tuottaa kaksi artefaktia sekä kuvapäiväkirja artefaktien kehittelystä. Päiväkirja ja toinen artefakti tuotetaan kurssityönä, toinen artefakti tuotetaan käytännön kokeessa.
  - Kurssin laajuus on vähintään 20 tuntia, jotka jakautuvat 12 viikon ajalle. Tänä aikana voi olla myös muuta kuvataiteen (visual studies) opetusta, jossa valmistautua kirjalliseen kokeeseen.
  - Käytännön koe kestää viisi tuntia.
  - Kirjallinen koe on jaettu temaattisiin osiin, joista opiskelija vastaa määrättyyn määrään tehtäviä. Tehtäviin voi myös liittyä kuvamateriaalia. Koetehtävät voivat olla lyhyitä avoimen vastauksen tehtäviä ja pidempiä avoimen vastauksen tehtäviä.
  - Kirjallinen koe kestää kaksi ja puoli tuntia.
- Lyhyt kuvaus järjestelyistä, toimeenpanosta ja suoritustavasta (kesto, aikajänne):
  - SEC (State Examination Board) toimeenpanee kurssityön ja käytännön kokeen vuosittain.
  - Toimeenpano-ohjeistuksessa on valtakunnalliset teemat, joista opiskelija valitsee yhden kurssityönsä ja käytännön kokeensa lähtökohdaksi (vuoden 2024 ohjeistuksessa teemoja on kolme).
  - SEC tuottaa ja toimittaa kuvapäiväkirjat opiskelijoille.
  - Kurssityönartefakti ja kuvapäiväkirja palautetaan valtakunnallisena palautuspäivänä oppilaitokseen (vuonna 2024 palautus on huhtikuun loppupuolella). Artefaktia ja kuvapäiväkirjaa ei saa viedä oppilaitoksen ulkopuolelle.
  - Käytännön koe on pian kurssityöjakson jälkeen (vuonna 2024 huhtikuun lopulla). Opiskelija saa käytännön kokeen palautuksen yhteydessä kurssityöartefaktinsa ja kuvapäiväkirjansa palautettavaksi koeartefaktin kanssa yhtenä kokonaisuutena.
  - Palautettujen näyttöjen käsittelylle on tarkat määräykset.
  - Kuvapäiväkirjoille ja artefakteille on tarkat sisällölliset ja muodolliset ohjeet.

2.9.2024

---

- Käytännön koe toteutetaan oppilaitoksen tarjoamilla materiaaleilla ja välineillä. Opiskelijat saavat kuvapäiväkirjansa käytännön kokeeseen.
- Käytännön kokeen järjestelyistä, materiaaleista, välineistä ja valvonnasta on erilliset ohjeet (State Examination Commission 2024a)
- Lyhyt kuvaus arviointimenettelystä ja arvosana-asteikko:
  - Oppilaitoksen ulkopuolinen arvioija arvioi kurssityön ja käytännön kokeen (2024 vieraillee oppilaitoksella kesäkuussa).
  - Kurssityö ja käytännön koe pisteytetään kriteeriperustaisesti.
  - Käytännön kurssityöstä voi saada enintään 250 pistettä (päiväkirja enintään 150 pistettä, kurssiartefakti enintään 100 pistettä).
  - Käytännön kokeesta voi saada enintään 100 pistettä.
  - Kirjallisen kokeen arvioinnista ei löytynyt tietoa.
  - Kirjallisesta kokeesta voi saada 150 pistettä.
- Ajoittuminen opinnoissa ja osallistumisen edellytykset/ehdot:
  - Näyttökokonaisuus ajoittuu normaalisti toisen opintovuoden kevätlukukaudelle.
  - Käytännön kurssityö käynnistyy yleensä tammikuussa ja kestää 12 viikkoa.
  - Käytännön koe on pian kurssityöjakson jälkeen.
- Mahdollisuus tai oikeus erityisjärjestelyihin opiskelijoille, joilla on esimerkiksi sairaus tai vamma:
  - Ei tietoa.
- Lisätietolähteitä:
  - State Examinations Commission. 2023a. *Art: Brief for Practical Coursework and Invigilated Practical Examination*. Leaving Certificate Examination 2024. Athlone: State Examination Commission, <https://www.examinations.ie/docs/viewer.php?q=491bd9935dc8eda7bb78ced9a01c629ad4d1e9>, retrieved 24.8.2024.
  - State Examinations Commission. 2023b. *Art: Visual Studies*. Leaving Certificate Examination Sample Paper, Higher Level. Athlone: State Examination Commission, <https://www.examinations.ie/misc-doc/EN-EX-13379975.pdf>, retrieved 27.8.2024.
  - State Examinations Commission. 2023c. *Art: Visual Studies*. Illustrations. Leaving Certificate Examination Sample Paper, Higher Level. Athlone: State Examination Commission, <https://www.examinations.ie/misc-doc/EN-EX-70306343.pdf>, retrieved 27.8.2024.
  - State Examination Commission. 2024a. *Art – Invigilated Practical Examination: Instructions to Superintendents*. Leaving Certificate Examination 2024. Athlone: State Examination Commission, <https://www.examinations.ie/docs/viewer.php?q=2432c3346fc867e9026174ea73ab787a7fdeaa1f>, viitattu 27.8.2024.
  - State Examination Commission. 25.3.2024b. Project and Practical Coursework. *Coimisiún na Scrúduithe Stáit: State Examination Commission*. Athlone: State Examination Commission, <https://www.examinations.ie/?l=en&mc=ex&sc=he#Art218>, retrieved 24.8.2024.
  - State Examination Commission. 25.3.2024c. Revised Subjects – Sample Papers and other Materials. *Coimisiún na Scrúduithe Stáit: State Examination Commission*. Athlone: State Examination Commission, <https://www.examinations.ie/?l=en&mc=ex&sc=sp>, retrieved 24.8.2024.



2.9.2024

---

Leaving Certificate Examination in Art -näyttökokonaisuus on pitkäkestoinen, mutta huomattavan kontrolloitu. Kurssityölle on tarkkaan määritellyt tuntimäärät ja aikataulut. Kuvapäiväkirjan ja kursityöartefaktin työstämistä on rajoitettu. Tämä pitää jokaisen opiskelijan työskentelyyn käytetyn ajan yhdenmukaisena. Tämä ei estä taustatyötä työskentelyyn osoitetun ajan ulkopuolella. Päinvastoin taustatyö on sallittua (State Examinations Commission 2023a, 7). Mahdollisuus on jokaiselle opiskelijalle yhdenmukainen. Kuvapäiväkirjalle on kansallisesti tuotettu ja jaettu runko, eli se toisaalta ohjaa jokaista opiskelijaa samalla tavalla ja toisaalta tuottaa arviointiaineistoa määrätyistä arvioinnin kohteista. Kurssityöartefaktin tekemiseen käytetyistä materiaaleista ja välineistä ei käynyt ilmi, voiko oppilaitoksen tarjoamien materiaalien ja välineiden lisäksi hyödyntää omia resursseja. Koeartefakti on tehtävä niillä välineillä ja resursseilla, jotka ovat tarjolla. Opiskelija voi vaikuttaa tarjolla oleviin välineisiin ja resursseihin. Käytännön koe on valvottu, liikkuminen ja vuorovaikutus on rajoitettu (State Examinations Commission 2023a) Kirjallisesta kokeesta ei löytynyt tarkempia järjestämisohjeita, mutta käytännön osan (State Examinations Commission 2023a; 2024a) ohjeistuksen ja kirjallisen mallikokeen (State Examinations Commission 2023b) perusteella koetilanne on valvottu, ja sen aikana liikkuminen ja vuorovaikutus on rajattu. Näyttökokonaisuus on yhdenmukaisesti kontrolloitu. Siinä sallitaan lähteiden käyttö ja taustatyö, mutta samalla varmistetaan, että artefaktit toteutuvat opiskelijan omalla suunnitelmalla ja työllä. Koetilanteissa taas opiskelijan on osoitettava tietojan ja taitojan täysin itsenäisesti.

Arvostelussa yhdenmukaisuuteen tähdätään keskitetyllä arvioinnilla. Oppilaitokset säilyttävät kuvapäiväkirjat ja artefaktit siihen asti, että arvioija vierailee oppilaitoksessa. Läpikäydyssä materiaalissa ei kuvailtu kirjallisen kokeen arviointia, mutta käytännön osien arvioinnista päätellen sekin todennäköisesti arvostellaan keskitetysti. Kuvapäiväkirjalle ja artefakteille on laadittu erittely arviointikohteista ja niiden pisteytyksestä (State Examinations Commission 2023a, 9–10). Arviointi määräytyy Kurssityön, käytännön kokeen ja kirjallisen kokeen kokonaispistemääränä. Kartoituksessa ei käynyt ilmi opiskelijan mahdollisuuksia hakea oikaisua tai korottaa arvosanaa.

Kartoituksessa ei käy ilmi Visual Studies -opintojen laajuus. Sitä vasten, että opiskelijat valitsevat Leaving Certificate -opintoihinsa tyypillisesti 6–8 oppiainetta (Eurydice s.a., Ireland, 6.5), oppiaineen laajuus on todennäköisesti laajempi kuin lukion opetussuunnitelman perusteiden mukainen kuvataiteen oppimäärä (OPH 2019, 343–351). Taiteen Leaving Certificate -näyttökokonaisuuden (State Examinations Commission 2023a; 2023b) perusteella kuvataiteen yleisiä tavoitteita (OPH 2019, 346–347) vasten oppiaineiden luonne vaikuttaa samanlaiselta. Molemmissa on vahva painotus maailman tutkimisessa taiteen (ja muun visuaalisen kulttuurin) keinoin sekä oman työskentelyn käsitteellistämässä sekä taiteen tulkitsemisessä. The Leaving Certificate Examination in Art -näyttökokonaisuudessa korostuu lähinnä taidehistorian kysymysten laajuus kirjallisessa mallikokeessa (State Examinations Commission 2023b). Tarkempi vertailu jää tämän kartoituksen ulkopuolelle.

The Leaving Certificate Examination in Art -näyttökokonaisuuden vahvuudet ovat sen monipuolisuudessa ja pitkäjänteisyydessä sekä tarkoituksenmukaisesti kontrolloidussa toteutustavassa. Kokonaisuus koettelee tasapainoisesti suunnitelmallista ja pitkäjänteistä tutkivaa työskentelyä sekä rajoitettuihin resursseihin ja määräaikaan sopeutumista. Myös omaksuttua tietoa ja ajattelun taitoja arvioidaan sekä kuvan tekemisen että tulkitsemisen näkökulmista. Haasteena taas näyttäytyy kokonaisuuden laajuus sekä tarvittavat resurssit. Kurssityö on pitkäkestoinen, mikä edellyttää aikaa, tilan, opettajan, välineet ja materiaalit. Yhden päivän käytännön koe on kevyempi järjestää, mutta haasteeksi voi muodostua tila sekä kokeeseen varattavat välineet ja materiaalit. Pohdin tarkasteltuja arviointimalleja ylioppilastutkimuksen näkökulmasta yhteenvedossa.

2.9.2024

---

*Iso-Britannia, Pohjois-Irlanti: GCE in Art & Design, A level qualification*

Vastaanottamassani vastausviestissä Pohjois-Irlannista ei vastata tiedusteluni kysymyksiin, mutta jatkoi verkkolinkkejä taiteen ja suunnittelun tutkintomateriaaleihin (sähköposti 13.8.2024). Tämä tarkastelu perustuu Art & Design -alan GCE-tutkintomääräyksiin (ks. lisätietolähteet, CCEA 2018).

Perustiedot (CCEA 2018)):

- Virallinen nimi: GCE in Art & Design, A level qualification
- Oppiaineen virallinen nimi: Art & Design, jakautuu erikoistumisvaihtoehtoihin:
  - Art, Craft and Design – Combined Studies
  - Photography and Lens-Based Media
  - Three-Dimensional Design
  - Textiles
- Tutkinnon nimi: General Certificate of Education (GCE)
- Koulutusasteen tai koulutusohjelman nimi: Advanced Subsidiary (AS) and Advanced (A2) level courses in Art and Design
- Rakenne (osat) ja laajuus (tunti/opintopistemäärä):
  - Koko GCE A level -tutkinto rakentuu kahdesta tutkintovaiheesta: 1) Advanced Subsidiary level (AS), 180 tuntia (40 %), ja 2) Advanced level (A2), 360 tuntia (60 %)
  - Opinnot kestävät kaksi vuotta.
  - AS 1: Experimental Portfolio -osassa opiskelijat kehittävät, tutkivat ja dokumentoivat ideoita.
  - AS 2: Personal Response -osassa opiskelijat toteuttavat temaattisen tehtävän, joka viimeistellään 10 tunnin kontrolloidussa koetilanteessa.
  - A2 1: Personal and Critical Investigation -osassa opiskelijat toteuttavat käytännöllisen ja kirjallisen tutkielman, jonka kirjallinen osa arvioidaan ulkoisesti.
  - A2 2: Thematic Outcome -osassa opiskelijat toteuttavat temaattisen tehtävän, joka viimeistellään 15 tunnin kontrolloidussa koetilanteessa.
- Lyhyt kuvaus järjestelyistä, toimeenpanosta ja suoritustavasta (kesto, aikajänne):
  - Osat ovat kurssiopetusta, joten suorittaminen edellyttää kaikenlaisia opetusjärjestelyitä.
  - Opettajat suunnittelevat ja toteuttavat opetuksen ja arvioinnin määräysten mukaisesti.
  - Opiskelijat voivat tehdä yhteistyötä, mutta jokaisen yksilöllinen suoritus on pystyttävä osoittamaan erikseen. Opiskelijat saavat myös käyttää lähteitä.
  - AS-tasolla tehtävät voivat sisältää opiskelija- ja opettajalähtöisiä lähestymistapoja. Opettaja voi tukea opiskelijaa arviointiin valmistautumisessa, portfolion luomisessa ja tulosten esittelyssä.
  - A2-tasolla opiskelijoiden odotetaan olevan itsenäisempiä. Opettaja ohjaa asianmukaisuudessa, varsinkin A2 1 -osan tutkielma-aiheen valinnassa.
  - AS 1 -osassa työskentely keskittyy portfolioon, luonnoskirjaan tai muuhun vastaavaan oman työn dokumentointiin.
  - AS 2 -osassa opiskelijat toteuttavat teoksen tai tuotoksen maanlaajuiseen teemaan AS 1-osassa työstämistään lähtökohdista. Osa sisältää myös tutkivaa ja reflektivoivaa kirjallista työskentelyä. Teoksen tai tuotoksen työstäminen voi alkaa ennen kontrolloitua koetilannetta.
  - A2 1 -osassa tuotetaan kirjallinen ja käytännöllinen tutkielma, jonka aiheen opiskelijat muotoilevat maanlaajuisesta laajasta temasta. Kirjallinen essee kontekstoi ja reflektoi

2.9.2024

---

käytännön osaa. Käytännön osassa aihetta tutkitaan erikoistumisalueen välinein ja tekniikoin.

- A2 2 -osassa opiskelijat toteuttavat teoksen tai tuotoksen maanlaajuisen teeman pohjalta. Lisäksi opiskelijat tuottavat itsearviointin teoksistaan ja tuotoksistaan. Teoksen tai tuotoksen työstäminen voi alkaa ennen kontrolloitua koetilannetta, mutta rajatussa aikaikkunassa.
- Lyhyt kuvaus arviointimenettelystä ja arvosana-asteikko:
  - Osat arvioidaan sisäisesti. Arviointia moderoidaan ulkoisesti. Poikkeuksena osa A2 1, joka arvioidaan ulkoisesti.
  - Eri osissa arviointi painottuu eri osaamistavoitteisiin.
  - Osille on laadittu keskitetyt arviointimatriisit.
  - Oppilaitokset saavat myös keskitettyä ohjausta vuosittain osien arviointiin.
  - Hyväksytyjen suoritusten arvosana-asteikko E–A (alimmasta korkeimpaan)
  - Arviointi suoritetaan vuosittain.
- Ajoittuminen opinnoissa ja osallistumisen edellytykset/ehdot:
  - Tutkinnonosat ajoittuvat kahden lukuvuoden ajalle.
  - Osallistumisen edellytyksenä on GCSE-todistus (General Certificate in Secondary Education)
- Mahdollisuus tai oikeus erityisjärjestelyihin opiskelijoille, joilla on esimerkiksi sairaus tai vamma:
  - Opiskelijoille voidaan järjestää kohtuullisia järjestelyjä. Järjestelyihin on erilliset ohjeet. Arvioinnin vaativuus (yhdenmukaisuus) on kuitenkin säilytettävä.
- Lisätietolähteitä:
  - CCEA 2018: Council for the Curriculum, Examinations & Assessment. 2018 (2016). *CCEA GCE Specification in Art & Design*. Belfast: Council for the Curriculum, Examinations & Assessment, <https://ccea.org.uk/downloads/docs/Specifications/GCE/GCE%20Art%20and%20Design%20%282016%29/GCE%20Art%20and%20Design%20%282016%29-specification-Standard.pdf>, retrieved 27.8.2024.
  - Council for the Curriculum, Examinations & Assessment. 2024. *General Certificate of Education (GCE)*. Belfast: Council for the Curriculum, Examinations & Assessment, <https://ccea.org.uk/post-16/gce>, viitattu 27.8.2024.

GCE in Art & Design, A level qualification -tutkinnonosat toteutetaan oppiaineen opetuksessa. Tutkinnonosat on melko tarkalla tasolla säänneltyjä. Arvioitavien tehtävien tavoitteet, toteutustavat ja arviointiperusteet on annettu tutkintosäännöissä (CCEA 2018) ja vuosittaiset temaattiset tehtävänänot annetaan maanlaajuisesti. Opiskelijoilla on vapaus tehdä valintoja aiheen tarkentamisessa ja teknisissä muodoissa, joten resursseissa on todennäköisesti vaihtelua. Opiskelijat saavat tehdä yhteistyötä, eli he voivat vaikuttaa toistensa suorituksiin.

Opettajat arvioivat tehtävät tutkintosäännön (CCEA 2018) tutkinnonosakohtaisia kriteerimatriiseja vasten. Council for the Curriculum, Examinations & Assessment (CCEA) antaa vuosittain tarkempia ohjeita arviointitehtävissä. Oppilaitoksen opettajat tarkistavat arvioinnit sisäisesti ja standardisoivat ne yhteiseen linjaan. Tämän jälkeen arvioinnit raportoidaan CCEA:lle. CCEA:n moderaattori vieraillee arvioinnin jälkeen oppilaitoksessa ja tarkastaa näytteen arviointitehtävistä. Arvioinnin yhdenmukaisuutta ylläpidetään siis yhteisarvioinnilla ja maanlaajuisella moderoinnilla. Opiskelija voi suorittaa kunkin tutkinnonosan uudelleen kerran. Tällöin kahdesta suorituksesta parempi sisällytetään tutkintoon.

2.9.2024

---

A-tason GCE in Art & Design -opinnot ovat huomattavasti laajemmat kuin lukion opetussuunnitelman perusteiden kuvataiteen oppimäärä (OPH 2019, 343–351). Valtakunnalliset pakolliset ja valtakunnalliset valinnaiset opinnot ovat yhteensä vain hieman laajemmat kuin yksi AS-tason osa tai hieman suppeammat kuin yksi A2-tason osa (ks. OPH 2019, 347–351; 2024b). Oppiaineiden luonteet vaikuttavat kuitenkin samansuuntaisilta. Varsinkin Art, Craft and Design – Combined Studies -erikoistumisvaihtoehdon (CCEA 2018, 9–12) tavoitteet näyttävät lukion kuvataiteen yleisten tavoitteiden (OPH 2019, 346–347) tavoin pitävän sisällään tutkivaa kuvallista työskentelyä, laaja-alaista taiteen (ja muun visuaalisen kulttuurin) tuntemusta sekä tulkintaa.

GCE in Art & Design, A level qualification -tutkinnon vahvuudet ovat pitkäjänteisyys, monipuolisuus ja tutkinnonosien nivelyminen yhteen. Ensivaikutelmani on, että ideaalitulanteessa AS 1 -osassa opiskelija aloittaa työskentelyprosessin, jonka voi havaita kehittyvän ja muuntuvan läpi tutkinnonosien. AS 2 -osan ja A2 2 -osan pitkät temaattiset projektit ja niiden kontrolloidut viimeistelyjaksot ovat kiinnostava ratkaisu pitkäjänteisen työskentelyn ja käytännön kokeen yhdistämiseen. AS 1 -osan kokeellisen portfolion ja A2 1 -osan pitkän tutkielman voi nähdä vahvuuksina siltä osin, että ne koettelevat taiteen alojen akateemisia valmiuksia. Haasteena taas on tutkinnon toimeenpanon resurssitarpeet. Pohdin tarkasteltuja arviointimalleja ylioppilastutkinnon näkökulmasta yhteenvedossa.

#### *Italia: Esame di stato conclusivo del secondo ciclo di istruzione*

Olen saanut Italiasta vastaukset tiedustelussa esittämiini kysymyksiin (sähköposti 23.7.2024). Vastaukset keskittyvät liceo artistico -oppilaitoksissa suoritettavaan opinto-ohjelmakohtaiseen tutkintokokeeseen. Esittävän taiteen italiankieliseen esimerkkikokeeseen (Ministero dell'istruzione e del merito 2024) on tutustuttu DeepL-käännöskoneen avulla.

Perustiedot (sähköposti 23.7.2024):

- Virallinen nimi: Esame di stato conclusivo del secondo ciclo di istruzione (State upper secondary education leaving examination, epävirallinen käännös)
- Oppiaineen virallinen nimi: Riippuu opintohaarasta:
  - Arti Figurative: Discipline pittoriche e/o discipline plastiche e scultoree (Figurative Arts: Painting and/or plastic and sculptural disciplines, epävirallinen käännös)
  - Architettura e Ambiente: Discipline progettuali architettura e ambiente (Architecture and Environment: Design disciplines architecture and environment, epävirallinen käännös)
  - Design: Discipline progettuali design (Design: Design disciplines, epävirallinen käännös)
  - Audiovisivo e Multimediale: Discipline audiovisive e multimediali (Audiovisual and Multimedia: Audiovisual and Multimedia Disciplines, epävirallinen käännös)
  - Grafica: Discipline grafiche (Graphics: Graphic Design Disciplines, epävirallinen käännös)
  - Scenografia: Discipline progettuali scenografiche (Scenography: Scenographic design disciplines, epävirallinen käännös)
- Tutkinnon nimi: Diploma [vaikuttaa vajaan, olisikohan diploma di liceo artistico?]
- Koulutusasteen tai koulutusohjelman nimi: Scuola secondaria di II grado
- Rakenne (osat) ja laajuus (tunti/opintopistemäärä):

2.9.2024

---

- Kokeen rakenne ja sisältö vaihtelevat (kansallisten kokeiden arkisto 2004/2005–2023/2024 lisätietolähteissä)
- Esimerkiksi vuoden 2024 tehtävänä esittävässä taiteissa on toteuttaa temaattinen taideprojekti teeman esittelytekstissä esitetyistä taidehistorian tapauksista tai muista teemaan liittyvistä taidehistorian lähtökohdista. Koetehtävässä palautetaan luonnokset, suunnitelma, teos valitulla tekniikalla (koko teos tai mittakaavaan suhteutettu yksityiskohta) sekä kirjallinen raportti. (ks. lisätietolähteet, Ministero dell'istruzione e del merito 2024.)
- Kokeen enimmäiskesto on kolme päivää, enintään kuusi tuntia päivässä.
- Liceo artistico -opintojen kirjallinen koe voi olla myös taiteellinen tuotos. Koe voi kestää enintään kuusi tuntia päivässä kolmen päivän ajan.
- Lyhyt kuvaus järjestelyistä, toimeenpanosta ja suoritustavasta (kesto, aikajänne):
  - Ministeriö (Ministero dell'Istruzione e del Merito) määrää kunkin kokeen järjestelyt.
  - Esimerkiksi vuoden 2024 kokeen enimmäiskesto on kolme päivää ja kahden ensimmäisen päivän aikana poistumista rajoitetaan. Kokeessa saa käyttää aineistoja ja laitteita, muttei internet-yhteyttä. (ks. lisätietolähteet, Ministero dell'istruzione e del merito 2024.)
  - Määräyksessä rajataan sallitut välineet (kuten tietokoneen käyttö) ja aineistot (kuten internet-yhteyden, käsikirjojen, arkistojen tai sanakirjojen käyttö).
- Lyhyt kuvaus arviointimenettelystä ja arvosana-asteikko:
  - Ministeriö (Ministero dell'Istruzione e del Merito) kehittää kokeet.
  - Kokeen arvioi komissio, jonka päätös äänestetään ehdottomalla enemmistöllä.
  - Kokeet arvioidaan kriteeriperustaisesti.
  - Koko tutkinnon arvosana-asteikko ilmaistaan sadasosina 0/100–100/100
  - Taiteen kokeen enimmäispistemäärä on 20/100
  - Tutkinnon pistemäärä jakautuu seuraavasti: kirjallisten kokeiden enimmäispistemäärä 20 pistettä (molempien), haastattelun enimmäispistemäärä 60 pistettä ja opintojen arvosanojen enimmäispistemäärä 40 pistettä.
- Ajoittuminen opinnoissa ja osallistumisen edellytykset/ehdot:
  - Koe ajoittuu liceo-opintojen loppuun.
  - Kokeeseen osallistumisen edellytyksenä on vähintään 57 % läsnäolo opetuksessa, vähintään arvosana 6/10 kaikissa opiskelluissa oppiaineissa, standardisoidun ulkoisen kokeen suoritus (vuotta aiemmin) sekä opintojaksojen harjoittelutehtävien suorittaminen.
- Mahdollisuus tai oikeus erityisjärjestelyihin opiskelijoille, joilla on esimerkiksi sairaus tai vamma:
  - Kokeessa voidaan tehdä erityisjärjestelyjä [ei tarkempaa erittelyä].
- Lisätietolähteitä:
  - Eurydice-verkoston asiantuntijat (Eurydice s.a., Contact Us)
  - Eurydice-verkoston esittelymateriaali (Eurydice s.a., Italy, 6.4)
  - [Tutkintokokeet 2004/2005–2023/2024:] Ministero dell'Istruzione e del Merito. 2023. *Tracce prove scritte. Esami di Stato*. Roma: Ministero dell'Istruzione, Ministero dell'Università e della Ricerca, [https://www.istruzione.it/esame\\_di\\_stato/202324/Licei.htm](https://www.istruzione.it/esame_di_stato/202324/Licei.htm), viitattu 27.8.2024.
  - [Esimerkkikoe:] Ministero dell'istruzione e del merito. 2024. A067 - Esame di Stato Conclusivo del Secondo Ciclo di Istruzione. Sessione ordinaria 2024, Seconda prova scritta. Roma: Ministero dell'Istruzione, Ministero dell'Università e della Ricerca,

2.9.2024

---

[https://www.istruzione.it/esame\\_di\\_stato/202324/Licei/Ordinaria/A067\\_ORD24.pdf](https://www.istruzione.it/esame_di_stato/202324/Licei/Ordinaria/A067_ORD24.pdf), viitattu 27.8.2024.

Esame di stato conclusivo del secondo ciclo di istruzione -koe valmistellaan ja järjestetään valtakunnallisesti ja arvioidaan keskitetysti. Esimerkkikokeessa (Ministero dell'istruzione e del merito 2024) on yksi temaattinen tehtävä, jonka tekemiseen on varattu kolme päivää, kuusi tuntia päivässä. Kokeen aikana saa käyttää oppilaitoksella olevia digitaalisia ja painettuja aineistoja, muttei internetyhteyttä. Tila-, väline- ja materiaalijärjestelyt eivät käyneet ilmi kartoituksessa. Koe on siis toimeenpanoiltaan yhdenmukainen, mutta muiden henkilöiden vaikutusta ei ole täysin suljettu pois.

Koe arvioidaan komissiossa. Vastaaja kertoo (sähköposti 23.7.2024), että arviointilautakunta koostuu kolmesta ulkoisesta jäsenestä, kolmesta sisäisestä jäsenestä (opettajia) sekä ulkoisesta puheenjohtajasta. Vastaus ei ole tämän täsmällisempi, mutta sisäisten jäsenten ollessa opettajia tulkitsem, että arviointilautakunnat olisivat oppilaitoskohtaisia. Arvosana määräytyy arviointilautakunnan äänestyskäsillä. Arvosanaksi annetaan se pistemäärä, joka saa äänestyksessä absoluuttisen enemmistön. Arvioinnin yhdenmukaisuuteen pyritään siis yhteisarvioinnilla, jossa on mukana myös oppilaitoksen ulkopuolinen edustus (mikäli tulkitsem lautakuntien oppilaitoskohtaisuuden oikein). Opiskelijalla on oikeus hakea oikaisua arviointiin. Hyväksytyt tutkinnon (kaksi kirjallista koetta ja haastattelu) alin pistemäärä on 60/100. Mikäli opiskelija ei läpäise tutkintoa, on hänen suoritettava koko viimeinen lukuvuosi uudelleen.

Liceo artistico -opinnot ovat kuvataiteisiin painottuva koulutusohjelma, joten kuvataide on jaettu useampaan oppiaineeseen, ja niiden laajuudet ovat merkittävästi lukion opetussuunnitelman perusteiden kuvataiteen oppimäärää (ks. OPH 2019, 347–351) laajemmat. Vastaaja (sähköposti 23.7.2024) sisällytti vastauksiinsa liceo artistico -opintojen tuntijaon. Viiden vuoden opinnot sisältävät yhteensä 495 tuntia taidehistoriaa, 264 tuntia piirustusta, 198 tuntia geometriaa, 198 tuntia kuvanveistoa ja plastista sommittelua, 198 studiotyöskentelyä, 1 254 tuntia opintoaerakohtaisia opintoja. Vastaaja (sähköposti 23.7.2024) ei kertonut, mitä osaamistavoitteita kokeilla arvioidaan, mutta esimerkkikokeen tehtävän (Ministero dell'istruzione e del merito 2024) on ilmennettävä taiteellista tulkintaa annetusta teemasta sekä ilmaisutaitoa ja teknistä taitoa. Tehtävän on myös lähdettävä teeman taidehistoriallisesta taustoituksesta. Käytännön kokeen alustavakaan tarkastelu lukion kuvataiteen yleisiä tavoitteita (OPH 2019, 346–347) vasten ei ole mahdollista tällä tiedolla. Vaikutelmani on kuitenkin, että liceo artistico -tutkinnon käytännön kokeessa on vahva fokus taiteenlajin tekniseen hallintaan ja ilmaisutaitoihin (luonnokset ja teos) sekä oman näkemyksen argumentointiin ja taustoittamiseen (suunnitelma ja raportti).

Liceo artistico -opintojen kokeen vahvuudet ovat runsas koeaika ja yksi temaattinen tehtävä, josta palautetaan erimuotoisia tuotoksia. Tämä mahdollistaa pitkäjänteisen ja tutkivan työskentelyn arvioinnin. Tehtävien valtakunnallinen valmistelu ja toimeenpano takaavat lähtökohtien yhdenmukaisuuden. Kartoituksessa avoimeksi jää kuitenkin oppilaitosten järjestämien tilojen, välineiden ja materiaalien yhdenmukaisuus. Myös koevalikoiman vahva taiteenalakohtainen fokus on kokeen vahvuus (liceo artistico -opintoja vasten). Haasteeksi voi kuitenkin katsoa kolmen päivän koeajan, joka edellyttää resursseja oppilaitokselta. Toisaalta laajan oppimäärän ja taiteenalakohtaisten kokeiden vuoksi koe myös näyttyy enemmän ammattimaisena kuin yleissivistävänä näyttönä. Tässä kartoituksessa muodostunut vaikutelma arviointimenettelystä herättää myös kysymyksiä. Ensimmäinen tarkentamista vaativa seikka on, onko arviointilautakunta oppilaitoskohtainen vai keskitetty. Pohdin tarkasteltuja arviointimalleja ylioppilastutkinnon näkökulmasta yhteenvedossa.

2.9.2024

---

## Yhteenveto

Esitän yhteenvedossa pohdintani ja ehdotukseni tarkasteluosassa selvittämieni kokeiden suoritusten ja näyttöjen hyödyntämisestä mahdollisessa kuvataiteen kokeen kehittämisessä osaksi ylioppilastutkintoa. Tavoitteena on ehdottaa tarkasteltujen arviointimallien pohjalta ratkaisuja mahdollisten kuvataiteen kokeen valmistavan näytön ja koetilaisuuden kehittämiseksi. Otan ehdotuksissa huomioon taito- ja taideaineiden kokeen kehittämiseksi ehdotetut lähtökohdat. Arvioin myös ehdotusten haasteita. (OPH-2855-2024.)

### *Ylioppilastutkinto ja lukion kuvataiteen oppimäärä*

Ylioppilastutkinto on tarkkaan säädelty, mikä luo mahdolliselle taito- ja taideaineiden kokeelle jo melko täsmälliset raamit. ”Tutkinnon suorittanut opiskelija on omaksunut lukiokoulutuksen opetussuunnitelman mukaiset tiedot ja taidot sekä saavuttanut lukiokoulutuksen tavoitteiden mukaisen riittävän kypsytyden” (Laki ylioppilastutkinnosta 502/2019, 1 §, 1 mom). ”Lukiokoulutuksen oppimäärää suorittava voi osallistua ylioppilastutkinnon kokeeseen opiskeltuaan [--] pakolliset opinnot oppiaineessa, jonka kokeeseen hän osallistuu” (Id. 7 §, 1 mom). Mahdollisen kuvataiteen kokeen on siis osoitettava kokelaan opetussuunnitelman mukaisia tietoja ja taitoja kuvataiteessa sekä lukiokoulutuksen tavoitteiden mukaista kypsytyttä. Kokelas voisi osallistua kuvataiteen kokeeseen suorittuaan kuvataiteen valtakunnalliset pakolliset opinnot, joita on kaksi moduulia, yhteensä neljä opintopistettä (OPH 2019, 347–349). Koetehtävät laatii Ylioppilastutkintolautakunta oppiaineen nuorille tarkoitettuna lukiokoulutuksen oppimäärän pakollisten ja valtakunnallisten opintojen mukaan (Valtioneuvoston asetus ylioppilastutkinnosta 612/2019, 5 §, 1 mom). Kuvataiteessa valtakunnallisia valinnaisia opintoja on kaksi moduulia, yhteensä neljä opintopistettä (OPH 2019 349–351). Mahdollisen kuvataiteen koe perustuisi siis yhteensä neljän moduulin (yhteensä 8 op) laajuisiin opintoihin.

Nykyisessä lainsäädännössä kokeet voivat olla kirjallisia tai digitaalisia, ja ne voivat sisältää suullisia tehtäviä (Laki ylioppilastutkinnosta 502/2019, 4 §, 4 mom). Luonnoksessa hallituksen esitykseksi eduskunnalle lukiolain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (OKM 2024, 82) ehdotetaan lisättäväksi, että kokeet voisivat sisältää myös ”valmistavia näyttöjä”. Valmistava näyttö suoritettaisiin osana oppimäärän mukaista opetusta ennen ylioppilastutkinnon koetta (Id. 27). Ylioppilastutkinnon kokeet järjestetään nykyään digitaalisesti tietokoneella internetistä erillään olevassa paikallisverkossa, jota kutsutaan koeverkoksi (YTL 2024b; 2024c). Kuvataiteen kokeen olisi myös oltava digitaalinen. Valmistava näyttö taas olisi kokonaan uusi osa ylioppilastutkintoa. Se olisi kehitettävä alusta alkaen niveltymään olemassa olevaan rakenteeseen.

Koetehtävät voivat olla monivalintatehtäviä tai avoimen tekstivastauksen tehtäviä. Pitkissä tekstivastauskentissä on editori, jolla voi kirjoittaa erikoismerkkejä ja matemaattisia kaavoja. Kokeen liitteenä voi olla taustamateriaaleja. (YTL 2024b.) Ilmeisesti kokeissa voi vastausten liitteeksi tuottaa kuva-kaappauksia piirroksista, kaavioista ja taulukoista (esim. YTL 2024a). Kuvataiteen kokeen olisi nykyistä koeformaattia vasten oltava kirjallinen, mutta kiinnostavaksi kysymykseksi jää, voisiko kuva-kaappausliitteellä sisällyttää kokeeseen kuvallisia vastausmahdollisuuksia tekstin tueksi.

Digitaalisen formaatin lisäksi mahdollisen kuvataiteen kokeessa olisi otettava huomioon muut koetilaisuuden järjestelyt. Ylioppilastutkinnon yleisistä määräyksissä ja ohjeissa (YTL 2024c) mainittavimmat ovat koetilan järjestelyt sekä kokeen kesto. Koetilan on oltava ”riittävän tilava” sekä tuettava ”häiriötöntä työskentelyä” ja ”esteetöntä valvontaa” (Id. 2.3.3). Istumapaikat on sijoitettava niin, että kokelaat eivät näe toistensa vastauksia ja valvojilla on hyvä näkyvyys valvonta-alueelleen. Tilassa on

2.9.2024

---

myös voitava liikkua aiheuttamatta häiriötä kokelaille. (Id. 2.3.3). Koe kestää enintään kuusi tuntia (2.3.6). Koska nykymuotoinen koeformaatti on digitaalinen, on tilajärjestelyt helppo toteuttaa niin kuin muissakin kokeissa. Koetehtävien on kuitenkin oltava sellaisia, että ne on mahdollista suorittaa kuuden tunnin kuluessa.

Luonnoksessa hallituksen esitykseksi (OKM 2024, 27) taito- ja taideaineiden kokeen kehittämisen lähtökohdaksi ehdotetaan nykymuotoisia lukiodiplomeja. Kuvataiteen lukiodiplomi on yhden moduulin laajuinen (2 op) pitkäjänteinen näyttö kuvataiteen erityisestä osaamisesta ja harrastuneisuudesta (OPH 2019, 354–356; ks. OPH 2017). Tiivistettynä kuvataiteen lukiodiplomin tavoitteena on asettaa ja avata oman lukiodiplomin tavoitteet ja lähtökohdat, tuottaa, tulkita ja arvioida kuvia monipuolisesti, osoittaa kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemusta, tuottaa taiteellinen, visuaalinen ja yhtenäinen kokonaisuus sekä arvioida omaa työskentelyprosessia ja lopputulosta. Lukiodiplomin sisällöt perustuvat opiskelijan asettamiin tavoitteisiin sekä valitsemiinsa tehtävään, näkökulmaan ja toteutustapaan. Lukiodiplomi koostuu teoksesta ja portfolioista. (OPH 2019, 356; ks. OPH 2017.) Portfoliolla arvioidaan lukiodiplomin tavoitteenasettelua, lähtökohtia ja valintoja, työskentelyprosessia valitun tehtävän parissa, tiedonkeruuta ja kokeilujen toteuttamista, kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemusta sekä oman työskentelyn kytkemistä näiden konteksteihin, työskentelyn ja lopputulosten itsearviointia sekä portfolion ulkoasua. Teoksessa arvioidaan välittyvää tulkintaa valitusta tehtävästä, taiteen ja visuaalisen kulttuurin ilmaisukeinojen, materiaalien ja tekniikoiden soveltamista, aiheenkäsittelyn kekseliäisyyttä ja omaperäisyyttä sekä valitun aiheen lähtökohtien ja tavoitteiden välittymistä teoksesta. Lisäksi teoksesta ja portfolioista muodostetaan kokonaisarvio. (OPH 2017, 11–13.)

Kartoituksen loppupohdintoja varten teen vielä karkean tiivistyksen lukion kuvataiteen oppimäärän yleisistä tavoitteista. Kuvataiteen tavoitteet on jaettu kolmeen tavoiteryhmään: 1) kuvien merkitys, 2) osallisuus ja toimijuus, sekä 3) ilmaisun ja tulkinnan taidot. Kuvien merkitys -ryhmän keskeisenä suuntana on ymmärtää taiteen, ympäristön ja visuaalisen kulttuurin merkityksiä laaja-alaisesti sekä tulkita niiden merkityksiä ja niissä piileviä arvoja. Osallisuus ja toimijuus -ryhmän kantavana teemana on muodostaa ja ilmaista näkemyksiä ja kantoja taiteesta ja muusta visuaalisesta kulttuurista tehtyjen havaintojen pohjalta. Ilmaisun ja tulkinnan taidot -ryhmässä tarkoituksena on asettaa tavoitteita, hyödyntää erilaisia tietämisen tapoja sekä tuottaa ja tulkita taidetta ja visuaalista kulttuuria tarkoituksenmukaisin menetelmin. Kaikista tavoiteryhmistä kooten kuvataiteen keskeisiä toimintatapoja on taiteen ja visuaalisen kulttuurin kohtaaminen ja tutkiminen sekä visuaalinen ja multimodaalinen havainnointi, ilmaisu, viestintä ja tutkiminen. (OPH 2019, 346–347.) Omassa taidepedagogisessa orientaatiossani ajattelen yleissivistävän kuvataideopetuksen jäsenyvän taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin kohtaamiseen (ymmärryksen, analysoimisen ja arvioimisen puitteissa) sekä taiteen ja visuaalisen kulttuurin tekemiseen (tavoitteiden asettamisen, suunnittelemisen, ilmaisun, viestinnän ja tutkimisen puitteissa). Sekä kohtaaminen että tekeminen pitävät sisällään paitsi taiteen ja visuaalisen kulttuurin tietojen ja taitojen oppimista myös niiden soveltamista ympäröivän todellisuuden tarkastelemiseen ja ilmaisemiseen.

### *Pohdintaa tarkastelluista kokeista, suorituksista ja näytöistä*

Yleisellä tasolla mahdollisen ylioppilastutkinnon kuvataiteen kokeen valmistavan näytön ja digitaalisen kokeen olisi osoitettava kokelaan tietämystä kuvataiteesta ja visuaalisesta kulttuurista sekä hänen taitojaan soveltaa sitä tutkivassa, taiteellisessa, visuaalisessa ja multimodaalisessa työskentelyssä sekä analyttisessä, arvioivassa ja kantaa ottavassa keskustelussa. Tarkastelemani verrokkimaiden kokeet, suoritukset ja näytöt tarjoavat tähän kiinnostavan valikoiman ratkaisumalleja. Malleista



2.9.2024

---

mikään ei kuitenkaan ole täysin yhteensopiva ylioppilastutkinnon kanssa. En kuitenkaan näe tätä ongelmana, vaan pikemminkin mahdollisuutena.

Australian pääkaupunkiterritorion The ACT Senior Secondary Certificate -tutkinnon Studies in Visual Arts -opintojen arviointi perustuu opintojaksoarvioinnille. Tutkinnossa ei kartoituksen valossa järjestetä erillistä tutkintokoetta tai -näyttöä. Opettajat suunnittelevat ja toteuttavat arviointitehtävät keskitettyjen raamien mukaisesti ja arvioivat tehtävät yhdessä muiden oppimisalueen opettajien kanssa yhteistyössä. Territorion opettajat moderoivat kollegojensa arviointityötä vertaisarvioinnilla. Pääkaupunkiterritorion malli eroaa perustavanlaatuisesti ylioppilastutkinnosta.

Arvioin tutkintorakenteen vahvuudeksi kuitenkin näyttöjen pitkäjänteisyyden ja monipuolisuuden. Läpikäymäni materiaalin (BSSS s.a.a) perusteella Visual Arts -opintojen fokus vaikuttaa jakautuvan taiteen ja visuaalisen kulttuurin tekemisen ja kohtaamisen taitoihin kuten lukion kuvataiteenkin. Visual Arts -sivuopintojen laajuus on myös samaa luokkaa lukion valtakunnallisen oppimäärän kanssa. Tältä osin malli voisi soveltua verrokkimalliksi kuvataiteen opetuksen kehittämiseen. Esimerkiksi pääkaupunkiterritoriosta voisi pyytää otannan järjestettyjä ja moderoituja arviointitehtäviä.

Vertaisarvioinnille perustuva arviointityön moderointi on arvioinnin luotettavuutta ja yhdenmukaisuutta edistävä rakenne. Lisäksi se ohjaa, kehittää ja tukee opettajan arviointityötä. Lukion kuvataideopettajien valtakunnallinen vertaisarviointijärjestelmä on ideana houkutteleva, mutta sen haasteeksi todennäköisesti muodostuisi sen aiheuttama työmäärä. Moderointimalli voisi kuitenkin toimia menetelmällisesti kuvataideopettajien (miksei muidenkin oppiaineiden) täydennyskoulutuksessa. Oletettavaa on, että taito- ja taideaineiden opettajille on järjestettävä täydennyskoulutusta oppiaineen arviointiin yleisesti, mutta varsinkin ylioppilastutkinnon kokeiden esitarkastukseen, mikäli taito- ja taideaineiden koe lisätään ylioppilastutkintoon. Toisaalta jatkuva vertaisarviointimalli palvelisi pitkäjänteisemmin ja syvällisemmin samaa tarkoitusta täydennyskoulutuksen kanssa.

Bulgarian toisen asteen kuvataiteen tutkintokoe (Втори задължителен държавен зрелостен изпит по изобразително изкуство) puolestaan muistuttaa tarkastelluista malleista eniten ylioppilastutkinnon koetta. Koe on valtakunnallinen kirjallinen koe, joka kestää neljä tuntia. Kuvataiteen kokeessa on 41 tehtävää: ensimmäisen tunnin aikana vastataan 30 monivalintatehtävään, toisen tunnin aikana 10 avoimen vastauksen tehtävään ja kahden viimeisen tunnin aikana kuvalliseen tehtävään. Kokeet arvioidaan keskitetysti kahden toisistaan riippumattoman arvioijan pisteytyksellä.

Bulgarian mallissa vahvuudeksi arvioin sen ylioppilastutkintoa muistuttavat koejärjestelyt ja -formaatin. Myös arviointi muistuttaa ylioppilastutkinnon sensoriarviointia. Tässä mielessä mahdollisessa kuvataiteen kokeen kehittämisessä voi olla hyödyllistä tutustua Bulgarian malliin tätä kartoitusta syvemmin. Avoimeksi kartoituksessa jäi millaiset ovat Bulgarian toisen asteen kuvataiteen profiilopintojen laajuus ja tavoitteet sekä myös millaisia tehtäviä kokeessa sisällöllisesti on. Mikäli profiilopintojen kuvataiteen tavoitteet ovat samassa linjassa lukion kuvataiteen tavoitteiden kanssa, on Bulgarian koe erityisen toimiva verrokkimalli. Ainakin tehtävänasettelut ja laajuudet olisivat kiinnostavia kuvataiteen sisältöjen luotettavan (validin) arvioinninnäkökulmasta.

Erityisen kiinnostavaa Bulgarian mallissa on kirjalliseen kokeeseen sisältyvä kuvallinen tehtävä. Olen kartoituksen taustakeskusteluissa ymmärtänyt, että nykyinen digitaalinen ylioppilastutkinnon koe ei mahdollista kuvallisia tehtäviä [pois lukien huomaamani mahdollisuus liittää kuvakaappauksia vastauksen tueksi (YTL 2024a)]. Ylioppilastutkinnon koejärjestelmän kehittämistä ajatellen Bulgarian kuvallisen tehtävän selvittäminen voisi olla kiinnostavaa. Bulgarian kokeessa kuvallinen tehtävä on kahden tunnin tehtäväaikaan ajatellen todennäköisesti melko pienimuotoinen. Tästä huolimatta sen

2.9.2024

---

selvittäminen voisi vähintäänkin tehtävätyypin ja tarvittavien järjestelyjen osalta tarjota lähtökohtia mahdollisen kuvataiteen kokeen valmistavan näytön kehittämiseksi. Oletan kokeeseen tutustumisen perusteella, että Bulgarian koe on kontrolloitu tilanne, jossa opiskelijat eivät saa olla vuorovaikutuksessa tai hyödyntää mitään resursseja kokeen ulkopuolelta. Tästä näkökulmasta kuvalliseen tehtävään tutustuminen voi tarjota ratkaisumallin siihen, miten kokeen ulkopuolisia vaikuttimia ja kenties myös erilaisten välineiden ja tekniikoiden moninaisuutta voi minimoida kuvallisessa työskentelyssä.

Mallin hyödyntämisen haasteeksi taas voi muodostua Bulgarian toisen asteen kuvataiteen ja lukion kuvataiteen eriävät tavoitekokonaisuudet. Toinen haaste voi olla koetehtävien mahdollinen perustaisuus, Koetehtäviä on aika paljon suhteessa kokeen keston. Mutta mikäli Bulgarian kokeessa vastataan vain osaan koekysymyksistä, voivat ne osoittaa syvällisempääkin oppiaineen hallintaa.

Irlannin Leaving Certificate Examination in Art -näyttökokonaisuus on erityisen monipuolinen malli. Kurssityön kuvapäiväkirja ja ensimmäinen artefakti osoittavat pitkäjänteisen ja tutkivan taiteellisen työskentelyn taitoja. Käytännön kokeen toinen artefakti osoittaa kontrolloidusti suunnitelmallisuutta, rajattuihin resursseihin sopeutumista sekä valitun menetelmän teknistä hallintaa (aiheenkäsittelyn ja ilmaisun rinnalla). Kirjallinen koe puolestaan osoittaa taiteen tulkinta-, arviointi- ja keskustelutaitoja. Kuvapäiväkirjassa opiskelijat suunnittelevat molemmat artefaktit, ja he saavat kuvapäiväkirjan käyttöönsä käytännön kokeen ajaksi. 12 viikon kurssityön aikana opiskelijat saavat tehdä taustatyötä, mutta kuvapäiväkirjan ja artefaktin työstäminen ja säilyttäminen on kontrolloitua. Viiden tunnin käytännön koe ja ilmeisesti myös kahden ja puolen tunnin kirjallinen koe ovat kokonaan kontrolloituja tilanteita.

Kurssityöhön ja käytännön kokeeseen annetaan etukäteen valtakunnalliset teemat, joista opiskelija valitsee yhden. Opiskelijat voivat siis suunnitella käytännön kokeessa toteuttamansa artefaktin ennen koetilaisuutta. Tämä mahdollistaa tehokkaan työskentelyn aloittamisen sekä nivoo käytännön osat yhdeksi kokonaisuudeksi. Kirjallinen koe taas vaikuttaisi mallikokeen (State Examinations Commission 2023b) perusteella käytännön teemaan nähden irralliselta kokeelta. Artefaktit ja kuvapäiväkirjat säilytetään oppilaitoksessa, jossa ulkopuolinen arvioija käy arvostelemassa näytöt. Kirjallisen kokeen arviointi ei käynyt kartoituksessa ilmi, mutta on todennäköistä muuta kokonaisuutta vasten, että sekin arvioidaan keskitetysti.

Leaving Certificate Examination in Art -näyttökokonaisuus vaikuttaa erittäin käyttökelpoiselta verrokkimallilta mahdollisessa kuvataiteen kokeen kehittämisessä. Kartoituksen taustakeskusteluissa arvioitiin, että kuvataiteen valmistava näyttö ei välttämättä voi olla kovinkaan laaja, koska lukion vuosikello on nykyiselläänkin tiukka. Tätä vasten Leaving Certificate -näytön kurssityö ei välttämättä olisi suoraan siirrettävissä ylioppilastutkinnon kuvataiteen valmistavaan näyttöön. Malliin voi olla kuitenkin hyvä tutustua tarkemmin siitä näkökulmasta, miten kuvataiteessa on mahdollista kontrolloida pidempijaksoista työskentelyä arvioinnin yhdenmukaisuuden edistämiseksi. Leaving Certificate -näytössä on tähän pitkälle kehitetty malli. Toisaalta myös käytännön koe voisi toimia lähtökohdana valmistavan näytön laajuuden, sisältöjen ja järjestelyjen kehittämiseksi. Kirjallinen koe puolestaan vaikuttaa tehtävänantojensa ja taustamateriaaliensa puolesta suoraan käyttökelpoiselta mallilta kuvataiteen kokeen kehittämiseksi.

Leaving Certificate -näytön temaattinen tehtävänanto ennen käytännön osien alkamista osuu myös linjaan taito- ja taideaineiden kokeiden kehittämiseksi asetettujen lähtökohtien kanssa. Kuten lukiodiplomissa, temaattinen tehtävänanto antaa tilaa opiskelijälähtöiselle aiheen kehittämiseksi ja toteutukselle, jolloin tavoitteen asettamisen, suunnittelemisen, tutkivan työskentelyn ja aiheen käsittelemisen taitoja voi arvioida.

2.9.2024

---

Leaving Certificate -näyttöön tutustumisen perusteella Art-opinnot ja lukion kuvataide vaikuttavat tavoitteiltaan ja sisällöiltään samankaltaisilta. Art-opinnoista olisi kuitenkin hyvä selvittää vielä niiden oppimäärää tarkemmin sen arvioimiseksi, miten Leaving Certificate -näytön vaatavuustaso suhteutuisi lukion kuvataiteen oppimäärään.

Pohjois-Irlannin GCE in Art & Design, A level qualification -tutkinto perustuu opintojaksojen suorittamiselle ja arvioinnille. Opintojaksoille on kuitenkin tarkkaan määritelty maanlaajuiset arviointitehtävät. Tutkinto jakautuu kahteen vaiheeseen. Advanced Subsidiary (AS) -tasolla on kaksi tutkinnonosaa: AS 1: Experimental Portfolio -osassa keskitytään ideointiin ja suunnitteluun portfolion tai työpäiväkirjan muodossa. AS 2: Personal Response -osassa toteutetaan teos maanlaajuisesta temaattisesta tehtävänannosta, joka viimeistellään 10 tunnin kontrolloidulla työskentelyjaksolla. Advanced (A2) taso jakautuu myös kahteen tutkinnonosaan: A2 1: Personal and Critical Investigation -osassa toteutetaan käytännöllinen ja kirjallinen tutkielma itse valitusta aiheesta. A2 2: Thematic Outcome -osassa toteutetaan teos ja arviointi maanlaajuisesta temaattisesta tehtävänannosta, joka viimeistellään 15 tunnin kontrolloidulla työskentelyjaksolla. Opiskelijat voivat tehdä yhteistyötä. Aineistonkeruu ja lähteidenkäyttö ovat myös keskeisessä osassa tutkintoa.

Opettajat arvioivat muut tutkinnon osat paitsi A2 1:n, jonka arvioi ulkopuolinen arvioija. Ennen arvosanojen raportoimista, oppilaitoksen opettajat harmonisoivat arvosanaesityksensä yhdessä. Moderaattori vierailee oppilaitoksella tarkastamassa arviointityötä. Tutkinnonosien arvioinnista annetaan vuosittain täsmentäviä ohjeita annetun tehtävän arviointiin.

GCE in Art & design -opintojen A-tutkinto ei ole suoraan yhteensopiva ylioppilastutkinnon kanssa. Sen vahvuuksina on opettajien arviointityön ohjaus ja tuki sekä näyttöjen autenttisuus. Se voi tätä vasten olla käyttökelpoisempi lukion kuvataiteen opetuksen kehittämisessä. A-tutkinto on huomattavasti laajempi kuin lukion kuvataiteen oppimäärä. Opinnot myös jakautuvat useampaan erikoistumisalueeseen. Näistä Art, Craft and Design – Combined Studies vaikuttaa tavoitteiltaan ja sisällöiltään melko samanlaiselta lukion kuvataiteen kanssa. A-tutkinnon tutkinnonosat voivat toimia tapauserimerkkeinä laajoista kuvataiteen tehtävätyypeistä.

Mahdollista ylioppilastutkinnon kuvataiteen koetta ajatellen Pohjois-Irlannin A-tutkinto voi tarjota lähtökohtia valmistavan näytön kehittämiseen. Varsinkin AS 2- ja A2 2 -osien maanlaajuiset temaattiset tehtävät, joita toteutetaan osana opetusta, mutta jotka viimeistellään kontrolloidussa tilanteessa useamman päivän kuluessa, voivat tarjota mallia kuvataiteen pitkäjänteisen työskentelyn näyttöön, jossa yhdistyvät mahdollisuus vuorovaikutukseen ja tutkivaan taustatyöhön, mutta myös koetilaisuuden omainen viimeistelytyö. Kartoituksessa ei kuitenkaan käynyt tarkemmin ilmi, miten viimeistelyvaihetta kontrolloidaan, joten jatkoselvityksen hyödyllisyydestä ei ole varmuutta. Maanlaajuiset teemat puolestaan voivat tarjota verrokkitapauksen valmistavan näytön sisällöille.

Italian Liceo artistico -opintojen Esame di stato conclusivo del secondo ciclo di istruzione -koe on vahvasti kontrolloitu pitkäkestoinen käytännön koe. Kokeen rakenne ja sisältö vaihtelevat, ja koe voi kestää enintään kolme päivää, enintään kuusi tuntia päivässä. Italian järjestelmässä käytetään termiä kirjallinen koe, mutta Liceo artistico -opinnoissa kirjallinen koe voi tarkoittaa myös taiteellista tuotosta. Järjestelyistä, kuten kokeen kestosta, sisällöistä ja käytettävissä olevista välineistä ja aineistoista määrätään keskitetysti. Tutustuin vuoden 2024 figuratiivisten taiteiden kokeeseen esimerkkitapauksena (Ministero dell'istruzione e del merito 2024). Kokeessa oli taidehistorianostoilla taustoitettu teema, jonka lähtökohdista oli toteutettava taideprojekti. Kokeessa palautettiin arvioitavaksi luonnokset, suunnitelma, teos valitulla tekniikalla (koko teos tai mittakaavaan suhteutettu yksityiskohta) sekä kirjallinen raportti. Koe kesti kolme päivää. Koetilasta poistumista rajoitettiin kahtena

2.9.2024

---

ensimmäisenä päivänä. Kokeessa sai käyttää tarjolla olevia aineistoja ja välineitä, muttei internetyhteyttä.

Koe arvioidaan komissiossa, joka koostuu sisäisistä ja ulkoisista jäsenistä. Komissio saattaisi olla oppilaitoskohtainen, mutta tämä ei selvinnyt kartoituksessa. Koesuorituksen pistemäärä määräytyy komission äänestyksessä absoluuttisella enemmistöllä.

Liceo artistico -opintojen näyttökokeen vahvuuksiksi arvioin pitkän koeajan ja temaattisen tehtävän, josta tuotetaan erilaisia arvioitavia tuotoksia. Toisaalta myös sen vahva fokus alakohtaiseen käytäntöön on vahvuus. Ylioppilastutkintoa vasten Liceo artistico -opintojen näyttökoe vaikuttaa potentiaaliselta mallilta mahdollisen kuvataiteen kokeen valmistavalle näytölle.

Liceo artistico -opintojen taideaineiden oppimäärät ovat huomattavasti laajemmat kuin lukion kuvataiteen valtakunnallinen oppimäärä. Liceo artistico on pitkälle erikoistavaa taidealojen liceo-koulu-tusta, jossa voi valita yhden useammasta erikoistumisalueesta. Erikoistumisalueista mikään ei suoraan suhteudu lukion kuvataiteen yleissivistävään profiiliin, jolloin kuvataiteen näkökulmasta pitäisi tutustua koko Liceo artistico -opintojen kokonaisuuteen. Tämä taas voi osoittautua massiiviseksi tehtäväksi. Liceo artistico -opintojen erikoistumisaluekohtaiset näyttökokeet voivat kuitenkin tarjota monipuolisen verrokin, josta selvittää erilaisia järjestelyjä ja sisältöjä kontrolloituun kuvataiteen näyttöön.

#### *Pohdintaa mahdollisesta ylioppilastutkinnon kuvataiteen kokeesta*

Kartoituksessa tarkastellut mallit muodostavat kiinnostavan monipuolisen valikoiman erilaisia arviointimalleja yleissivistävän toisen asteen tutkinnoissa, vaikka otanta rajautuikin käytännössä onnekkain sattuman kautta sen perusteella, mistä sain vastauksia tiedusteluuni tai löysin materiaalia. Australian pääkaupunkiterritorion The ACT Senior Secondary Certificate -tutkinnon Studies in Visual Arts -opinnot ja Pohjois-Irlannin GCE in Art & Design, A level qualification -tutkinto edustavat koko tutkinnon aikaisten opintojen arviointiin perustuvaa tutkintomallia. Bulgarian toisen asteen tutkintokoe taas edustaa ylioppilastutkinnon kaltaista tutkintokoejärjestelmää. Italian Liceo artistico -opintojen Esame di stato conclusivo del secondo ciclo di istruzione -koe edustaa taidealoille tuttua käytännön näyttörakennetta. Irlannin malli puolestaan edustaa kiehtovaa yhdistelmää opetuksen aikaisesta näyttöstä, käytännön kokeesta ja kirjallisesta kokeesta.

Australian pääkaupunkiterritorion ja Pohjois-Irlannin tutkintomallit eivät ole suoraan siirrettävissä ylioppilastutkintoon, mutta niiden keskitetyt säädellyt ja ohjatut arviointirakenteet voivat toimia referenssinä kuvataiteen opetuksen ja arvioinnin kehittämiseen sekä kuvataideopettajien arviointiosaimisen tukemiseen. Pohjois-Irlannin temaattisista taideprojekteista ja tutkielmasta voi löytyä käytäntöjä mahdollisen kuvataiteen valmistavan näytön kontrollointiin ja muihin järjestelyihin yhdenmukaisuuden näkökulmasta.

Bulgarian, Irlannin ja Italian mallit puolestaan voivat olla joiltain osin sovellettavissa mahdolliseen ylioppilastutkinnon kuvataiteen kokeeseen. Bulgarian ja Irlannin malleissa on kirjallinen koe, jotka muistuttavat vahvasti (kartoituksessa selvinneiden tietojen perusteella) ylioppilastutkinnon reaaliaineiden kokeita. Näiden perusteella olisi luontevaa nähdä mahdollisen kuvataiteen kokeen sisältävän monivalintatehtäviä sekä lyhyen avoimen vastauksen tehtäviä ja pidempien avoimien vastausten tehtäviä, joilla koeteltaisiin kokelaan teoreettista tietoperustaa kuvataiteen edustamilta tiedonaloilta, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemusta historiassa ja nykyajassa sekä taitoja havainnoida,

2.9.2024

---

kuvailla, tulkita ja arvioida taiteen ja visuaalisen kulttuurin ilmiöitä (esim. teoksia, tuotteita, tapahtumia ja laajempia kehityskulkuja). Toisaalta Bulgarian mallin kirjalliseen kokeeseen sisältyvä kuvallinen tehtävä nostaa esiin kysymyksen, voisiko kuvataiteenkin kokeeseen sisältyä tehtävät, johon voisi vastata kuvallisesti, tai tehtävä, jonka vastauksessa olisi yhdistettävä kirjallista ja kuvallista esitystapaa?

Irlannin ja Italian mallit (sekä yksittäisiä tutkinnonosia tarkastellen myös Pohjois-Irlannin malli) toimivat verrokkeina käytännön näytön järjestämisestä kuvataiteessa. Näitä kaikkia yhdistää keskitetysti annettavat temaattiset tehtävät sekä oman työskentelyn kirjallinen avaaminen teoksen tai tuotteen toteuttamisen rinnalla. Irlannissa tämä toteutetaan pitkäjänteisellä sekä vaikutuksille avoimella kurssi-työskentelyllä että tiiviillä ja suljetulla käytännön kokeella, jotka niveltäytyvät toisiinsa. Italian mallissa puolestaan ratkaisuna on useamman päivän pituinen näyttökoe, jonka aikana työskentelyä kontrolloidaan ja käytävissä olevia vaikutteita rajoitetaan. Näiden mallien sekä nykyisen kuvataiteen lukiodiplomin pohjalta onkin luontevaa ideoida mahdollisen kuvataiteen kokeen valmistavaa näyttöä temaattisen tehtävänannon pohjalta toteutettavana taiteellisena tai muuhun visuaaliseen kulttuuriin liittyvänä projektina, joka sisältää produktio-osan ja kirjallisen osan. Tällainen näyttö osoittaa kokelaan taitoja soveltaa kuvataiteen oppiaineen tiedollista perustaa sekä taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemusta erilaisten ilmiöiden tutkimiseen, kommentoimiseen ja arviointiin taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin keinoin. Näyttö myös osoittaa kokelaan taitoa muotoilla ja rajata omaa aihettaan, taustoittaa sitä, suunnitella omaa työskentelyään ja produktionsa ilmaisu- ja toteutustapaa sekä arvioida työskentelyään ja sen lopputulosta. Tämä kaikki on kuitenkin mitoitettava valmistavan näytön rajoihin.

Ylioppilastutkinnon taito- ja taideaineiden kokeiden mahdolliset valmistavien näyttöjen järjestelyt ovat täysin avoinna. Tarkastelluissa malleissa ilmeneviä ratkaisuja voisi olla täysin kontrolloitu yhden tai muutaman päivän mittainen käytännön koe, jossa järjestelyt ovat pitkälti samoja kuin ylioppilastutkinnon koetilaisuuksissa. Käytännön kokeissa olisi kuitenkin järjestettävä kokelaille mahdollisuus työskennellä erilaisin välinein ja tekniikoin. Näiden määrä voi olla myös rajattu. Lisäksi järkevintä voi olla myös käytännön kokeessa luopua vaatimuksesta, että kokelaat eivät saisi nähdä toistensa tuotoksia. Muussa tapauksessa käytännön kokeen järjestäminen muodostuisi mahdottomaksi, kun jokaiselle kokelaalle pitäisi järjestää erillinen tila. Tällöin vilpillistä toimintaa voisi rajoittaa kirjallisella osalla, jonka sisällöllä kokelas osoittaa noudattaneensa tekijänoikeuksien moraalisia oikeuksia tuotoksessaan sekä omistavansa oman tuotoksensa moraaliset oikeudet. Myös tilojen ominaisuuksien olisi oltava tarjolla olevien materiaalien ja välineiden mukaisia, ja opiskelijoiden liikkuminen tilassa olisi rajoitetusti sallittava. Esimerkiksi jotkin tekniikat ja ilmiöt voivat edellyttää pesupisteen käyttöä. Tämä käytännön koemalli kuitenkin vaatisi useamman päivän ajaksi samat resurssit kuin ylioppilastutkinnon koetilaisuudetkin, joten malli olisi haasteellisen raskas.

Toisaalta tarkasteltujen mallien perusteella käytännölliseltä vaikuttaisi myös avoin näyttötyöratkaisu, jossa opiskelijat saavat olla vuorovaikutuksessa ja hyödyntää aineistoja. Tätäkin voi rajoittaa, esimerkiksi kieltämällä vuorovaikutuksen, mutta sallimalla aineistojen käytön työskentelyn aikana. Mikäli produktio-osan ja kirjallisen osan työstämistä ja käsittelemistä kontrolloitaisiin valvotuilla työskentelytilaisuuksilla ja säilyttämällä kokelaiden saavuttamattomissa työskentelytilaisuuksien välillä, varmistettaisiin näyttöjen vertailukelpoisuus ainakin niiden tosiasiallisen työstämiseen käytetyn ajan osalta. Tässä mallissa olisi sallittava taustatyö työskentelytilaisuuksien välillä, koska sen valvominen olisi mahdotonta. Tällainen malli voisi teoreettisesti kestää yhdestä päivästä yhtä moduulia vastaavaan aikaan. Työskentelyn aikavälin olisi kuitenkin olla valtakunnallisesti määrätty, jotta jokaiselle kokelaalla olisi yhdenvertainen mahdollisuus taustatyöhön työskentelytilaisuuksien välillä. Tällaisen

2.9.2024

---

näytön järjestelyt työskentelytilaisuuksien osalta voisivat olla kevyemmät kuin ylioppilastutkinnon koetilaisuuksissa. Kuitenkin tarvittavia resursseja ajatellen näyttö olisi järkevämpää tiivistää yhtä moduulia vastaavaa aikaa lyhyemmäksi.

Eri pituiset näyttömallit rajaavat mahdollisia näyttösisältöjä. Esimerkiksi yhden päivän mittaisessa näytössä produktio-osan ja kirjallisen osan toteuttaminen ei ole järkevää. Sen sijaan yhden päivän näytössä voisi olla järkevämpää painottaa produktio-osaa ja tiivistää kirjallinen osa jonkinlaiseksi taiteilijanlausunnoksi tai vastaavaksi tuotosta avaavaksi tiivistelmäksi. Valmistavan näytön painottaminen produktioon kirjallisen osan kustannuksella tasapainottaisi myös Mahdollisen kuvataiteen kokeen kokonaisuutta, koska nykymuotinen ylioppilastutkinto rajaa koetilaisuuden käytännössä vain kirjalliseen kokeeseen. Työskentelyajan tehostamiseksi temaattisen tehtävänannon sekä erittelyn käytettävissä olevista resursseista voisi antaa myös ennen näyttöä, jolloin opiskelija saisi valmistautua näyttöön suunnittelemalla produktionsa. Kahden päivän näyttö mahdollistaisi jo tasapainotuksen osien välille, kun laskennallisesti molempiin osiin olisi aikaa yhden päivän verran. Nämä olisi jopa mahdollista jakaa eri päiville niin, että kokelas toteuttaa ensin produktion ja toisena päivänä kirjoittaa siitä raportin. Tai sitten kaksi päivää voisi jäsenyä niin, että ensimmäisenä päivänä työskentelyn ohessa kokelas voisi kirjalliseen osaan suunnitella produktionsa ja toisena päivänä produktiovalmistumisen rinnalla täydentää kirjallisen osansa tuotoksestaan ja arvioimalla sen. Tätä voi joko ohjata koejärjestelyillä tai sitten antaa kokelaille mahdollisuus osoittaa projektinhallintataitojaan.

Mahdollisessa kuvataiteen kokeessa kiinnostava kysymys on vielä valmistavan näytön ja koetilaisuuden välinen suhde. Kartoituksen taustakeskusteluissa pohdittiin, voisiko mahdollisessa kuvataiteen kokeessa olla tehtäviä, jotka liittyvät valmistavaan näyttöön. Tähän ei kartoituksessa löytynyt osuvaa verrokkia. Omasta kokemuksestani nousee kuitenkin pari ideaa.

Ymmärsin taustakeskusteluissa, että ainakaan nykyinen digitaalinen ylioppilastutkintojärjestelmä ei mahdollista yksilöllisiä liitteitä kokeeseen, eli valmistavasta näytöstä ei voida liittää osia kokeeseen (esimerkiksi teoskuva tai leike kirjallisesta osasta). Siitä huolimatta pohdin, voisiko koetehtävänä olla kertoa jostain valmistavan näytön osasta. Tämä kytkisi valmistavan näytön kokeeseen ja voisi osoittaa kuvataiteen tiedollisen taustan sekä taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemusta ja soveltamista omassa työskentelyssä. Lisäksi tällainen tehtävätyyppi voisi osoittaa kokelaan taitoa viestiä valmistavasta näytöstään kohdeyleisölle, joka ei välttämättä ole nähnyt valmistavaa näyttöä. Kokelas voi esimerkiksi kuvailla ja pohtia valmistavan näyttönsä aihetta, kertoa produktionsa rakenteellisista ratkaisuista tai kertoa työskentelynsä lopputuloksista suhteessa sen lähtökohtiin.

Toinen idea liittyy ylioppilastutkinnon kokeiden rakenteeseen, jossa koetehtävät on jäsennetty muutamaaan tehtäväryhmään, ja kustakin ryhmästä kokelas valitsee määrätyn määrän tehtäviä, joihin vastaa. Voisiko mahdollisessa kuvataiteen kokeessa yhtenä tehtäväryhmänä olla valmistavan näytön mahdolliset tehtäväteemat. Teemoihin liittyvät tehtävät voisivat osoittaa kokelaan perehtyneisyyttä valitsemaansa teemaan sekä taitoja analysoida ja arvioida joko teemaa itseään tai jotain tapausta teemaa vasten.

### *Loppusanat*

Kartoitus yleissivistävän toisen asteen koulutuksen tutkintoon sisältyvistä kuvataiteen kokeista, suorituksista ja näytöistä verrokkimaissa oli tehtävänä haastavan laaja. Kartoitustyö tiivistyi loppua kohden siinä määrin, että valitettavasti tämän selvityksen rakenne jäi prosessinomaiseksi. Selvitys fokuusoituisi ja selkiytyisi muutamalla läpilukukierroksella. Tekstissä on paljon tiivistämisen ja karsimisen

2.9.2024

---

varaa. Kielenhuollolla voisi myös yhdenmukaistaa kartoitustyönaikana haltuun ottamaani terminologiaa sekä purkaa tekstiin jääneitä epäselviä lauseenrakenteita ja kapulakieltä.

Toisaalta kartoitusta olisi hyvä myös syventää ja jatkaa. Yleiskatsauksessa ei pystytty käymään kaikkia otantaan suunniteltuja koulutusjärjestelmiä läpi. Tarkasteltuihin malleihin jäi jonkin verran avoimia kysymyksiä. Lisäksi Viimeisinä päivinä ennen kartoituksen päättämistä sain muutamia vastausviestejä tiedusteluuni yleissivistävän toisen asteen kuvataiteen kokeista ja näytöistä. Vastaukset valittavasti jäivät tämän kartoituksen ulkopuolelle.

Kuitenkin olen pääpiirteissään tyytyväinen kartoitukseen. Oli ilo löytää yleiskatsauksessa odottamaton määrä yleissivistäviä toisen asteen tutkintoja, joihin sisältyy taideaineiden kokeita, suorituksia tai näyttöjä. Erilaisia malleja oli niin paljon, että oli totisesti onnekas sattuma, että tarkasteluosani otanta rajautui itsestään. Mikäli valinnanvaraa olisi ollut, olisin karsinut opintojaksoarviointiin perustuvat tutkintomallit pois. Tämä olisi kuitenkin ollut virhearvio, sillä pari tarkastelemaani mallia kuitenkin ruokkivat pohdintojani.

Oli kiehtovaa nähdä myös eri tavoin fokuoituja kuvataideopintoja; yleissivistävistä opinnoista erikoistumisopintoihin, taidepainotteisesta oppiaineesta laaja-alaisiin taiteen ja visuaalisen kulttuurin opintoihin, sekä taide- ja taitoaineesta reaaliaineeseen.

Kartoitus jää kaikin puolin pinnalliseksi tutustumiseksi verrokkimaiden toisen asteen tutkintoihin ja niihin mahdollisesti sisältyvään kuvataidekasvatukseen. Kartoitus voinee kuitenkin antaa karkean yleiskuvan erilaisista tutkintomalleista sekä tarjota lähtökohtia jatkotyölle.

## Lähteet

BSSS s.a.a: Board of Senior Secondary Studies. S.a. *ACT BSSS The Arts Framework*. Canberra: The ACT Board of Senior Secondary Studies, [https://www.bsss.act.edu.au/\\_data/assets/pdf\\_file/0012/546987/BSSS\\_Arts\\_Framework\\_FINAL.pdf](https://www.bsss.act.edu.au/_data/assets/pdf_file/0012/546987/BSSS_Arts_Framework_FINAL.pdf), viitattu 28.8.2024.

Cambridge University Press & Assessment. 2024. Cambridge ICE. *Cambridge*. Cambridge: Cambridge University Press & Assessment, <https://www.cambridgeinternational.org/programmes-and-qualifications/cambridge-upper-secondary/cambridge-ice/>, viitattu 22.8.2024.

CCEA 2018: Council for the Curriculum, Examinations & Assessment. 2018 (2016). *CCEA GCE Specification in Art & Design*. Belfast: Council for the Curriculum, Examinations & Assessment, <https://ccea.org.uk/downloads/docs/Specifications/GCE/GCE%20Art%20and%20Design%20%282016%29/GCE%20Art%20and%20Design%20%282016%29-specification-Standard.pdf>, retrieved 27.8.2024.

College Board. 2024a. AP Courses and Exams. AP Students. New York: College Board National Office, <https://apstudents.collegeboard.org/courses>, retrieved 22.8.2024.

College Board. 2024b. What is AP? AP Students. New York: College Board National Office, <https://apstudents.collegeboard.org/what-is-ap>, retrieved 22.8.2024.

DeepL s.a. *DeepL: Translator*. Cologne: DeepL SE, <https://www.deepl.com/en/translator>, retrieved 1.9.2024.

2.9.2024

---

Deutsche Schule Helsinki, S.a. Päätötutkinto Deutsches Internationales Abitur. *Deutsche Schule Helsinki*. Helsinki: Deutsche Schule Helsinki, <https://www.dsh.fi/fi/lukio/paattotutkinto-deutsches-internationales-abitur/>, viitattu 25.8.2024.

Državni izpitni center. 2022. Assessment. The General Matura Exam. *RIC: Državni izpitni center*. Ljubljana: Državni izpitni center, <https://www.ric.si/en/general-matura-exam/assessment/>, retrieved 24.8.2024.

Eurydice. S.a. National Education Systems. *European Commission*. EACEA A6 – Platforms, Studies and Analysis. Brussels: European Education and Culture Executive Agency, <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems>, retrieved 19.8.2024.

International Baccalaureate Organization. 2024. *International Baccalaureate*. Geneva: International Baccalaureate Organization, <https://www.ibo.org/>, retrieved 22.8.2024.

Laki ylioppilastutkinnosta 502/2019.

Ministère de l'Éducation Nationale et de la Jeunesse. 2024. Choisir ses enseignements de spécialité au lycée pour préparer ses études supérieures. *Ministère de l'Éducation Nationale et de la Jeunesse*. Paris: Ministère de l'Éducation Nationale et de la Jeunesse, <https://www.education.gouv.fr/reussir-au-lycee/choisir-ses-enseignements-de-specialite-au-lycee-pour-preparer-ses-etudes-superieures-325475>, viitattu 24.8.2024.

Ministero dell'istruzione e del merito. 2024. A067 - Esame di Stato Conclusivo del Secondo Ciclo di Istruzione. Sessione ordinaria 2024, Seconda prova scritta. Roma: Ministero dell'Istruzione, Ministero dell'Università e della Ricerca, [https://www.istruzione.it/esame\\_di\\_stato/202324/Licei/Ordinaria/A067\\_ORD24.pdf](https://www.istruzione.it/esame_di_stato/202324/Licei/Ordinaria/A067_ORD24.pdf), viitattu 27.8.2024.

Ministry of Children and Education. 2022a. The Higher General Examination Programme (stx). *Ministry of Children and Education*. Copenhagen: Ministry of Children and Education, <https://eng.uvm.dk/upper-secondary-education/national-upper-secondary-education-programmes/the-higher-general-examination-programme--stx->, retrieved 24.8.2024.

Ministry of Children and Education. 2022b. The Higher Preparatory Examination programme (hf). *Ministry of Children and Education*. Copenhagen: Ministry of Children and Education, <https://eng.uvm.dk/upper-secondary-education/national-upper-secondary-education-programmes/the-higher-preparatory-examination--hf->, retrieved 24.8.2024.

Ministry of Education. 2024. Education in New Zealand. *Ministry of Education*. Wellington: Ministry of Education, <https://www.education.govt.nz/our-work/our-role-and-our-people/education-in-nz/>, retrieved 22.8.2024.

Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja. 2024. Ispitni katalozi za državnu maturu 2023./2024. Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja. Zagreb: Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja, <https://www.ncvvo.hr/ispitni-katalozi-za-drzavnu-maturu-2023-2024/>, viitattu 24.8.2024.

Národný inštitút vzdelávania a mládeže. 2024. Platné od šk. r. 2018-2019. Cieľové požiadavky na maturitné skúšky. *NIVAM: Národný inštitút vzdelávania a mládeže*. Bratislava: Národný inštitút



2.9.2024

---

vzdelávania a mládeže, <https://www.statpedu.sk/sk/maturitne-skusky/platne-od-sk-r-2018/2019/>, viitattu 24.8.2024.

New Zealand Qualifications Authority. 2024a. NCEA Levels and certificates. *NCQU: New Zealand Qualifications Authority*. Wellington: New Zealand Qualifications Authority, <https://www2.nzqa.govt.nz/ncea/about-ncea/ncea-levels-and-certificates/>, retrieved 22.8.2024.

New Zealand Qualifications Authority. 2024b. Visual Arts. *NCQU: New Zealand Qualifications Authority*. Wellington: New Zealand Qualifications Authority, <https://www2.nzqa.govt.nz/ncea/subjects/scholarship-subjects/visual-arts/>, viitattu 22.8.2024.

New Zealand Qualifications Authority. 2024c. Visual Arts. The Arts: New Zealand Curriculum. *NCQU: New Zealand Qualifications Authority*. Wellington: New Zealand Qualifications Authority, <https://www2.nzqa.govt.nz/ncea/subjects/select-subject/visual-arts/>, viitattu 22.8.2024.

OECD. 2023a. *Education at a Glance 2023: OECD Indicators*. Paris: OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/e13bef63-en>

OECD. 2023b (12.9.2023). Indicator D6: What Assessments and Examinations of Students Are in Place? Tables and Figures. Version 1. <https://stat.link/seo0uy>

OKM 2024: Opetus- ja kulttuuriministeriö. 22.4.2024. Hallituksen esitys eduskunnalle lukiolain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta. Luonnos. Lausuntopyyntö VN/33945/2023, liite. *Lausuntopalvelut.fi*. Helsinki: Oikeusministeriö, <https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Download-ProposalAttachment?proposalId=a756b0fe-05b6-4baf-955f-514767e8413c&attachmentId=22252>, viitattu 18.8.2024.

OKM060:00/2023: Opetus- ja kulttuuriministeriö. S.a. Hallituksen esitys lukiokoulutusta koskevista hallitusohjelmakirjauksista. OKM060:00/2023, säädösvalmistelu. *Opetus- ja kulttuuriministeriö*. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö, <https://okm.fi/hanke?tunnus=OKM060:00/2023>, viitattu 18.8.2024.

Oktatási hivatal. s.a. (2012). Közismereti érettségi vizsgatárgyak 2024. május-júniusi vizsgaidőszaktól érvényes vizsgakövetelményei (2020-as Nat-ra épülő vizsgakövetelmények). *Oktatási hivatal*. Budapest: Oktatási hivatal, [https://www.oktatas.hu/kozneveles/erettsegi/kozismereti\\_vizsgatargyak\\_2024tol](https://www.oktatas.hu/kozneveles/erettsegi/kozismereti_vizsgatargyak_2024tol), viitattu 24.8.2024.

Omilo. S.a. Greek University Entrance Exams. *Omilo: Greek Language & Culture*. Maroussi: Omilo, <https://omilo.com/greek-university-exams/>, retrieved 22.8.2024.

OPH 2019: Opetushallitus. 2019. *Lukion opetussuunnitelman perusteet 2019*. Määräykset ja ohjeet 2019:2a. Helsinki: Opetushallitus, [https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/lukion\\_opetussuunnitelman\\_perusteet\\_2019.pdf](https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/lukion_opetussuunnitelman_perusteet_2019.pdf), viitattu 28.8.2024.

OPH 2022: Opetushallitus. 29.11.2022. *Laadukas ja luotettava lukiodiplomi: Esitys lukiodiplomin kehittämissuunnitelmaksi 2023–2026*. OPH-5219-2021. Helsinki: Opetushallitus, [https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Lukiodiplomien\\_kehitt%C3%A4missuunnitelma.pdf](https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Lukiodiplomien_kehitt%C3%A4missuunnitelma.pdf), viitattu 18.8.2024

2.9.2024

---

OPH 2024a: Opetushallitus. 2024. Lukiodiplomijärjestelmän kehittäminen 2024–2027. *Opetushallitus*. Helsinki: Opetushallitus, <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/lukiodiplomijarjestelman-kehittaminen-2024-2027>, viitattu 18.8.2024.

OPH 2024b: Opetushallitus. 2024b. Mitä ovat opintopisteet, opintojaksot ja moduulit ja mikä on niiden suhde nykyisiin lukiokursseihin ja arviointiin? Usein kysyttyä. *Opetushallitus*. Helsinki: Opetushallitus, <https://www.oph.fi/fi/usein-kysyttya/mita-ovat-opintopisteet-opintojaksot-ja-moduulit-ja-mika-niiden-suhde-nykyisiin>, viitattu 28.8.2024.

Schola Europaea. S.a. The European Baccalaureate. *Schola Europaea*. Brussels: Office of the Secretary-General of the European Schools, <https://www.eursec.eu/en/European-Schools/European-Baccalaureate>, viitattu 22.8.2024.

State Examinations Commission. 2023a. *Art: Brief for Practical Coursework and Invigilated Practical Examination*. Leaving Certificate Examination 2024. Athlone: State Examination Commission, <https://www.examinations.ie/docs/viewer.php?q=491bd9935dcdc8eda7bb78ced9a01c629ad4d1e9>, retrieved 24.8.2024.

State Examinations Commission. 2023b. *Art: Visual Studies*. Leaving Certificate Examination Sample Paper, Higher Level. Athlone: State Examination Commission, <https://www.examinations.ie/misc-doc/EN-EX-13379975.pdf>, retrieved 27.8.2024.

State Examination Commission. 2024a. *Art – Invigilated Practical Examination: Instructions to Superintendents*. Leaving Certificate Examination 2024. Athlone: State Examination Commission, <https://www.examinations.ie/docs/viewer.php?q=2432c3346fc867e9026174ea73ab787a7fdeaa1f>, viitattu 27.8.2024.

State Examination Commission. 2024b (25.3.2024). Project and Practical Coursework. *Coimisiún na Scrúduithe Stáit: State Examination Commission*. Athlone: State Examination Commission, <https://www.examinations.ie/?l=en&mc=ex&sc=he#Art218>, retrieved 24.8.2024.

State Examination Commission. 2024c (25.3.2024). Revised Subjects – Sample Papers and other Materials. *Coimisiún na Scrúduithe Stáit: State Examination Commission*. Athlone: State Examination Commission, <https://www.examinations.ie/?l=en&mc=ex&sc=sp>, retrieved 24.8.2024.

Universidad Intercontinental de la Empresa. 22.4.2024. Everything You Need to Know about EBAU 2023. *Universidad Intercontinental de la Empresa*. Santiago: Universidad Intercontinental de la Empresa, <https://uie.edu/en/everything-you-need-to-know-about-ebau-2023/>, retrieved 24.8.2024.

Valtioneuvoston asetus ylioppilastutkinnosta 612/2019

VN/33945/2023: Opetus- ja kulttuuriministeriö. 22.4.2024. Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle lukiolain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta. Lausuntopyyntö VN/33945/2023. *Lausuntopalvelut.fi*. Helsinki: Oikeusministeriö, <https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=a756b0fe-05b6-4baf-955f-514767e8413c>, viitattu 18.8.2024.

Valtioneuvosto 2023. *Vahva ja välittävä Suomi: Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelma 20.6.2023*. Valtioneuvoston julkaisuja 2023:58. Helsinki: Valtioneuvosto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-763-8>

2.9.2024

---

Vilbli.no. 2024. Art, design and architecture (Distribution of periods and subjects). *Vilbli.no*. The Counties' information service for applicants to upper secondary education and training, [https://www.vilbli.no/en/no/strukturkart/V.KD/art-design-and-architecture-distribution-of-periods-and-subjects?kurs=V.KDKDA1----\\_V.KDKDA2----\\_V.KDKDA3----\\_&side=p2#kursKolonne3](https://www.vilbli.no/en/no/strukturkart/V.KD/art-design-and-architecture-distribution-of-periods-and-subjects?kurs=V.KDKDA1----_V.KDKDA2----_V.KDKDA3----_&side=p2#kursKolonne3), retrieved 24.8.2024.

World Education Network. 2024a. Bulgarian K-12 Education System. *Bulgariaeducation.info*. New Delhi: Pragati Infosoft Pvt. Ltd., <https://www.worldeducation.info/about-wen/About-us/About-us.html>, retrieved 23.8.2024.

World Education Network. 2024b. Matura Exam in Bulgaria. *Bulgariaeducation.info*. New Delhi: Pragati Infosoft Pvt. Ltd., <https://www.bulgariaeducation.info/tests/matura-examination.html>, retrieved 23.8.2024.

World Education Network. 2024c. The Portuguese K-12 Education System. *Portugaleducation.info*. New Delhi: Pragati Infosoft Pvt. Ltd., <https://www.portugaleducation.info/k12/portuguese-k-12-education-system.html>, retrieved 23.8.2024.

YTL 2024a. Ylioppilastutkintolautakunta. 27.3.2024. FI – Filosofia. Filosofia, ylioppilaskoe – kevät 2024 (katseluversio). Toimittanut Virtanen, Lyyra. 17.5.2024 (12.2.2024). 2024 kevät: filosofia. *Abitreenit*. Helsinki: Yle, <https://yle.fi/aihe/a/20-10006212>, suora linkki <https://yle.fi/plus/abitreenit/2024/kevat/filosofia/index.html>, viitattu 30.8.2024.

YTL 2024b: Ylioppilastutkintolautakunta. 2024. Kokeen tekniset järjestelyt. *Ylioppilastutkintolautakunta*. Helsinki: Ylioppilastutkintolautakunta, <https://www.ylioppilastutkinto.fi/fi/tutkinnon-toimeenpano/kokeen-tekniset-jarjestelyt>, viitattu 30.8.2024.

YTL 2024c: Ylioppilastutkintolautakunta. 2.7.2024. Yleiset määräykset ja ohjeet. Hyväksytty 5.6.2024. *Ylioppilastutkintolautakunta*. Helsinki Ylioppilastutkintolautakunta, <https://www.ylioppilastutkinto.fi/fi/tutkinnon-toimeenpano/maaraykset-ja-ohjeet/yleiset-maaraykset-ja-ohjeet>, viitattu 30.8.2024.

### **Julkaisemattomat lähteet**

OPH-2855-2024: Opetushallitus 16.5.2024. Työtilauksen liite. Työtilauksen kohteen, sisällön ja toteuttamisen tarkempi kuvaus (Toimeksisaaja: Jani Vepsä).

Sähköposti 12.7.2024a. Questions about Visual Arts at General Upper Secondary Education. Vastaus Saskatchewanista.

Sähköposti 12.7.2024b. Questions about Visual Arts at General Upper Secondary Education. Vastaus Slovakiasta.

Sähköposti 15.7.2024. Questions about Visual Arts at General Upper Secondary Education. Vastaus Islannista.

Sähköposti 17.7.2024. Questions about Visual Arts at General Upper Secondary Education. Vastaus Brittiläisestä Kolumbiasta.

2.9.2024

---

Sähköposti 18.7.2024. Questions about Visual Arts at General Upper Secondary Education. Vastaus Quebecista.

Sähköposti 19.7.2024. Questions about Visual Arts at General Upper Secondary Education. Vastaus Etelä-Australiasta.

Sähköposti 23.7.2024. Questions about Visual Arts at General Upper Secondary Education. Vastaus Italiasta.

Sähköposti 25.7.2024. Questions about Visual Arts at General Upper Secondary Education. Vastaus Nova Scotiasta.

Sähköposti 26.7.2024a. Questions about Visual Arts at General Upper Secondary Education. Vastaus Australian pääkaupunkiterritoriosta.

Sähköposti 26.7.2024b. Questions about Visual Arts at General Upper Secondary Education. Vastaus Bulgariasta

Sähköposti 13.8.2024. Questions about Visual Arts at General Upper Secondary Education. Vastaus Pohjois-Irlannista.